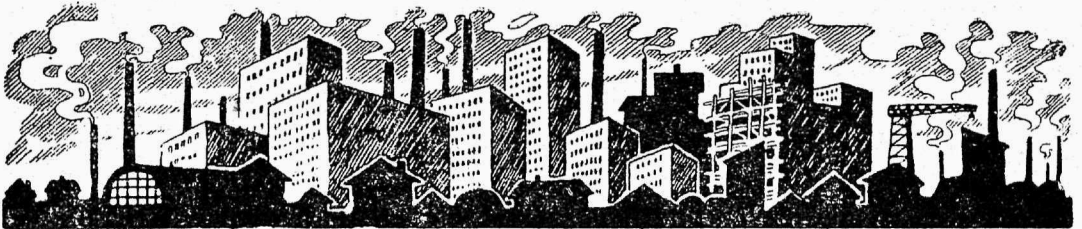

Klassiööitus

Sm. Woroschilow, Stalin ja Kalinin partei XVI kongressil

Et. S. Kuznetsov sk.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

PE 1479

Suure murrangu teel

(ÜK(e)P XVI kongressi kokkuvõtted)

I.

Kapitalistline ilm ja Nõukogude Liit 4. 1398

Nõukogude Liidu edusammudest räägivad praegu kõik. Isegi kõige suuremad waenlased peavad tunnistama nõukogudewalitsuse võitnudsid industrialiseerimise ja kollektiiviseerimise alal. Ja saawutused ongi tõesti suured. Fakt on see, et ajajärk, mis lahutab partei XVI kongressi XV kongressist, oli nii kapitalistlistele maadele kui ka Nõukogude Liidule suureks murrangu ajajärguks. Nõukogude Liidule tõi see 2½ aastat uue, wäga sügawa ja tõelise majanduslise tõusu, sotsialistilise ehitustöö hiiglaarengu, kapitalistlistele riikidele aga sügawa ja tõsise majanduslase languse. „Meil, Nõukogude Liidus, on sotsialistilise ehituse kaswaw tõus tööstuses ja põllumajanduses; neil, kapitalistidel, — majanduse kaswaw kriis tööstuses ja põllumajanduses“ (Stalin).

Kes ei mäletaks paar aastat tagasi seda hõiskamist ja hoopemist, mis kõlas iga kodanlise ja sotsifascistilise ajakirja weergudelt: Ameerika on kapitalismi elujõulikkuse ülem tipp! Kõik wastuolud on kapitalismi poolt wõidetud, kapitalistilisi kriise enam ei tule! „Organiseeritud kapitalism“ on sisemiselt oma wastuolud wõitnud — „täiendasid“ kommunistide ridadest parempoolsed oportunistid seda sotside ja kodanluse wiirukisuitsetamist. Nõukogude Liidule kuulutati peatset kadu, paratamata kokkulangemist. Wiie-aasta plaani tembeldati enamlaste „tõmbenumbriks“, millega kommunistid oma „pankrotti“ kinni tahtwat katta! Leidus isegi suuremeelisi „riigimehi“, kes enamlastele kõik lubasid andeks anda, kui nad ühe wiindiku oma 5-aasta plaanist täidawad.

Ja mida näeme nüüd?

„Kõik on nii sündinud, kui ütlesid enamlased“ (Stalin). Kapitalistline ilm sipleb sügawais kriisikrampides, majandus laguneb, kapitalistilise majanduse

süsteem elab oma wiimaseid elupäewi. Nõukogude Liit teostab suurte ülejääkidega oma 5-aasta plaani, ületab ülesseatud kawad, täidab mõnes majandusharus 5-aasta plaani koguni 2 aastaga (näiteks põllumajanduse kollektiiviseerimine), mõnes 3 aastaga ja kogu plaani 4 aastaga. Niisugused on halastamata tõsiasjad, faktid. Armetult, waimuwae-selt kõlawad Eesti turulehtede toimetajate sõnad, et „Marxi teooria on juba ammu ümberlukatud“ (Laamann, „Enam-lus Eestis“).

Sm. Stalin annab kolm iseloomustawat joont praeguse kapitalistilise kriisi tundmaõppimiseks.

1. Praegune majandusline kriis on ülewalmistuse kriis. See tähendab, et kaupsid on rohkem walmistatud, kui turg jõuab ära neelata. Rahwahul-kade ostujõud seisab kapitalistlistel maadel äärmiselt madalal tasapinnal. Kaubad jääwad ladudesse seisma wõi osa neist häwitatakse ära, et hindasid kõrgel hoida. Hulgad nälgivad sellepärast, et kapitalistid liig palju kaupsid on walmistanud. Üle 20 miljoni töötatõelise on kapitalistline kriis uulitsale nälgima saatnud.

2. Praegune kriis on pärast sõda esimene maailma-majanduse kriis. Ta ei ole üleilmne mitte ainult sellepärast, et ta kõikide kodanliste maade tööstust ja põllumajandust puutudab. See kriis on üleilmne ka selles mõttes, et tööstuse kriis ühte langeb põllumajanduse kriisiga. See tähendab, et põhiagraarmaadel on kriisist sügawalt puudutatud tooresaine põhialused.

3. Kriisi üldise iseloomu peale waatamata ei arene praegune maailmakriis ühetaoliselt. Tööstusekriis algas kõige enne Poolas, Rumeenias, Balkanil. Põllumajandusekriis algas juba 1928. a. lõpul Kanadas, Ühisriikides,

Argentinas jne. Kogu selle aja oli Ühisriikide tööstusel õitseag, mis 1929. a. keskel oma täiuse tipule jõudis. Siis algab langemine. 1929. a. lõpu poole ja 1930. a. algul vajub Ameerika tööstus 1927. a. tasapinnale. Selle järele laieneb tööstuskriis Kanadasse, Jaapanisse, rabab Euroopa suuremaid kapitalistlikke riike. Nii järk-järgult langeb üks ja teine kodanline riik kriisi kammitsasse.

Oma väite põhjenduseks toob Stalin järgmise tabeli, mis pildi annab kaewandustööstuse ja suurwalmistuse arenemisest suuremates riikides. 1928. a. walmistuse tasapind on wõetud 100. Selle järele saame järgmise pildi:

	1927.a.	1928.a.	1929.a.	1930.a. I wee- rand
Nõukogude Liit	82,4	100	123,5	155,5
Am. Ühisriigid	95,6	100	106,3	95,5
Inglismaa	105,5	100	107,9	107,4
Saksamaa	100,1	100	101,8	93,4
Prantsusmaa	85,6	100	109,4	113,1
Poola	88,5	100	99,8	84,6

Sellest näeme, et Ameerika, Saksa- ja Poolamaa elawad läbi sügawat suurwalmistuse kriisi. Inglismaa hakkab juba libisema, Prantsusmaa püüab veel edasi minna. Wiimased kuud aga näitawad kriisi süwenemist, andmed kõnelewad uuesti ja ikka uuesti börsesaktiase langemisest New-Yorgis, pankrotilainest kapitalistlikel maadel, tööstuse kokkutõmbamisest (Eestis „kuiwab“ üks tööstusharu teise järel kokku, muu seas ka maa suurem tööstusala — kiutööstus*), mis seni veel kiratses), tööliste töötasu langemisest ja töötatöölise arvu kaswamisest. Põllusaaduste ülewalmistus on jõudnud niikaugale, et Ameerika, Kanada, Argentiina jt. maade nisuwürstid kõrgete hindade alalhoidmiseks laewade ahjusid süte asemel maisiga kütawad; nad wiskasid üle 2 miljoni koti kohwiube merde; Saksamaal sõodetakse miljonite puudade wiisi rukkijahu sigadele; walitsused kutsuwad üles puuwilla, nisu

*) Wiimaste ametlikkude andmete järele on Eestis puuwillatööstuse toodang praegu (1930. aastal) ainult üks neljandik sõjajärgsest toodangust.

jne külwipinda wähen dama. Seda tehakse silmapilgul, kui igas kodanlikes riigis miljonilised töörahwahulgad sõna otsekohehes mõttes nälgiwad, teised alatoitluse all kiratsewad. Niisugune on kapitalismi kriisi nägu.

Kuidas mõtleb kodanlus sellest kriisist wälja pääseda? Otsitakse „radikaalseid“ abinõusid, nagu tagawarade häwitamine, kõrgete tollimüüride ehitamine jm. Kuid ükski neist abinõudest ja rohtudest ei ole aidanud. Haigus wõtab ikka terawama kuju, majandusline kriis muutub poliitiliseks kriisiks. Mis on selle põhjuseks, et kodanlus teadusemeeste poolt soovitatud abinõud ei aita? Asi seisab selles, et kõigil neil kriisi „ärähoidmise“ wõi „kõrwaldamise teooriatel“ mingit ühist ei ole teadusega. Teadusline marksism ütleb, et kapitalismi kriiside põhialus on ülewalmistuses, ülewalmistuse põhjused aga kapitalistliku majanduse süsteemis. „Kriisi alus seisab walmistuse ühiskondlises iseloomu ja walmistamise saaduste kapitalistliku omandamise kuju wastuolude wahel“ (Stalin). Selle kapitalistliku wastuolu nähtawamaks ja arusaadawamaks wäljenduseks on põhjatu kuristik kapitalistliku walmistuse kaswamise wõimaluste (mis pööraseid kasusid annab töusikutele — kapitalistidele) ja töörahwa ostujõu wõimaluse wahel. Miljonilised töörahwahulgad waesewad, wiletus ja tööpuudus kaswab, kuid wäike grupp, käputäis kapitaliste ja nende sabarakke praalib, elab külluses, peab oma kaitseks ülewal määratud hulgad nuhke, sandarme ja sõjawäge. See ütleb igaühele, mis tähendab wastuolu walmistuse ühiskondlises iseloomu ja walmistamise saaduste kapitalistliku omandamise wahel: üks töötab ja nälgib, teine (kapitalist) praalib esimese töowilja omandamisest. Kapitalism sellest oma iseloomust lahti ei ütle. „Et ükssteisest mitte maha jääda, sellepärast on kapitalistid sunnitud nii wõi teisiti asuma metsikule walmistuse arenemise wõimaluste loomisele. Kuid sise- ja wälisurg, miljonite tööliste ja talupoegade ostujõud, kes lõpuks on ikka peaostjad, jääb madalale tasapinnale. Sellest tulewadki ülewalmistuse kriisid“ (Stalin). Kui kapita-

listid püüaks wõi tahaks — nagu seda kõigi maade sotsfascistid püüawad tõendada, — tööliste ja talurahwa põhi-kihtide elujärke parandada, kui nad walmistust ei arendaks mitte kasude õngitsemiseks, waid töörahwa elujärje tõstmiseks, siis jääks ka kriisid ära. „Kuid kapitalism ei oleks siis enam kapitalism. Et kriisi häwitada, on tarwis kapitalism häwitada“ (Stalin).

Praegune maailmakriis ei ole mitte harilik korduwa kapitalismi kriis. Kes nii mõtleb, see satub kohe wale teele. Nüüdse kriisi iseäraldus seisab selles, et see kriis laieneb ja areneb erilistes tingimustes. Missugused need on? Sm. Stalin nimetab neli iseäralist tingimust, milles praegune kriis areneb.

1. Kriis puudutas kõige sügawamalt ja tuntawamalt kapitalismi eesrinna maad — Ameerika Ühisriike. Ameerikasse on koondunud praegu pool kogu ilma walmistusest ja kõigi maade tarwitusest. Arusaadaw, et see teeb kriisi wäga raskeks ja sügawaks.

2. Üldise majanduskriisi laienemisega kapitalismi põhimaadel ei tulnud tööstuskriis mitte ainult ühel ajal põllumajanduse kriisiga, waid ta sõlmis end wiimasega ja süwendas weel enam üldiseid raskusi. Tööstuse kriis suurendab põllumajanduse kriisi, ja põllumajanduse kriis pikendab tööstuse kriisi, mis üldise majanduskriisi ikka raskemaks teeb. Seda näeme praegu igas kapitalistlikes riigis.

3. Nüüdne kapitalism on monopolistiline (ainuõigusline) kapitalism, ja see määrab ära kapitalistlike trustide wõitluse kõrgemate monopolistlike hindade alalhoidmise eest, waatamata ülewalmistusele. See teeb ka kriisi palju laastawamaks.

4. Nüüdne üleilmne majandusline kriis süweneb kapitalismi üldise kriisi alusel, mis tekkis juba imperialistlike sõja ajal ja mis kapitalismi aluseid õõnestab.

Niisugused on lühidalt need neli põhi-tingimust, milles areneb praegune kapitalismi kriis. See tähendab, et praegune kriis ei ole järjekordne kapitalismi kriis selles mõttes, et kriisi järel tuleb weel

suurem tõus ja õitseage. Nüüdne kriis on kapitalismi mädanemise ja hukkimise kriis. See kriis sõõb kapitalistlike süsteemi, selle kriisi järel ei tule, nagu warem, uut kapitalistlike walmistuse suurt tõusu.

Eelpool öeldust on selge, et parempoolsete oportunistide „organiseeritud kapitalismi“ teooria on häbistawalt läbi kukkunud. Parempoolsed asusid sotsiaaldemokraatide seisukohale, kui nad laulsid „sisemiste wastuolude“ kadumisest; kuid nüüd on kriis ka selle sotslike „teooria“ purustanud, ja see tähendab kapitalismi osalise stabiliseerumise lõpu lähenemist. Kriisi üheks suuremaks tagajärjeks on wastuolude terawnemine.

Esiteks terawnewad wastuolud imperialistlike riikide wahel. Wõitlus turgede, tooresaine, kapitali wäljaweo pärast wõtab iga päewaga ikka terawama kaju. Ei ole ühtki imperialistlik riiki, kes rahul oleks praeguse seisukorraga asu- ja poolasumaade jaotuses. Igaüks ihkab teise käest tükki omale näpata. Ameerika ja Inglismaa wahel korraldub muutu ikka terawamaks ja leiab lahenduse ainult sõjas. Sest walmisaduste ja kapitali wäljaweo alal käib wõitlus peajasjalikult Ameerika ja Inglismaa wahel. Praegu on wõitluse abinõudeks: tollipoliitika, odaw krediit, jõudude ümbergrupeerimine imperialistlike riikide wahel, sõjalik-poliitilised liidud, sõjariistus jõudude suurendamine ja sõja ettewalmistamine. Kõike seda ettewalmistust „kroonib“ wiimati sõda. Sõjatööstus ükski ei tunne mingisugust kriisi mitte üheski kapitalistlikes riigis.

Teiseks, terawnewad wastuolud „wõitjate“ (Prantsus- ja Inglismaa) ja wõidetute (Saksamaa) wahel. Saksamaad sunnitakse end. liitriikidele pööraselt suuri sõjakulusid maksma. Lähema 10 aasta jooksul peab Saksamaa maksma üle 20 miljardi kuldmarka. Seda summat ei jõua ükski maksta, ka isegi siis, kui Saksa kodanlus ühes sotsidega 20 naha töölise seljast maha wõtaks. Kuid Saksa tööline hakkab lõppude-lõpuks sellele ülikurnamisele tõsist wastupanekut awaldama. Aga ka Saksa kodanluse imperialistlik isu nõuab omakorda rahul-

damist, ta nõuab omale „kohta päikese all“, s.o. püüab samuti asumaid ahnitseda.

Kolmandaks, terawnewad wastuolud imperialistlike riikide — metropolide — ja asu- ning poolasumaade ja ärarippuwate maade wahel. Indias sünnib määratusuur käärimine laialistes rahwahulkades; Hiinas, Indo-Hiinas, Põhja-Aafrikas — igalpool näeme keewat wõitlust imperialistlike rõõwikute wastu. Hiinas kaswab iga kuuga maakondade arw, kus nõukogudewõim maksma pannakse. Enne arwati, et see on kõik nõukogude konsulaatide töö, kuid Hiinas pole enam ammuugi nõukogude konsulaate, ometi kaswab nõukogude arw. Samuti sügaw on liikumine ka Indias. Isegi see, et Inglismaa India rahwuslaste juhi Gandhi ära ostis, ei ole seisukorda päästnud, waid wõitlus areneb endiselt.

Neljandaks, eriti alasti on kistud wastuolud imperialistlike riikide ja ainukese proletaarse riigi — Nõukogude Liidu — wahel. Need wastuolud ei awaldu mitte ainult wahekorra terawnemises, nõukogudewastaste olluste toetamises, sõjariistade täristamises ja sõjaplaanide septsitemises Nõukogude Liidu wastu. Need wastuolud awalduwad ka selles, et kodanlus oma maal metsikut terrori tarwitab töölisteklassi wastu. Püütakse „oma“ töölisteklass wagaseks teha, ta wõitluswõimet murda, et siis wabalt nõukogudewastase sõja plaanide teostamisele wõiks asuda. Soome fashistide ehk lapualaste „wägiteod“ tööliste kallal ei ole ju ainult muud midagi, kui awalik waenuawaldus Nõukogude Liidu wastu, „oma“ tööliste kägistamine, et seda wabamalt wõiks tegutseda suurimperialistide plaani järele. Sotsfashistide ja parremoolsete olluste sõjakäik rewolutsioonilise liikumise wastu on lüli ühisest nõukogudewastasest ja sõjaseptsuste ahelast. Niisugune on lühidalt rahwuswaheline seisukord 1930. a. keskpaigas.

Missugune on seisukord rewolutsioonilise liikumise wäerinnal?

Keskkomitee poliitilise aruande kohta wastuwõetud resolutsioon ütleb, et arenew rewolutsiooniline tõus leiab oma wäljenduse majanduslike streigiwõitluse

terawnemises ja selle poliitiliseks wõitluseks ümberkaswamises, kommunistlike parteide ja rewolutsiooniliste ametiühisuste iseseiswa streigijuhtimise taktika edukas teostamises. Sm. Molotow ütles oma aruandes rahwuswahelisest seisukorrast, et käesolew aeg näitab suurt rewolutsioonilise wõitluse tõusu. Kuid see tõus ei sünni igal maal ühetasaselt. Aga uue suureulatuslise rewolutsioonilise liikumise tõus on tõsiasi, mis näitab, et Komintern õieti seisukorda hindas, kui ta oma X täiskogu koosolekul uuest rewolutsiooni tõusuhoost kõneles.

Suurest pöördepunktist rahwuswahelises rewolutsioonilises liikumises kõnelewad sügisel 1928. ja 1929. a. jooksul aset leidnud rewolutsioonilised töölised wõitlused kapitalistlike maalidel. Need olid hiiglasuured streigid Saksamaal, Poolas, Prantsusmaal, millest sajaduhanded töölised osa wõtsid. Töölised wastasid ettewõtjate pealetungimisele wastupealetungiga. Majanduslised streigid muutusid ikka rohkem poliitilisteks streikideks kodanluse diktatuuri wastu. Sellest pahemale poole nihkumisest ja pöördest töölised wõitluses kõneles Kominterni VI kongress oma otsustes, nägi seega sündmusi täpselt ette ja andis rahwuswahelise seisukorra kohta õige hinnangu. Järgnewad sündmused tõendasid seda seisukorra õieti hindamist. 1929. a. 1. augustil oli esimene üleilmne töölised rewolutsiooniline mobiliseerimine wõitluseks imperialistlike sõja hädaohu wastu. Kominterni sellekohane hüüdsõna leidis elawat wastukaja laialistes töölistehulkades. 1. augustile järgnesid 7. november — proletaarse rewolutsiooni aastapäew Nõukogude Liidus, rahwuswaheline töötatöölised päew, 1. mai, mis muutus suureks rahwuswaheliseks töölised jõuawalduse ja hulkade mobiliseerimise päewaks kodanluse diktatuuri, sõjahädaohu, kapitalistlike ratsionaliseerimise wastu. Sellega anti uus hulkade mobiliseerimise ja kommunistlike parteide mõju alla wõitmise hüüdsõna, mis praktikas ennast täiesti õigustas. Niiviisi loodi hulgalise töö uus worm ja uus meetod, näidati, kuidas kommunist-

listel parteidel waja on töötada, kuidas ja missugusel konkreetsel juhusel waja on wõitlust alustada parempoolsuse ja „pahempoolse“ sõnakõlksutamise wastu.**)

Kas suutsid kommunistlised parteid igalpool rewolutsioonilise wõitluse juhtimist oma organiseeritud mõju all hoida? Mitte alati ja igalpool. Tehti terwe rida wigu nii liikumise juhtimises, kui ka hulkade oma mõju alla wõitmise juures. Waatamata sellele, et mõnel maal, nagu Prantsusmaal, Inglismaal, parteiliigete arw langes, täitsid need parteid ometi üldiselt hästi oma ülesannet. Prantsusmaa kommunistiline partei sammus julgelt sõjawastase wõitluse eesotsas ja saawutas rea suuri wõituseid, näitas enast tõsise enamlike parteina. Julgelt löid rahwuswahelised kommunistlised parteid tagasi parempoolsete ja leppemeeste katsed, parteid paindluse rabasse wiia. Saksamaa kommunistiline partei on üks parematest sektiioonidest Kommunistlikes Internatsionaalis. Noor Hiina kommunistiline partei peab edukalt wõitlust ja koondab oma ümber ikka rohkem tööstustöölisi, löi oma punase sõjawäe, kes wapralt kaitseb Hiina talupoegade nõukogudewalitsust ja sõjaliselt ikka suuremaks jõuks kaswab, nii et Hiina rewol. wõitlus käesolewal silmapilgul jälle üheks üleilmse rewolutsiooni keskpunktiks on kujunemas. Kuid paljudel maadel ei suutnud komparteid oma organiseeritud juhtimist hulkade mobiliseerimisel täies ulatuses kindlustada.

Rahwuswahelise kommunistlise ja üldse rewolutsioonilise liikumise suuremaks wõiduks oli parempoolsete ja trotskistide purustamine. Ideoloogiliselt tugewnesid kommunistlised parteid igal maal. Kuid üheks suureks puuduseks üksikute maade kommunistlike parteide juures on nõrk organisatsiooniline side töolistehulkadega. Määratusuur ideeline mõju ei ole organisatsiooniliselt kindlustatud. Töö

*) Eelolewad read olid juba trükki saadetud, kui saabus käesolewa aasta sõjawastaste meeleawalduste päew — 1. august. Kõigist surweawaldustest hoolimata protesteerisid ka tänawu sajad tuhanded töölised üle ilma imperialistide sõjawalmistuse wastu ja töötasid tuge ning kaitset Nõukogude Liidule.

wabrikutes, tehastes ja töökodades on üldiselt nõrgal jalal. Kommunistlikes parteides on küllalt weel neid, kes arwawad, et kompartei peaülesanne on agitatsiooni teha, kuna organiseerimistöö „iseenesest“ areneb. Selle „iseenesest“ arenemise teooria wastu peab Kommunistiline Internatsionaal kõige ägedamat wõitlust. Sisult on see „teooria“ parempoolse kallaku wäljendus, mis püüab ennast ainult „punase“ sõna warju ära peita, kuna tegudes täiesti paindiline on. Kommunistiline Internatsionaal kohustab komparteid oma töö raskuspunkti just wabrikutesse, tehastesse tööliste ja maal talusulaste sekka kandma, nende organiseerimiseks jõudu pingutama. Selles seisab organiseerimistöö tähtsam ülesanne.

Sellest wäljamineks kohustas XVI kongress ÜK(e)P delegatsiooni Kominternis halastamata wõitlust jatkama kahel wäerinnal, nii parempoolse, kui ka „pahempoolse“ kallaku wastu.

Sm. Molotowi aruande kohta wastuwõetud resolutsioonis konstateeritakse kommunistlike parteide „organisatsioonilist mahajäämist nende ideelik-poliitilisest mõjust“, ja kongress tunnistas tarwiliikuks, et „partei töö raskuspunkt tuleb wiia ettewõtetusse, tuleb kõwendada tööd ja parteilist juhtimist hulgaliste organisatsioonide fraktsioonides, eriti ametiühisustes, süstemaatiliselt iseseiswalt organiseerida ja juhtida tööliste streigiliikumist, ära wõites selle juures sabassõrkimise meeoleolusid, mis parteiorganisatsioonides ja ametiühisuste tegelaste seas ilmsiks tulewad ja mis kahjulikumaks oportünismi awalduks praktikas on“.

Rewolutsioonilise liikumise sabassõrkimise meeoleolud on iseäranis suured seal, kus fashistiline terror kõige jõledam ja paremad tegelased järjekindlalt reast wälja lüüakse. Parempoolsus praktikas „juhtub“ neil maadel praegu igas tegewusawalduses, mis kõige piltlikumalt wäljendub püüdes sotsidega koos minna . . . kodanluse wastu. ÜK(e)P XVI kongress loeb „tarwiliikuks jatkata leppimatut wõitlust oportünismi wastu praktikas, mis tihti selles wäljendub, et rewolut-

sioonilist taktikat — klass klassi vastu — läbi ei wiida, et sotsidega kokkuleppeid sõlmitakse ja oma poliitika ametiühisuslisele reformistlisele legalismile allutatakse.“

Järjekindel wõitlus kõigi kõwerduste, rewolutsioonilise taktika wassimiste vastu on pandiks, et kommunistlised parteid enamliselt suudawad oma ridu ka organisatsiooniliselt kindlustada.

Meie sammume vastu rahwuswahelisele proletaarsele rewolutsioonile. ÜK(e)P — rahwuswahelise sotsialistilise rewolutsiooni peakants — näitab wennasparteidete teed ja juhatab nad õigele teele. Eeltulewases wõitluses suudawad kommunistlised parteid näidata, et nad oskawad ja tahawad proletaarse rewolutsiooni läbiwiimise eest wõidelda ja wõita.

II.

Sotsialismi ehitamine Nõukogude Liidus

„Tõeliseks ja ainukeseks sotsialistilise ühiskonna loomise aluseks on üks ja ainult üks — suurtööstus.“
Lenin.

Suure tööplaani teostamine

ÜK(e)P XV kongress wõttis vastu 5-aasta plaani kokkuseadmise juhtnõõrid. XVI kongress tegi juba ülewaate suure ehitusplaani teostamisest. Wiieaasta plaan oli XV kongressi juhtnõõride järele sotsialistiliste olluste pealetungimise plaan kapitalistilistele. Tähendab, 5-aasta plaan on ka suurtööstuse plaan, sest üksi suurtööstus võib olla „sotsialistilise ühiskonna tõeliseks ja ainukeseks aluseks.“ Sotsialistilise suurtööstuse kaswu kiirusest, ta üldisest arenemisest oleneb põllumajanduse sotsialistilistele alustele ümberkorraldamise kiirus. Niisugune oli 5-aasta plaani mõte kahe ja poole aasta eest. Nüüd on see täpselt täide läinud, millest plaani kokkuseadmise juures ainult kõneldi. Sõna on teoks saanud, kawatused ja plaanid nähtawateks ja tuntawateks tõsiasiadeks muutunud — pealegi palju suuremal ulatusel, kui seda algul juleti ette kujutada. Turkestani-Siberi raudtee, põllutöömashinade tehas Rostowis, traktorite hiiglawabrik Stalingradis, kümned suuremad ja vähemad elektrijõujaamad, hiiglasuured terawiljwabrikud, — nõukogumõisad, — 5-aasta plaanis ettenähtud kollektiwmajapidamiste arwu ületamine pooleteise aastaga — niisugune on mõne sõnaga nende suurte wõitude rida, mis saawatatud on 5-aasta plaani alusel. Kes julgeb ütelda, et need kõik pole wõidud,

mida warem ei ole tunnud inimesoo ajalugu majanduslises ja kultuurilises ehitustöös. Praegu kõnelewad faktid.

Kuiwõrd kitsas silmapilr ja tõnts nägemine ning arusaamine on kapitalistiliste maade teaduse- ja riigimeestel Poolteist aastat tagasi kõnelesid nad kõrgilt alla waadates enamlaste „wiieaastasest“ unistusest. Kuid nüüd turt-suwad nad wihas, kutsuwad üles sõjariistus jõuga seda „hādaohtu kõrwaldama, mida endas sisaldab nõukogude süsteem“. Mis on muutunud XV ja XVI kongressi waheajal? Sotsialistilise tööstuse saaduste hulka Nõukogude Liidus on kahekordseks kaswanud. Et selle tähtsusest aru saada, tuletame meele, et nõukogudewõimu 10. aastapäewaks tõusis saaduste kogusumma sõjaelsele tasapinnale, kuna rasketööstuse produktsioon kaugelki veel sõjaelset tasapinda ei suutnud saawutada. Mida tähendab tööstuse produktsiooni kahewõrra suurendamine? See tähendab, et meie tööstusel on niisugune arenemise kiirus, midā kapitalistilisel tööstusel ka kõige suuremal õitseajal pole olnud, kõnelemata kapitalismi nüüdsest seisukorrast. See tähendab, et Lenini hüüdsõna: „järele jõuda ja ette minna“ (kapitalistilistest eesrinna-maadest) on wõimalik wõrreldes lühikese ajaga, olgugi, et meie praegu sellest alles wāikese osa oleme teostanud. Kui nõukogudewõimu saawutused ehitustöös XV kongressiks tin-

gimused löid kapitalistlike olluste kaswu piiramiseks, nende väljatõrjumiseks majandusest, siis on nüüd need wõidud ehitustöö alal wõimaldanud kulaku, kui klassi, likwideerimisele asuda põllumajanduse täielise kollektiiviseerimise alusel. See tähendab, et on asunud wiimaste ja tugewamate kapitalistlike jäänuste häwitamisele, kes kapitalistlikele ilmale soodsaks pinnaks olid interventsiooni- ja kapitalistlike korra uuesti sisseeadmise poliitikale. Lõpuks, kui rahwuswaheline kodanlus seni mitmesuguste „wastarindade“ peale lootes endas mõtet hellitas, et Nõukogude Liidu juhtimine wast neile soowitawas sihis muutub, siis nüüd, pärast parempoolse oportunisti pankrotti ja purustamist, on ka see lootuse-natuke kadunud.

Kõik need wõidud ei ole kergesti kätte saadud. Oli tarwis määratusuurt jõupingutust töolisteklassi poolt, et raskused kiireks edasiruttamiseks teelt kõrwaldada. Praegused raskused on teistsugused, kui paar-kolm aastat tagasi. Praegused raskused on kaswu raskused ja on sellepärast niisugused, mis endas ärawõitmise idusid peidawad. Ajutised raskused, näiteks, esimese järgu tarbeainete puudus, raswaainete wähesus, raskused riide ja jalanõudega kutsuwad harilikkude elanikkude ja eriti wäikekodanliste kihtide juures esile kõhklemissi, nurisemist, sest neile kodanikkudele on täis kõht kindla söögisedeli juures esimene asi. Sellepärast on nende wäikekodanliste mõjuwalduste surwe ka proletariaadi partei peale endiselt suur. Parempoolne ja „pahempoolne“ hädaoht ei ole praegu sugugi wähem kui enne, waatamata, et parempoolsete pankrott kõigile arusaadaw on, et „pahempoolsed“ sõnarüütlid end naeruwääriliseks tegid. Sotsialismi ehitamistöö areneb sügawates wastuoludes ja ainult neid wastuolusid wõites jõuame edasi.

Tarbeainete puudusest kõneledes peame meele pidama, et kaswanud ei ole mitte ainult tarwitamine, kaswanud on ka tarwitajate arw tööstuse raioonides, terwed uued tööstuselinnad on juure tulnud, kus enne laanetuuled puhusid; kaswanud on ka teadlik wastu-

tötamine ja kahjutegemine. Wiimane toob riigile kõige suuremat ja tuntawamat kahju. Sm. Ordshonikidse tõi terve rea piltlikke näiteid sellest, kuidas kahjustajad nõukogude aparadis, tööstuses ja põllumajanduses töötawad. Kahjustaja insener, end. Denikini aegne kadettide komitee esimees, jutustab: „Kui enne sõda insenerid, kes kaswatuse olid saanud eesõigustatud õppeasutustes, endid teatud grupi liikmetena tundsid, siis hoiawad nad peale rewolutsiooni weel enam kinni oma grupihuwidest. Rewolutsioon wõttis üle wabrikud, maa, majad, kapitalid, kuid ta ei wõtnud üle inseneri diplomi.“ Sellest diplomist peab ta nüüd kui oma hingeõnnistusest kinni ja teeb teadlikult kahju töörahwa riigile. Teine insener, Putiilowi traktoritehasest, kõneleb sellest, kuidas nad ühes peainseneriga kõik abinõud selleks tarwitusele wõtsid, et 5-aasta lõpuks mitte üle 3000 traktori wälja lasta. 1929-30. a. takistasid nad kõigi abinõudega 10.000 traktori valmistamist ja tööstuseplaani täitmist. „Meie tõrkumine plaani täitmisel seis — kõneleb kahjustaja — tööliste ja tehnilise koosseisu komplekteerimise wiilwitamises, plaani puudumises, praaktöö suurendamises, hooletus pakkimises jne, jne.“ Nii ei sünni mitte ainult ühes tööstuses, waid kõigis tööstusharudes. Muidugi on palju ustawaid insenere ja ausaid spetsialiste, kuid selles see wõitlus seisabki, et üksikud kahjustajad raskusi sünnitawad, wastuolusid suurendawad, mille kõrwaldamiseks meie alati õigel ajal abinõusid ei jõua tarwitusele wõtta. Niisugustes wastuoludes areneb ja liigub suur ehitustöö 5-aasta plaani alusel. Ja et meie waatamata kõigile raskustele ja kahjustamisele siiski niipalju oleme edasi jõudnud, siis tunnistab see, missugune põhjatu jõud peitub töolisteklassis ja kogu töörahwas, kes hoolimata kõigest oma riigi ehitamiseks tööd teeb.

Tööstus

Waatame mõnda saawutust tööstuse arenemise alal.

XV kongressiks, s.o. 1927. a. lõpuks,

oli tööstusesaaduste üldine väärtus sõjaeelsetes rublades 8641 miljoni ehk 102,5 protsenti sõjaeelset väärtusest. 1929. a. lõpuks tõusis tööstusesaaduste väärtus 142,5 protsendini, kuna 1929-30. majandusaastal, praeguste andmete järele, ulatab väärtus 180 prots. *) sõjaeelset tasapinnast. See on tööstuse ennenägemata kasw.

Meie rahwamajanduse arenemine sünnib industrialiseerimise lipu all. Kuid mitte igat industrialiseerimist pole meil vaja, rääkis sm. Stalin kongressil; meie wajame niisugust industrialiseerimist, mis kindlustab tööstuse sotsialistlike vormide kaswawat ülekaalu wäikekaubawalmistustest ja eriti kapitalistlike vormide üle. Walmistamisabinõude walmistus suureneb iga aastaga. Eelmisel aastal tegi see wälja 28 prots. wõrreldes esimese järgu tarbeainete walmistamisega, 1929-30. a. aga 32,7 protsenti. Sotsialistilise tööstuse komandukõrgustikud tugewnewad. Toome siin mõned andmed selle kohta.

Wõtame kapitalide mahutamise majanduse sektorite järele (miljonites rublades):

	1927.a.	1928.a.	1929.a.	1930.a.
Sotsialistl.sektor	1270	1614	2046	4215
Kapital. ehk eramajand.sektor	63	64	56	51

See tabel ütleb ilma seletamata, misugune tähelepanu on pööratud sotsialistilisele sektorile ja missugused selle tagajärjed on.

Waatame samade sektorite saaduste üldsummat (miljonites rublades):

	1927.a.	1928.a.	1929.a.	1930.a.
Ühiskondlustatud sektor andis . .	11.999	15.389	18.903	24.740
Erakapital. sektor	4.043	3.704	3.389	3.310

Riiklise tööstuse saaduste wäärtuse üldsumma on kaswanud enam kui kahekordseks.

Wiie-aasta plaani edusammudest ei saa enam waikida ka klassiwaenlased.

*) Kõik statistilised andmed on wõetud Stalini, Kuibõschewi, Jakowlew'i aruannetest.

Kodanlus ühes oma teadusemeestega ja sotsfaschistidega on sunnitud hambaid kiristades tunnistama, et Nõukogude Liit määratusuureks rahwuswaheliseks jõuks on kujunenud. Kommunism on jõud, millega tuleb rehkendada. Parempoolsetel oportunistidel tuli, nagu seda Uglanow awalikult parteikongressil tunnistas, kollektiwiseerimise kewadiste pahempoolsete kõwerduste puhul „jälle kahtlus, kas partei liin ikka õige on.“ Nad hakkasid kahtlema, et 5-aasta plaani nelja aastaga teostada ei saa, arenemiskiirus olla liig „käre“. Iga raskus ja uus wastuolu sotsialistilises ehitustöös paneb wäikekodanilised ollused liikuma ja see awaldu kohe parempoolsete kommunistide juures: ka nemad hakkawad kõhklema. Kui waadata 5 aasta plaani teostamist esimesel kahel aastal, siis jõuame otsusele, et 5-aasta plaani täitmine nelja aastaga mitte ainult wõimalik ei ole, waid paratamata teostatakse.

Selle tõenduseks mõned arwud (miljonites rublades):

	1932-33. a. plaani järele:	1929-30. a. tegelikult:
Nahwtatõöstus .	977	809 ehk 83%
Turbatõöstus . .	122	115 „ 96%
Masinaehitus . .	2058	1458 „ 70%
Põllutõõmasinaid	610	400 „ 60%
Elektrotehnika .	896	503 „ 56%

Sellest on näha, et mõnes tööstus-harus teostatakse 5-aasta plaan kahe ja poole ehk kolme aastaga, ja kogu plaan nelja aastaga. Kahelda selle juures wõib ainult parandamata oportunist ehk otsekohene klassiwaenlane, kelle huwides on kahtlust ja lagunemist sünnitada. Tõsiasiad tõendawad, et meie hiiglasuurte sammudega edasi liigume. Kuid meie arenemise kiirus, mis mitukorda suurem on kui kapitalistilistel maadel, ei tähenda, et meie tööstuse tasapind juba wõrdne oleks kapitalistlike riikide tehnika ja tööstuse tasapinnale. Selles asjas oleme veel palju maha jäänud. Sellepärast ongi tarwis kiiret tempot, et kiiremini järele jõuda kapitalistilise tööstuse ja tehnika tasapinnale ja sealt edasi, kapitalistilistest maadest ette rutata.

Tööstuse seisukorra iseloomustus, muidugi, ei piirdu ainult ülewalpool toodud saawutustega. Sm. Kuiböschewi aruanne annab põhjaliku ülewaate tööstusse puutuwatest küsimustest. Teaduslik uurimistöö teeb Nõukogude Liidu samasuguseid edusamme kui tööstuse arenemine. Mitmesugused haruldased ollused, mis meie tööstusele väga tarwilikud on ja mis seni wäljamaalt sisse weeti, walmistatakse nüüd siin. Näiteks, wolfram, mitmesugused reaktiivid jne. Teiseks tähtsamaks uuenduseks on tööstuse keskpunktide ümberpaigutamine. Seni oli tööstuse ainukeseks aluseks Doni bassein. Nüüd tuleb lisaks sellele veel Kusnetski bassein, mis wõimaldab Uurali määratusuuri rikkusi palju otstarbekohasemalt ära kasutada kui seni. Tööstuse nõrgaks küljeks on saaduste madal omadusline wäärtus, kõrge omahind, madal töowiljus jne. Kaadrite küsimus on tööstuses eriti teraw. Ainult tööstusse on waja 176 tuhat inseneri. Üldiselt on waja ette walmistada 5-aasta plaani järele 435 tuhat inseneri ja tehnikut, kuna üldse on praegu 24 tuhat inseneri kõrgema haridusega ja üldse tehnilise haridusega 48,5 tuhat inimest.

Põllumajandus

Põllumajanduse arenemist ja edasijõudmist ei wõi enam lihtsalt selle järele hinnata, kuipalju on külwipind suurenenud, mitu miljoni ha kewadel wilja täis külwati jne. Paar aastat tagasi töötas riiklise plaanikomisjoni juures teadusline eriteadlaste komisjon ja see arwas wälja, et 1941. aastaks tõuseb Nõukogude Liidus üksikmajapidamiste arw 30.984.000-ni. Kuid 1930. a. wähenes üksikmajapidamiste arw 4 miljoni wõrd. See arw ütleb juba iseenesest, et põllumajanduses on suur pööre sündinud, pööre, mis sootuks teisiti üles seab põllumajanduse arenemise küsimused.

Mis on siis sündinud?

Keskmiikude hulkade otsustaw pööre sotsialismile — loeme keskkomitee aruande kohta wastuwõetud resolutsioonist, — mis sündis partei õige poliitika

tagajärjel, leidis enesele eriti silmapaistwa wäljenduse wõimsas kollektiwi-seerumise liikumises, mis 1929. a. lõpul haaras oma alla miljonid talurahwa majapidamised, luues uue klassijõudude wahekorra riigis. See oli otsustawa tähtsusega. Sellega otsustati lõpulikult pöördepunkt meie põllumajanduse arenemises. Sm. Jakowlew tõmbab roobasjooni põllumajanduse arenemisest Ameerikas ja põllumajanduse arenemise wäljawaadetest Nõukogude Liidus. Ameerika põllumajandus on wiimase kümne aasta sees määratusuure edusammu teinud tehnika alal. 1919. a. ulatas Ameerikas traktorite arw põllumajanduses 80 tuhandeni, kuna see 1930. a. miljonini tõuseb. Kombainide arw ulatab käesolewal ajal 45 tuhandeni. Kui siia juure arwata veel umbes 800 tuhat weoautot, ilma milleta kombainide töötamine raskendatud on, siis saame määratusuure tehnilise aluse, mis põllumajandusele peaks hiigla tõukejõuks olema. Kuid mida me näeme? Miljoni traktori juures on külwipind 10 aastaga ainult 4 miljoni ha kaswanud. Istudes sõna otsekohesest mõttes traktori ja kombaini seljas ägab Ameerika farmer ränkade maksude ja wõlgade all. Farmerite üldine wõlasumma ulatas 1929. a. 10 miljardi dollarini. Iga aasta maksawad farmerid ainult wõlgade protsenta ligi 800 miljoni dollarit. See tähendab, enam kui poolteist miljardi rubla maksawad Ameerika farmerid ainult protsentideks wõlkapitalile. See ületab mitukorda põllumajandusemaksu Nõukogude Liidus. Ei ole midagi imestada, kui niisuguste maksude juures 1929. a. igast tuhandest farmerist 108 „wabatahtliselt“ oma kohad ära müüsid ja 123 kohta pankrotti jäämise pärast maha müüdi. Traktor ja kombain koonduwad Ameerikas maa ja tehnika üksikute kapitalistlike latwade kätte, sajad tuhanded ja miljonid talupoegi jääwad pankrotti; praegu, nagu teada, põeb Ameerika põllumajandus rasket kriisi ja kõduneb, waatamata kõrgele tehnikale. Kapitalistlikes Ameerikas pressib traktor wälkse ja keskmise farmeri halastamata puruks.

Tehniliselt on meie põllumajandus kapitalistlike maade põllumajandusest arvamata palju maha jäänud. Wõrrel-dagi ei saa: meil 70 tuhat traktorit, Ameerikas miljon; meil 150 kombaini, Ameerikas 45 tuhat. Sm. Jakowlew ütles oma aruandes, et meie traktor künnab aga kümme korda rohkem kui Ameerika traktor. Töökoorem on kümme korda suurem. Üldiselt on Nõukogude Liidus põllumajanduse arenemisega hoopis teine asi. Meie põlluasjanduse suur-majapidamine ei tekkinud ega teki kümne-tuhandete väikeste ja kesktalu-poegade waasekstemise teel. Meil sünnib see teistwiisi — kehwikute, kõige waesemate ja keskmikkude majapida-miste ühendamise või koondamise teel. See on peaasi, mis meid lahutab kapi-talistlisest põllumajanduse tehnika töst-misest. Meil on tehnika eestkätt kõige waesemate ja kehwormate toetamiseks, kuid mitte uute kehwikute sünnitamiseks. Sotsialistiline tööstus ja põlluma-jandus on laialiste töörahwahulkade tee-nistuses.

Waatame nüüd meie põllumajanduse praegust seisukorda ja tulewiku wälja-waateid. Tööstusesaaduste kaswus märkismele hiiglasuurt tõusu. Põllumaja-n-duse saaduste hulk on palju vähem. 1927. a. oli põllumajanduse saaduste üldwäärtus 12.370 milj. rbl. ehk 106,6 protsenti sõjaelsest wäärtusest; 1928. aastal — 107,2 protsenti; 1929. a. — 109,1 prots. ja 1930. a. — 113 prots. Juurekasw on madal. Ainult 1930. a. märkame suuremat juurekaswu, mis seda tõendab, et põllumajanduse saa-duste wähesus on tingitud madalast teh-nikast, üldisest madalast küla kultuuri-lisest tasapinnast ja meie laialipillatud majapidamistest. Wõtame näiteks tera-wilja küsimuse. 1927. a. oli terawilja kaubaosa 37 prots. 1913. a. turule too-dud wiljast, 1928. a. — 36,8 protsenti, 1929. a. — 58 protsenti ja 1930. a. — 73 prots. Sellest selgub ka, miks meie 1928. a. terawiljast terawat puudust tundsimet. Nüüd on sellest wäljapääse-tee leitud, s.o. kollektiivsete majapida-miste ja nõukogumajapidamiste organi-

seerimine. Samasugune lugu on ka loo-made kaswatusega.

Kui 1916. a. aluseks wõtta 100, siis oli (protsentides):

	1927.a.	1928.a.	1929.a.	1930.a.
Sarwloomi . .	114,3	118,5	115,6	89,6
Lambaid, kitsi	119,3	126	127,8	87,1
Hobuseid . .	88,9	94,6	96,6	88,6
Sigu	111,3	126,1	103	60,1

See awab saladuse liha ja teiste raswaainete puuduse mõistmiseks. Liha ja raswaainete probleemi lahendamisele tuleb asuda — partei teeb juba seda — samasuguste meetodiga, nagu seda tehti terawilja küsimuse lahendamisel. Tera-wilja asjus on tagajärjed käes, see kü-simus on oma põhiosas lahendatud. Mitte vähema energiaga ei asu partei ka liha probleemi otsustamisele.

Tähtsa koha kogu rahwamajanduse ümberkorraldamises omab põllumaja-n-duse tehniliste kultuuride kaswatus. On sellel alal mingisuguseid edusamme? Waatame lühidalt tehniliste kultuuride toodangu arenemist Nõukogude Liidus kolmel wiimasel aastal. Kui saaduste üldsumma aluseks wõtta 1913. a. 100, siis saame järgmise pildi:

	1928.a.	1929.a.	1930.a.
Puuwilla . .	110%	119%	182,8%
Lina	71%	81,5%	101,3%
Suhkrunaerid	93%	58%	139,4%
Toiduõlid . .	161,9%	149,8%	220%

Arenemise tempo on üldiselt rahul-oldaw, kuid peab tähendama, et oma rõhuwas enamuses sünnib tehniliste kultuuride arenemine üksikmajapida-mises ja sellepärast ei ole mingit kind-lustust, et järgmisel aastal mitte hoopis teistsuguseid tagajärgi ei saa. Ka sellel alal ei ole teist teed, kui järk-järgult suurmajapidamise peale ülemi-nek. Nii seisawad meie ees, kõneles sm. Stalin, järgmised probleemid: 1) teh-niliste kultuuride produtseerimise kind-lustamiseks on waja muretseda neisse raioonidesse tarwiline osa odawat wilja; 2) karjakaswatuse raioonidesse tuleb saata tarwilisel määral terawilja ja

loomatoidu produkte; 3) terawilja probleemi lõpulik otsustamine terawilja majanduses, kui peaküsimus põllumajanduses käesolewal silmapilgul.

Kollektiiviseerimine

Eelmisest selgus, et terawilja probleem on põllumajanduse süsteemis pealülks ja kõigi teiste probleemide lahendamise wõtmeks.

„Kuid lahendada terawilja probleemi ja wiia sellega põllumajandus tõsise tõusu teele, tähendab likwideerida põhjalikult põllumajanduse mahajäämine, warustada teda traktorite ja põllumajanduse masinatega, warustada teda uute teadusliselt ettevalmistatud tööliste kaadritega, tõsta tööwiljakust, suurenda tööstusesaaduste osa. Ilma nende tingimusteta ei maksa terawilja probleemi lahendamisest unistadagi“ (Stalin).

Nõukogumõisate ja kollektiivsete majapidamiste organiseerimisega asuski partei terawilja probleemi lahendamisele. Parempoolsed, Buharini, Rõkowi, Tõmskiga eesotsas, wõitlesid ägedalt nõukogumõisate ja kollektiivsete majapidamiste organiseerimise wastu. Nad olid selle poolt, et tugewaid üksikmajapidamisi tõsta. Mitte asjata ei nimetata parempoolset kallakut kulakute agentuuriks parteis. Oma „plaanidega“ on ta selle nimetuse täiesti ära teeninud. Partei lükkas selle tagasi ja läks Lenini poolt näidatud teed. Ja mida näeme praegu? Partei poolt wõetud liin oli õige, 5-aasta plaanis märgitud kollektiiviseerimise ülemäär on kätte saadud kahe aastaga. 1930. a. kewadeks oli ühiskondlustatud külwipind ligi 36 miljoni ha.

Kogusaak ja selle müüdaw osa tõusis samuti tormilise kiirusega, mida iseloomustab järgmine tabel:

	1928.a.	1929.a.	1930.a.
	(miljonites tsentnerites)		
Nõukogumõisate kogusaak . .	9,5	12,8	28,2
Sellest müügiks	6,4	7,9	18,0
Kollektiivmajap. kogusaak . .	8,4	29,1	256
Sellest müügiks	3,6	12,7	82

Käesolewal aastal annab kollektiivmajapidamiste sektor, esialgsete andmete järele, 500 miljoni puuda müügiwilja ja nõukogumõisad 100 miljoni puuda. Seletagu parempoolsed weel, et terawilja probleem pole õieti lahendatud, et partei poliitika mitte õige ei olnud.

Töölisteklassi seisukord

Ühes sotsialistilise tööstuse ja põllumajanduse tormilise tõusuga paranes ka töölisteklassi majandusline ja kultuuriline seisukord. Ühiskondlustatud sektorite tugewnemisega kogu rahwamajanduses on tööliste ja talurahwa materjaalse ning kultuurse seisukorra põhjalikule paranemisele alus pandud. Esiteks sünnib see sel teel, et ühiskondlustatud sektorite kasw endaga kaasa toob tööpuuduse wähenemise, ikka suuremale hulgale tööd wõimaldades. Teiseks sünnib see sel teel, et tööstuse ja põllumajanduse sotsialistilise osa kaswamine kõigepealt küla ja linna eksploateeritawate olluste arwu wähendab, nende erikaalu üldse kogu rahwamajanduses madalamale surub. See aga toob kaasa tööliste ja töötawa talurahwa osa kaswamise rahwamajanduse üldsissetulekust. Waatame seda seisukorra-paranemise kahte allikat.

Töölisteklassi arwuline kasw:

	1927-28.a.	1928-29.a.	1929-30.a.
Tööstustöölisi üldse . . .	11.456.000	11.997.000	13.129.000
Neist füüsilise töö tegijaid	7.404.000	7.758.000	8.533.000
Suurtööstuses	2.632.000	2.858.000	3.029.000

Need arwud näitawad Nõukogude Liidu töölisteklassi järjekindlat kaswu. Meil wäheneb tööpuudus, kuna kapitalistlistel maadel tööpuudus kohutawalt kasvab. Wiimasel aastal wähenes töötatööliste arw 750 tuhande wõrd ehk 42,3 protsenti. Mai- ja juunikuul käesolewal aastal wähenes töötatööliste arw 300 tuhande inimese wõrd. Ülejäänud töötatöölised on peamiselt mustatöölised, kelle kvalifikatsiooni tõstmisega ametis on tööbõrsed ja ametiühisused. Töötatööliste kaadri sünnitawad meil weel

mitmesugused poolintelligentsed töõjõud. Tööpuuduse vähenemine on samuti suureks saawutuseks sotsialistlikul ehitustöö väerinnal.

Teiseks tööliste ja talurahwa seisukorra paranemise allikaks on rahwamajanduse üldsissetuleku jagunemine. Nagu teada, on see allik üheks tähtsamaks mõõdupuuks kõigil maadel, sest missugune osa rahwamajanduse üldsissetulekust ühele või teisele kihile langeb, see määrab ära ka selle kihi seisukorra ja heakäekäigu ühiskonnas. Kapitalistlikel maadel on selles asjas selge piirjoon tõmmatud. Saksamaal, näiteks, saab linna ja maa töörahwas, kes wõõrast töõjõudu ei kurna, elanikkude üldsissetulekust 55 prots., Ameerikas — 54 prots., Inglismaal — 45 prots. Ülejäänud osa läheb kapitalistide salga kätte. Ameerikas teeb see kapitalistide grupp 1—2 protsenti kogu rahwa arwust. Ja selle käputäie kurnajate kätte lähebki ligi 50 prots. elanikkude üldsissetulekust, kuna 98 prots. rahwast peab ainult 50 prots. leppima. Nii on lugu kapitalistlikes riikides.

Kui suur on Nõukogude Liidu töörahwa osa elanikkude üldsissetulekust? Toome siin wäikse tabeli, mis seda iseloomustab.

	1927-28. a.	1928-29. a.	1929-30. a.
	(protsentides)		
Töõlised ja talupojad, kes wõõrast töõjõudu ei tarwita	75,2	76,5	77,1
Riiklise sektori osa	8,4	10,0	15,2
Käsitöõlised	6,5	5,4	4,4
Pensionäärid	1,8	1,6	1,5
Kulakud ja nepmanid	8,3	6,5	2,2

Sellest on näha, kuidas tööliste ja talurahwa osa üldsissetulekust kaswab, ühes riiklise sektoriga teeb see käesolewal aastal 92,3 prots., kuna wõõra töõjõu kurnajate osa ainult weel 2,2 prots. wälja teeb. See ütleb ka, kelle kätte on koondatud rikkused Nõuk. Liidus.

Ka teised andmed näitawad tööliste seisukorra materjaalset ja kultuurset

paranemist. Tööliste realne töõtasu ühes sotsiaalse kindituse ja tööliste eluolu fondiga on praegu 167 prots. sõjaeelsest summast. Tööliste sotsiaalse kindituse eelarwe kaswab wiimase kolme aastaga 980 milj. rublast kuni 1400 milj. rublani. Emade- ja lastekaitse peale on wiimase kolme aastaga kulutatud 494 milj. rubla, lastepilastide korraldamiseks — 204 miljoni rubla. Tööliste korterite ehitamiseks on wälja antud 1880 milj. rubla. Meie ei kõnele siin 7-tunnisest töõpäewast, wilepäewasest töõnädalast, puhkemajade, rawitate (sanatooriumide) ja kurortide wõrgust, millest kolme aasta jooksul on läbi käinud 1700 tuhat töõlist. Ainult Nõukogude Liit wõib niisuguse olukorra töölistele luua, kus töõlisel wõimalik on tarwiliselt puhata ja oma terwist parandada.

Samuti on riik toetust annud ka talupoegadele. See toetus seisab üksikmajapidamistele (kehwematele) ja kollektiwmajapidamistele abiandmises, mille üldsumma 1927-28—1929-30. aastani ulatab 4 miljardi rublani. Seemnevilja andis riik sama aja kestel 154 milj. puuda. Kõik see on loonud tingimused töörahwale, mis üldise surewuse 36 protsendi wõrd wähenaldas, kuna laste surewus, sõjaeelsega wõrreldes, 42 prots. on langenud.

Kuid see ei tähenda milgil määral, et kõik puudused töörahwa seisukorra paranemise teelt juba on kõrwaldatud. Kaugeltki ei ole weel kätte saadud seisukorda, mis peab töölisteklassil ja töõtawatel talupoegadel olema sotsialistlikes riigis. Ka käesolewal aastal, kui meie nii töõstuses kui ka põllumajanduses suuri saawutusi konstateerisime, kannatab töölisteklass rasket tarbeainete puudust. Millest need puudused ja raskused kaswawad, seda nägime juba eelpool. Kuid vaatamata sellele, et raskused ja puudused on meie kaswu raskused, wõiks oneti kogu töörahwa warustamine esimese järgu tarbeainetega palju parem olla. Wiga seisab meie kooperasiionis, tööliste raloone warustawates aparatuurides. Seal aetakse asja äärmiselt lohakalt, wahest otse kurihtliselt. Keskkomitee aruande kohta

wastuõetud resolutsioonis õeldakse, et lähemaks ülesandeks peab olema „reaalse tööpalga ettenähtud tõstmise elluviimine, warustusaparadi töö parandamine, eriti tarvitajate-kooperatsiooni liinis.“ Sm. Schwernik tähendas oma aruandes ametiühisuste ülesannetest, et ametiühisused peawad kõige lähemalt osa wõima kooperatsiooni töö põhjalikust ümberkorraldamisest ja kooperatiividele abi andma. Kooperatiivide laud on sagedasti tühjad mitte sellepärast, et ühte ja teist toiduainet wähe on, waid sellepärast, et warustamisaparati kuritegeliselt lohakalt töötab. Sagedasti lähewad pahaks terwed wagunitäied toiduaineid lohakuse ja hooletu asjaajamise tagajärjel. Kooperatiivide töö tõstmine, kuritegeliste oluste minema kihutamine, töolistekontrolli teostamine kooperatiivide togewuses on üks suurematest ülesannetest töölise reaalse tööpalga tõstmise elluviimise alal.

Edasi jõutud on ka töölise üldise kultuurse tasapinna tõstmises. Kirjaoskajate protsent on tõusnud 62.6 prots. peale, kuna see enne sõda oli 33 prots. Ametiühisused üksi kulutasid kirjaoskamatusse likwideerimiseks 1929. a. 16.800 tuhat rubla. Töölise tehniliste teadmiste täiendamiseks kulutasid ametiühisused 17.300 tuhat rubla. Klubidesse, lugemistubadesse jne on koondatud 10½ miljoni inimest. Koolide wõrk on laienenud, tähtsamaks ülesandeks peab partei ülemineku sunduslikule algõpetusele ja selle läbiwiimisele.

Sotsialismi edasiwiivad jõud

Kõdunewa kapitalistideklassi ja ta teadusemeeste iseloomulikuma jooneks on jõuetuse awaldis hulgalise liikumise ees. Kapitalism kutsus waimu — proletariaadi — ellu, keda ta ei suuda talutada. Proletariaadi ja teiste laialiste töörahwahulkade liikumine on kodanlusele alati olnud kinnipitseeeritud raa- matuks. Ta teadusemehed, kirjanikud, kunstnikud, ajalehemehed ja muu „õpetatud“ sulewägi näewad hulgalisel liikumisel ainult toorest jõudu, „matalaid“ ihasid, mida enamlased „haritud“

ilma häwitamiseks ja inimsoo kultuuri häbitamiseks esile kutsuwat. Nad ei mõista seda, mis sünnib Nõukogude Liidus, nad teawad ainult ühte: nõukogudewõim õdnestab nende wõimu ja heakäekäigu aluseid. Kaks aastat tagasi oli igale kodanluse suleruütile ja õpetlasele „päewaseige“, et enamlastel Nõukogude Liidus korda ei lähe talurahwast, kes läbi imbunud wäikekodanlisest eraomanduse-tundest, ühismajapidamisse tõmmata. Sellest kõneldi kui tõsiasjast, mille arutamistki üleliigseks arwati. Kui aga aasta pärast algas wõimas liikumine kollektiwiseerimise alal, kui esimene aasta 5-aasta plaanist näitas selgesti teostamise wõimalusi, siis wõtsid ühed seda kui „imet“, teised, wulgaarsemad teadlased, seletasid seda „malgaga kommuunasse“ ajamisega. Muud seletust ei suutnud keegi anda. Selsamal põhjusel ei uskunud nad ka 5-aasta plaani täitmisesse: see olla wõimata teegi kõrgesti arenenud tehnika ja kultuuri maadel, kuna kirjaoskamatul Wenemaal sellest plaanist kõnelemine hullumeelsus olewat!

Kuid sündis „ime“: talurahwa ühismajapidamisesse tõmbamine „õnnestus“, waatamata jämedate wigade peale; 5-aasta plaan teostatakse nelja aastaga. Tõepoolest ei ole selles mingit imet. Kodanline teadus näeb inimsoo arenemise alust rahwuste wõitluses, üksikute kangelaste wõi „ärawalitute“ ülimõistuses. enamlased, marksistid aga ütlewad, et klassiwoitlus on inimsoo majanduslise arenemise tulemus, et ka rahwuste tekkimine, kujunemine, arenemine pole muud midagi, kui majanduslise arenemise kajastus. Tõusew klass — töörahwast — asetab langewa, kõdunewa kurnajateklassi ja ehitab üles sotsialismi, kui proletariaadi diktatuur ta potentsiaalse (warjatud) jõu organiseeritult, plaanikindlalt liikuma paneb, seda jõudu oskab õieti juhtida, talle teed näidata.

Nii sündis see Nõukogude-Liidus. Kommunistiline partei oskas seda töörahwahulkade potentsiaalset jõudu tööle panna ja see tegi „imesid“: sotsialistiline wõistlus, töölise löökrühmad, tor-

miline aktiivsuse kasv töolisteklassis on ja olid selleks jõuks, mis kõik raskused ära võidab — kahjustamised, sabotaashi, bürokratismi, pimeduse ja kultuuriwaesuse. See töolisteklassi jõud löi puruks parempoolsete oportunistide ja leppemeeste uskmatause ootustesse. Töolisteklassi loojõud oli ja on see, mis võimaldab 5-aasta plaani teostada nelja aastaga. Töölise aktiivsus löi aluse — sotsialistilise tööstuse —

wäikekodanlise küla ümberkorraldamiseks. Sotsialistiline majandus oli see, mis eraomandusega läbiimibunud talurahwa kollektiiviseerimisele lükkas.

Nii kasvasid ja kaswawad sotsialismi walmistuselised jõud. See on proletariaadi rewolutsiooni üks suurematest wõitudest sotsialismi ehitamisel ja kõigi järgnewate wõitude pant. Seda ei mõista, ei suuda aru saada kunagi kodanlised teadusemehed.

III.

Suure murrangu põhijooned

Uus ajajärk

ÜK(e)P XV kongress ütles põllumajanduse arenemise kohta, et proletariaadi diktatuur muudab meil põhjalikult tingimusi, järjelikult ka põllumajanduse arenemise tingimusi. „Proletariaadi diktatuur, walmistamisabinõude, weoasjanduse, krediidi, wäliskaubanduse, maa proletaarne natsionaliseerimine — kõik need võimaldasid Nõukogude Liidu majanduse arenemise eeltingimusi põhimõtteliselt teistsugustel, sotsialistilistel alustel“ (XV kongr. resol.). See tähendab, et walmistamisabinõude tötörahwa kätte minemisega wahekind tööstuse ja põllumajanduse wahel hoopis teistsuguseks muutub. Natsionaliseeritud suur-tööstus, riiklised laenuasutused, weoasjandus, kooperatsioon, riiklik kaubandus on proletaarse riigi käes wägewateks „töstehooadeks küla sotsialistilises ümberkorraldamises“. XV partei-kongress ütles seega selgesti, et meie suure muudatuse ees seisame ja et selle muudatuse idud peituwad proletariaadi diktatuuris. ÜK(e)P XVI kongress ütles, et „nüüdsest peale jaguneb küla NSW Liidu tähtsamates terawiljaraioonides kaheks põhiosaks: kollektiivistideks, kes on töelised ja kindlad nõukogudewõimu toed, ja mittekollektiivistideks, s.o. kehwikuteks ja keskmikkudeks, kes senini ei soowi weel kollektiivmajapidamistesse astuda, kuid keda kollektiivmajapidamiste hulgaline kogemus kahtlemata kõige lühema aja jooksul tõearwamisele wiib, et tarwis on kollektiivisee-

rumise teele astuda.“ Ajajärk, mis möödunud kahe kongressi waheajal, näitab meile seda, missuguses sihis areneb kogu rahwamajandus. Kontrrewolutsiooniliste trotskistide hooplemine, parempoolsete hädaldamine, et nemad need õiged partei päästjad olewatki, tõendab ainult nende endi waimuwaesust ja pankrotti. Trotskistid ühes Trotskiga on kontrrewolutsiooni laagrisse läinud, kuna Rökow, Tomski, Buharin olid sunnitud partei ees oma wigu tunnistama.

Mida see kõik tähendab? See tähendab, et „industrialiseerimise kiire tempo löi aluse põllumajanduse sotsialistiliseks ümberkorraldamiseks. Wastupidi parempoolsete oportunistide paaniklistele kinnitustele põllumajanduse degradeerumisest (tagurpidi minemisest), lahendas partei sotsialistilise tööstuse juhtiwa osa, wäikeste, mahajäänud ja laialipillatud talurahwa-majapidamiste kollektiividesse ühendamise ja kehwikute ning keskmikkude üksikmajapidamistele abiandmise alusel üldiselt terawilja probleemi“ (res. k.-k. poliitilise aruande kohta).

Niisugune on selle poliitika lühike kokkuwõte, mida Lenini õpetuse alusel teostas ÜK(e)P keskkomitee ja mis nõukogude maa hiiglasuurte wõitude juure wiis.

Milles seisab siis uus ajajärk? Uus ajajärk seisab selles, et XV ja XVI kongressi waheajal sündis otsustaw murrang majanduses. Uus on see, et

partei asus kulaku, kui klassi, likwideerimisele täielise kollektiiviseerimise alusel. Kui enne põllumajanduse artellid, kollektiivid, kommuunad sünnitasid tähtsusetu osa, võrreldes üksikmajapidamistega, ja klassijõudude ja majanduse laadi äramääramises mingit mõju ei avaldanud, siis ühendawad nüüd kollektiivmajapidamised endas tuntawa osa üksikmajapidamistest, sünnitawad mõjuwa ühiskondlike kihi, mis terawilja raioonides 60—70 prots. üldisest elanikkude arwust wälja teeb. Kõik see muudab põhjalikult põllumajanduse iseloomu. Enne esitas sotsialistlik laadi majandust ainult suurtööstus, nüüd on sellele lisaks tulnud sotsialistlik laadi kollektiivmajapidamised, mis kapitalismi jäänused külalt wälja tõrjuwad. Selle seisab ajajärgu uudsus.

Seega muudab uus ajajärk põhjalikult ka klassiwõitluse tingimusi ja worme. Klassiwõitlus tõuseb kõrgemale astmele — wõitlus käib kulaku, kui klassi, häwitamiseks; uutmoodi seatakse üles ka küsimus keskmiku ümberkaswatamisest. Küsimus ei seisa nüüd enam selles, et proletariaat keskmikku kui oma liitlast peab kaswatama, küsimus seisab keskmiku sotsiaalse iseloomu muutmises, temast wäikeomaniku wingu wäljaajamises, et endisest wäikeomanikust teha küla sotsialiseerimise eest wõitlejat, s. o. nõukogudewõimu tuge.

Kongressi otsuses põllumajanduse kollektiiviseerimise kohta öeldakse, et nüüd on kollektiivmajapidamistesse astunud keskmik ja kehwik kui tõeline ja kindel nõukogudewõimu tugi. See tähendab, et senisele nõukogudewõimu toele — kehwikule — on uus jõud juure tulnud. Partei seab praegu küsimuse nii üles, et põhiülesanne on kollektiivistide toetamine ja kollektiiviseerimise läbiwiimine. Muidugi ei tähenda see milgil määral seda, et küla kehwik nüüdsest peale enam nõukogudewõimu tugi ei ole wõi et Lenini hüüdsõna wõitlusest kulaku wastu — Liidus olles keskmikuga ja ainult toetades kehwikule — ära muudetaks. Lenini hüüdsõna jääb endiselt

püsima, partei hoitab kõiki, kes üksikmajapidamisi allahindawad, nende peale käega lööwad. See oleks suur wiga. Kongressi resolutsioon ütleb, et „kongress hoitab parteiorganisatsioone iga-suguse üksikmajapidamiste eitamise eest, mis terwes reas raioonides saawad weel küllalt kaua püsima.“

Kollektiivides aga nõukogudewõimu peatuge nähes tahab partei alla kriiputada kollektiiviseerimise tähtsust. Just artellidest, kollektiividest peab algama töö organiseerimata majapidamiste organiseerimiseks.

Mõned seltsimehed kahtlewad selle juures, kas, esiteks, keskmik wõib olla kollektiivmajapidamises kindel ja tõeline nõukogudewõimu tugi, sest oli ta ju seni täiesti wäikekodanlik eraoman-duse austaja; teiseks, kas sellepärast wõib kollektiivmajapidamistest kui sotsialistlik laadi majapidamistest kõnelda. Kes selle kahe küsimuse juures kahtleb, see ei ole weel aru saanud Lenini talurahwa poliitikast. Kõigepealt nimetame kollektiivmajapidamisi sotsialistlisteks sellepärast, et nad enam kapitalistlik arenemistendentsi ei esinda, nagu üksik-eramajapidamised, waid sotsialistlisi sihtjooni ja wahekordi sünnitawad. Proletariaadi diktatuur, nagu eelpool selgus, lõi hoopis isesugused põllumajanduse arenemise tingimused, ja see on eelduseks kollektiivmajapidamiste tõelisteks sotsialistlik laadi majapidamisteks arenemisele. Kongressi resolutsioon poliitilise aruande kohta ütleb, et „majandusline side tööliste-klassi ja talurahwa põhiosade wahel omandas peajaslikult walmistulise iseloomu.“ Siit järgneb ka see, miks meie nüüd wõime kollektiivmajapidamisi tõelisteks ja kindlateks nõukogudewõimu tudedeks lugeda. Keskmik ei muutu kollektiivi astudes muidugi weel sotsialistiks, ei kao temast ka wäikekodanlike eraomaniku iseloomujooned. Kuid muutub põhjalikult see seade, mis igal keskmikul oli üksikmajapidamises ja mis tal nüüd on kollektiivis. Ühismajapidamises olles kaob tal aasta-aastalt ikka rohkem eraomanduse wing, ta näeb kollektiivis, kus tööjaotus parem, kus

tehnika täielikum, kus töö kergem ja saaduste üldsumma suurem, mitte ainult enda, vaid kõikide seisukorra paranemist, näeb üldstust, mida ta üksikmajapidamises ei näinud, nagu ta ei näinud seal väljawaadet oma seisukorra paranemiseks.

Organiseerimise ja sisemise distsipliini küsimused kollektiivis

On kollektiivmajapidamistes vaja kehwikute-gruppe luua? Sest kui kehwik ja keskmik-kollektiivist on tõeline ja kindel nõukogudevõimu tugi, siis nagu ei olekski enam vaja kehwikute seas eriti tööd teha. Niisugune waade ei ole õige. „Artellis — ütleb sm. Jakowlew aruande kohta wastuõetud resolutsioon — ei jõua uue ühiskondlise distsipliini loomine veel kaugeltki lõpule, vaid ta saab seal ainult oma alguse.“ See tähendab, et artelli astumisega ei kao veel korraga kõik endised töowormid, kuna artelli astudes keskmik ega kehwik ei muutu veel sotsialistiks. Seega on kehwikute-gruppide töö suur kaswatusline ja organiseeriw tähtsus. Kongressi otsuses öeldakse kehwikute-gruppide loomise kohta: „Lihtsamakujuliste kollektiivmajapidamiste juures tuleb kehwikute-gruppide tööd paremaks ja tugewamaks teha, nii et ainuüksi, kehwikute peale toetades võimalik oleks kollektiivmajapidamiste algwormide üleminek kõrgemale kollektiiviseerimise astmele. Parteiorganisatsioonid peawad kehwikute-gruppide töö kollektiivides niiviisi kindlustama, et nad mitte ainult endi otsekohesed huvid ei kaitseks, vaid aitaks ka töölisklassi ja külakehwikute liitu keskmikudega kindlustada.“ See tähendab, ütles sm. Jakowlew oma aruandes, et vaja on erilist tähelpanu pöörata kehwikute-gruppide tööle ühismajapidamiste algwormides — artellides, teatud määral ka kollektiivides, kus veel olemas on kulaku mõju hädaoht. Kollektiivmajapidamistes võib kehwikute seas tööd teha ka ilma gruppide loomiseta. Tarwis on aga selle eest hoida, et ei kehwikute-grupid ega töö kehwikute

seas ei täidaks artelli liikmete või kollektiivistide üldkoosoleku aset, et kehwikute-grupid ei muutuks mingisuguseks kollektiivseks juhtiwaks direktoriks, kes keskmikke käsutab. Tööd on tarwis nii teha, et see aitaks kollektiivmajapiamisi kindlustada — kui tõelist nõukogudevõimu tuge külas.

Kollektiivmajapidamiste kindlustamine on üks põhiküsimustest põllumajanduse edasiarendamisel. Kindlustada tuleb artelle, kollektiive nii sisemiselt kui ka väliselt. Artelli ja kollektiivi sisemise kindlustamise töö tähendab tööjaotuse, töödistsipliini, töowiljakuse korraldamist ja tõstmist. See kollektiivmajapidamine, kus ei osata tööd organiseerida, on kõige pahem ühismajapidamise eeskuju. Väliselt peab kollektiivmajapidamise mõju ulatama kehwikute ja keskmikude laiaadesse hulkadesse, kes veel artelli pole astunud. Kongressi otsuses kõneldakse sellest, et „kollektiivmajapidamiste hulgaline kogemus mitte-kollektiivistid kehwikutest ja keskmikudest kahtlemata kõige lühema aja jooksul tõearwamisele wiib, et tarwis on kollektiiviseerimise teele asuda.“ Wäga tähtis on, et maategelased just selle osa otsusest hästi teostaks. Partei ei kõnele mitte ainult kollektiivistidest, kui tõelistest ja kindlastest nõukogudevõimu tugelest, ja ühest hüüdsõnast, vaid ka teistest, s.o. üksikmajapidajatest, keda vaja on „kõige lühema aja jooksul tõearwamisele“ wiia, et ta-huwides on kiiresti kollektiiviseerimise teele astuda.

Sellega on seotud ka küsimus wabatahtlikkusest kollektiivi astumisel ja sealt väljaminemisel. Sisseastumine ja väljaminemine artelist jne on täiesti wabatahtlik. Artelist väljaastumise juures peab aga silmas pidama järgmist: 1930. a. kewadel lahkus kollektiivmajapidamistest suur osa kehwikuid ja keskmikke, sest nad olid sinna nende tahtmise wastu arwatud. Need olid paberlised kollektiivmajapidamised, mis olid ehitatud täiesti wabatahtlikkuse põhimõtte wastu. Partei päästis sellega kollektiivmajapida-

mised üldise lagunemise eest, et ta wõimaldas wägisi sinna arwatutele wäljaastumise. Teine wäljaastumise worm on see, kui kehwik wõi keskmik sellepärast tahab artellist wälja astuda, et artellis korda ei ole, et seal töö pahasti on organiseeritud, mingit distsipliini üldse ei maksa. Niisuguse wäljaastumise eest tuleb sellega hoida, et töö paremale järjele tõstmine wiibimata käsile wõetakse, et kohalikud organisatsioonid kõige kiiremini abi annawad neile nõrkadele majapidamistele. Neid lohakaid ja saamatuid asjaajajaid, kes kollektiwmajapidamise seisukorran lasewad minna, et tekib tung artellist põgeneda, tuleb kohelda kui kahjustajaid, kui kuritahtlisi saboteerijaid, keda waja karistada rewolutsioonilise seaduslikkuse alusel. Kolmas wäljaastumise worm on kulakute mõjul artellist põgenemine. Seda tehakse, esiteks, lootuses, et wäljaastuja saab oma osa artellist kätte, saab peale selle osa saagist, mis põllult koguti, loodab saada ka maad; teiseks, kulakud õhutawad niisugusele wäljaastumisele, et kollektiwiseerimist nurja ajada. Niisuguse wäljaastumise wastu tuleb kõige ägedamalt wõidelda. Artell ei ole läbikäiguhoow, kuhu igaüks wõib sisse tulla ja sealt wälja minna. Wabatahtlikkus artelli astumisel ei tähenda milgil määral seda, et mõne aja pärast artell oma maa liikmete wahel ära jagab. Wäljaastumine artellidest on ette nähtud põhikirjas. Artelli maa on puutumata. Seda ei jagata. Ka ühine saagi fond on puutumata, mis ei kuulu jagamisele. Kord ja distsipliin peab artellis ja igas ühismajapidamise wormis maksma. Teisiti on igasugune majapidamise ehitamine wõimata.

Sotsialistilise ehitustöö uues ajajärgus on oma raskused ja wastuolud; need raskused ja wastuolud on ka kollektiwmajapidamiste organiseerimisel ja kindlustamisel. Wõitlus käib uue ja wana wahel. Klassidesse jagunemine ei ole veel kadunud. Meie oleme kulaku, kui klassi, likwideerimisega täielise kollektiwiseerimise alusel hiiglasuure sammu astunud klassita ühiskonna poole, kuid praegu on klassid veel alles. Kulakule

on küll häwitaw hoop antud, kuid ta mõju ulatab veel kaugele. Ees seisab veel äge wõitlus. Oodata sellepärast rahulikku, ilma raskusteta ja wastuoludeta edasiminekut oleks enesepetmine ja tähendaks seda, et mitte midagi sellest aru ei saada, mis praegu sünnib. See kord, mis on püsinud aastasajad, mis on loonud kombed, eelarwamised, töekspidamised, ei kao ilma wõitluseta. Klassiwoitlus kestab wäljaspool kollektiwmajapidamisi kulaku ja kehwiki wahel, neis wormides nagu meie klassiwoitlust tunneme. Kuid ka artellis, kollektiwmajapidamises üldse jääwad klassiwoitluse elemendid püsima. See klassiwoitlus aga ei kannu niisugust kuju, kui wäljaspool kollektiwi. Wõitlus käib keskmiku ja ka kehwiki, kui wäikekodanlise eraomaniku, ümberkaswatamise pärast. Wõitlus käib ka selle pärast, et wäljaspool artelli seiswaid keskmikke ja kehwikuid kollektiwi tõmmata. Nende kollektiwi wõitmine, wahelkord üksikmajapidamistega, üksikmajapidamiste mõjuawaldamine kõhklewatele kollektiivistidele, wõitlus lohakuse, kahjutegemise wastu artellides jne — kõik need on klassiwoitluse wormid, aga sootuks teistsugused kui wäljaspool.

Nüüd, näiteks, armastatakse tihti sellest kõnelda, et „nep on ära muudetud.“ Teised kõnelewad, et nepis (uus majanduspoliitikas) on muudatused sündinud. Arusaadaw, et kõik need muudatused, mis praegu sünniwad, uutmoodi üles seawad ka küsimuse uuest majanduspoliitikast. Lenin rääkis, et nep kestab „kaua, kuid mitte igawesti.“ Oleks aga wale, kui ütleksime, et uus ajajärk juba nüüd uue majanduspoliitika likwideerib. Uus majanduspoliitika wõimaldas meile sotsialistilise majanduse wundamenti ehitada. Kui kulakult nüüd ära wõetakse ta walmistustiline alus ja walmistamisabinõude waba kasutamine teiste kurnamiseks, siis tähendab see seda, et praegune poliitika läheb suuresti lahku sellest ajajärgust, kui sotsialistilisel sektoril põllumajanduses peaaegu mingisugust mõju ei olnud, kui partei keskmiku erapooletuse toetamise poliitikast üle läks keskmiku kui liitlase

poliitika teostamisele. Nüüd seisab küsimus uut moodi: keskmik on, kui kollektiivist, nõukogudewõimu tugi. Ja iga päewaga suureneb nende keskmikkude arv, kes kollektiivi astuvad. Seega on klassilise ühiskonna häwinemise küsimusel Nõukogude Liidus sügaw rahwuswaheline tähtsus. Sellest näewad kõigi maade töölised ja töötawad talupojad, kuidas samm-sammult nende silmade all sünnib uus ühiskond. Nad näewad, et meie põllumajanduse kollektiwiseerimine uue tehnika alusel töölisklassi juhatusel ja proletariaadi

diktatuuri juures niikaugemale wiib, et wahel tööliste ja talupoja wahel ära kaob. Nad muutuwad üheõiguslisteks, — mitte paberil, nagu see on kodanlik-demokraatlistes riikides, waid tegeliselt ühise walmistulise kommuuna alusel. Selles seisab käesolewa ajajärgu määratusuur rewolutsioniseeriw tähtsus kapitalistlistest süsteemist sotsialistilisele süsteemile üleminekul. On selge, et uus majanduspoliitika kaob ühes klasside häwinemisega. Tuleb aeg, et „nep“ kus kurat wisatakse. Kuid praegu „nepi“ likwidatsioonist kõnelda pole õige.

IV.

P a r t e i

Partei osa sotsialismi ehitustöös

ÜK(e)P XV kongressi otsustes keskkomitee aruande kohta öeldakse, et ÜK(e)P, kui diktatuuri juhtiwa peateguri osa võib alal hoitud, kindlustatud ja kõwendatud saada ainult partei ridade leninistilise ühtsuse ja proletaarse distsipliini alusel, tema liikmete ideelise, teoreetilise ja kultuurilise tasapinna wahetpidamata tõstmise, partei sisemise demokraatia järjekindla läbiwiimise ja partei sotsiaalse koosseisu järjekindla parandamise juures.“ XVI kongress, kokku wõttes kahe ja poole aasta tööd, kinnitas: „Trotskismi purustamise järel tuli parteil uue oportunisti-awaldusega, parempoolse kallaku näol (Buharini grupp), kokku pörgata. Partei lõi puruks parempoolsed oportunistid ja saawutas määratusuuri wõitustid põllumajanduse kollektiwiseerimise liikumises... Kongress märgib rahulolemisega partei arwulist ja omaduslist kaswu, tema sotsiaalse koosseisu tuntawat paranemist, walmistuses töötawate töölise suurenewat juurewoolu parteisse.“

XV kongressi otsused on täidetud. Partei läks oma XVI kongressile täiesti ideeliselt ühtsena, distsiplineerituna, suurema teadlikkusega kui kunagi warem. Nagu muudel aladel, nii on ka parteilises töös saawutatud suuri wõitustid.

Meie waenlastel jääb üle ainult wihaseda. Inglise, Poola, ka Eesti

tõusikute ajalehed laotawad endiselt laiali prowokatsioonilisi teateid. Peale kongressi kirjutasid need turulehed, et „parteis (s.o. ÜK(e)P) on enneolemata käärimine, eriti karmide abinõude tarwitamisele wõtmise wastu opositsiooni suhtes. Kongressile ei lastud teisiti mõtlejaid, waid ainult stalinlasi. Sellepärast pole põrmugi imestada, et kongress talle täit poolehoidu awaldas.“ Näete, kuidas klassiwaenlane krokodillipisaraid walab purustatud parempoolsete pärast! Ei jää ju muud ülegi, kui loota: ega see kõik nii ei jää.

Enamlus on kõigile selle ilma tarkadele mõistmata ja saladusline nähtus. Imestada ei ole selles midagi. Kommunistiline liikumine jääb kodanlusele alati „mõistmata nähtuseks“. Kuid selle eest mõistab seda liikumist wäga hästi tööline ja kehwik. Ka keskmik on tööarwamisele jõudnud, et dieti näitab teed ainult kommunistiline partei. Sm. Stalin kõneles kongressil nende hiiglasuurte võimaluste ärakasutamisest, mida annab nõukogude süsteem töölistel liikumisele. Mida on tarwis, et partei neid võimalusi oskaks kasutada? Esimeseks tingimuseks, seletab Stalin, on waja, et partei ise oskaks võimalusi ära kasutada ja neid tegelikult eluks muuta. Teiseks on waja õiget partei liini. Harilikult seisab nii pahem- kui parempoolsete wiga selles, et nad partei juh-

tiwat osa allahindawad. Stalin toob näite; parempoolsed tõendasid, et „nep“ kindlustab sotsialismi wõidu, sellepärast pole waja pead murda ja end industrialiseerimise kiirusega, kollektiivsete majapidamiste organiseerimisega jne wae-wata, — sest wõit on kindlustatud! See on ekslik ja rumal. Nii rääkida tähendab eitada partei osa sotsialistlikes ehitustöös. Niisuguseid waateid partei osa eitamise ja allahindamise kohta leidub wäga palju. Parempoolsed oportunistid ja „pahempoolsed“ sõnakõiksutajad, kes end ilmapäästjatena tahawad näidata, unustawad igal maal selle „pisikese asja“ — kommunistilise partei osa rewolutsioonilises liikumises. Sellest järgneb, et kui partei ei oska sotsialismi wõidu wõimalusi wõi rewolutsioonilise liikumise arenemise wõimalusi kasutada, neid tegelikult eluks muuta, siis tuleb paratamata kaotus, paratamata satub see parteilane wale teele. Oskas neid wõimalusi kasutada ÜK(e)P? Jah, pealegi wäga osawalt. Partei ja ta keskkomitee juhtisid sotsialismi ehitustööd õieti. Mida läheb partei õigeks juhtimiseks tarwis?

„Partei õigeks juhtimiseks läheb, peale muu, waja partei õiget liini, hulkade arusaamist partei õigest liinist, et nad aktiivselt seda toetaks, et partei ei piirduks mitte ainult pealiini väljatõotamisega, waid päewast päewa juhiks selle liini elluwiiimist, et partei igasuguste kallakutega ja leplikkusega otsustawat wõitlust peaks ja selles wõitluses oma ridade raudset ühtsust ning distsipliini taoks“ (Stalin).

Tuletame meele eelpool nimetatud saawutusi tööstuse ja põllumajanduse arenemise alal, mis mitte iseenesest kaela pole kukkunud, waid kätte wõidetud. Mida see tähendab? See tähendab, et partei liin õige oli, et partei osa sotsialismi ehitamises õieti hinnati. Tegelik elu näitab, et partei pealiin ainuke õige liin oli. Kui oleks partei pealiin wale olnud, siis poleks olnud tööliliste aktiivsuse kaswu, sotsialistlik wõitlust, tööliliste löökrühmi, parteisse

astumise alalist tõusu jne. Kui partei oleks ainult pealiini väljatõotamisega leppinud ja päewast päewa praktilisest tööst poleks osa wõtnud, siis ei oleks meie 5-aasta plaani nelja aastaga teostamist kindlustanud, siis ei oleks industrialiseerimise tempo nii kiire olnud jne. Ei oleks siis ka hulgad partei pealiinist aru saanud ja selle aktiivsele toetamisele asunud, nagu seda nüüd näeme.

Sellest ÜK(e)P kogemusest partei juhtimises, pealiini sidumises praktilise tööga peawad õppima kõigi maade kommunistilised parteid. ÜK(e)P on sotsialismi wõidu wõimaluste õieti ärakasutamises eeskujuks kõigile töisistele rewolutsionääriledele, marksistidele, kapitalistilistel maal. Õpi nii töötama kui enamlased ÜK(e)P-s, siis wõidad!

Paljud tahaks näha partei sisemise juhtimistöö waikset ja libedat arenemist ilma wõitluseta ja kallakuteta. See ei ole wõimalik. See ei ole wõimalik sellepärast, et parteid ei saa lahutada elawast ümbrusest. Ümbrus aga seisab koos klassidest, mitmesugustest sotsiaalsetest gruppidest, kellest igaühel on oma huwid, arusaamised ja töekspidamised. Meie partei korraldab praegu karmi pealetungi kapitalistilistele ollustele; külas asus partei kulaku, kui klassi, likwideerimisele täielise kollektiiviseerimise alusel. See ei ole lõbus ümberilma-reisimine, waid teraw wõitlus, mis kulakute poolt metsiku wastupaneku wälja kutsub. Stalin ütleb, et selle wõitluse tagajärjel sünnib surewate klasside waesekestegemine, kulakute waesekestegemine külas, linnas wäikekodanliste kihtide tegewuswälja piiramine. Arusaadaw, et nende klasside wastupanek leiab ühel wõi teisel wiisil wastukaja ka meie partei ridades. Sellest hakkawadki kaswama kallakud.

Parempoolsed ja parempoolne häda- oht ÜK(e)P-s

Keskkomitee aprillikuu pleenum 1929. aastal andis parempoolsele kallakule järgmise iseloomustuse: „Parempoolse kallaku juured ulatawad wäikekodanlisse stüühlassse, mis töölisklassi

ümbritseb. Parteis on parempoolse kallaku baasiks partei mitteproletaarse sektori kõige vähem wastupidawad, wäikekodanlisest mõjust ja ümberkaswamise hädaohust kõige enam rikutud ollused ja kõige mahajäänud, wabriku töökooli läbitegemata, külaga ning linna wäikekodanlusega sidemes olewad töölistekihid.“

Partei purustas parempoolse kallaku, sundis parempoolsete juhid oma wigu tunnistama. Kuid parempoolne hädaohu ei ole sellepärast praegu sugugi wäiksem. Kongress kuulutas parempoolse kallaku waated mitte kokkusündiwaks ÜK(e)P-s olemisega ja kohustas kõige halastamatumat wõitlust jätkama kahel wäerinnal — parempoolse hädaohuga, kui peahädaohuga parteis, ja „pahempoolsusega“, kui parempoolse teise wäljaandega. Kes arwab, et wõitlus kallakutega parteid nõrgestab ja klassiwaenlastele kasuks on, see eksib rängasti ja asub tegelikult ise sama kallaku pinnale. Ei saa olla mingit tõsist wõitlust klassiwaenlasega, kui oma parteis on kümme töekspidamist ja igaüks püüab oma arwamist läbi suruda. Enamlise partei tugewus ja wõimsus seisab ta ühtsuses, distsipliinis ja sallimatuses kallakute wastu. Tihti arutatakse niiviisi: „Ah, mis iga wäikse asja pärast norima hakata. Tegi pisikese wea, — kes wigu ei tee, mis sellest rääkida.“ See ei ole enamlise kaswatuswiis. Wõitluses partei liini eest ei tohi olla halastustunnet. Asi ei seisa mitte selles, et keegi wea tegi; wigu wõib teha ja teeb igaüks. Ainult see, kes midagi ei tee, see ei eksi. Asi seisab hoopis teises. Igal weal on kaks külge. Üks teeb wea, ja kui teda selle wea pärast arwustatakse, siis kontroleerib ta ennast, saab oma weast aru ja püüab edaspidi nende wigade eest hoida. See kaswatab parteilliiget. Teine teeb wea, kuid oma upsakuse wõi jonnist pärast ei tunnista ta oma wigu. Niisugune weategija langeb ikka rohkem eksimiste wõrku, ta kaswatab endastlugupidamisega omale kallakuküüru selga ja ei salli enamlist arwustust. Niisugused wead wiivad parteilikkime hukka. Sellepärast ongi

waja leppimatut ja järjekindlat wõitlust kallakute ja nende wastu, kes kallakute suhtes leplikud on, seda wõitlust tuleb alati ning igalpool pidada.

Parempoolsete juhid Rõkow, Tomski tunnistasid kongressil üldistes sõnades oma wigu. Kongress arwustas neid selle eest terawalt. Oma praktilise tööga peawad end. parempoolsete juhid nüüd näitama, kas nad tõesti on walmis partei peallini eest wõitlema, kas nad alustawad wõitlust parempoolse hädaohu wastu. Ei tee nad seda wõi hiiliwad sellest mööda, siis kõneleb partei nendega teisel keelel. Parempoolsete kohta ütles sm. Stalin oma kõnes, et nende wiga seisib selles, et nad sotsialismi ehitamise wõimalust Nõukogude Liidus wormaliselt tunnistasid, kuid ei tahtnud tunnistada neid teesid ja abinõusid, mida sotsialismi ehitamiseks waja on. Parempoolsete kohta ei saa ütelda, et nad talurahwa põhikihtide sotsialismi ehitustööse tõmbamise wadjadust salgaks, kuid nad on nende teede ja abinõude wastu, mis talurahwa põhikihid sotsialismi juure wiib: nad on kollektiwiseerimise wastu, nõukogumõisate wastu. Nad ei ole nõus kulaku, kui klassi, likwideerimisega ja arwawad, et talupoeg (ka kulak) rahulikult, ilma wõitluseta wõib sotsialismi kaswada. Olles wormaliselt sotsialismi ehitamise poolt ühel maal, eitasid ja eitawad parempoolsed tegelikult sotsialismi ehitamist ja nende taktika wiib kogu rewolutsiooni wõitluse kaotamisele.

Rahwusküsimus

Mis sundis sm. Stalinit XVI kongressil alla kriipsutama rahwusküsimuse tähtsust? Ühenduses suure murdeajajärguga tekkis ka rahwusküsimuses kallakuid, mis selles seisid, et kulaku, kui klassi, likwideerimisega täielise kollektiwiseerimise alusel üks osa tegelasi arwas, et sellega likwideeritakse ka rahwusküsimus. Tekkis suurwene kallak. Suurwene kallak unustas ära rahwuslise keele, kultuuri ja eluolu iseäraldused; ta unustas ära rahwuslise üheõigusluse põhimõtte ja partei poliit-

tika selles küsimuses ning asus rahvusliste osariikide aparadi wenestamisele jne. Stalin tuletas neile kallakumeestele meele partei X kongressi otsust, mis Lenini juhatusel kokku seati ja kus selgesti öeldakse: „Partei ülesanne seisab selles, et mittesuurwene rahwuste töötawaid hulka sid aidata ettejäädunud Kesk-Wenemaale järele jõuda, neid aidata: a) oma nõukogude riiklikkust nendes wormides arendada ja kindlustada, mis wastawad nende rahwaste rahvuslik - eluolulistele tingimustele; b) arendada ja kindlustada emakeelseid kohtuasutusi, majandusasutusi, walitsemisaparaati; c) arendada ajakirjandust, kooli, teatrit, klubitegewust ja üldse kultuur-hariduslist tegewust emakeeles.“

Sellest järgneb selgesti ja wäga kindlasti, et Lenin proletariaadi diktatuuri tingimustes rahwuslise kultuuri arendamist wõimalikuks ja tarwilikuks pidas. Nüüd on tekkinud mõned suurwene rahwuslased, kes endid weel nagu pilkeks „internatsionalistideks“ nimetawad ja kes seletawad, et rahwuslise kultuuri, keele, kirjanduse, kooli edendamise emakeeles olewat kodanline kraam. Need kallakumehed ei saa Lenini rahwuspoliitikast midagi aru, ei saa ka aru ÜK(e)P rahwuspoliitikast, mis on ja jääb Lenini poolt ülesseatud poliitikaks. XVI kongress andis neile kallakumeestele walusasti pihta. „Peahädaohuks praegusel silmapilgul on suurwene kallak, mis leninistilise rahwuspoliitika aluseid rewideerida püüab... Partei peab kõwendama wõitlust mõlema kallakuga (s.o. ka kohaliku rahwusluse kallakuga — O. R.) rahwuslises küsimuses ning leplikkusega nende wastu, samal ajal suurendades tähelpanu leninistilise rahwuspoliitika praktilise elluwiiamise peale.“

Nii wastas parteikongress schowinistilistele katsetele, mille eesmärgiks oli leninistilise rahwusküsimuse rewideerimine.

Partei arwuline ja sotsiaalne koosseis

Partei arwuline ja omadusline kasw on ta elujõulikkuse tundemärk. Waenlased ja kõhklewad sõbrad on tihti mui-

naslugusid jutustanud partei „mädanemisest“, „lagunemisest“ ja „kokkukuiwamisest“. Kuid partei kaswab, uued ja uued töölisteread walguwad parteisse, aast-aastalt kaswab tööliste tuum parteis. XV ja XVI kongressi wahel wiidi läbi partei üldine põhjalik puhastus. Partei puhastuse metoodid ja tööwõim näitasid, et kommunistiline partei on ilmas ainuke tõeline töölisteklassi partei, kes julgelt ja täie usaldusega oma ridade puhastamise usaldab kogu töölisteklassile. Parteiorganisatsioonid puhastasid sõna tõsisest mõttes parteitud töölised linnas ja töötawad talupojad maal. Awalikkudel koosolekutel arutati iga üksiku parteiliikme tegewus kõigi peensusteni läbi, öeldi proletaarset otsekohesusega, kes wäärt on parteisse jääma, keda waja on wälja heita. Nii sugust puhastust wõib ainult see partei läbi wiia, kes tunneb, et tal kogu töörahwa toetus on.

XVI kongressiks oli puhastusest läbi käinud 1.554 tuhat kommunisti. Neist heideti parteist wälja 130.500 ehk 10,2 protsenti. Wäljaheidetute seas oli töölisi 7,5 prots. kogu töölistest parteiliikmetest arwust, talupoegi 18,5 prots. kogu talupoegadest parteiliikmetest arwust, teenijaid ja muid 10,9 prots.

Puhastuse tagajärjel kaswas partei autoriteet. Peale puhastust astus hulga wiisi töölisi parteisse, täites mitmekordselt wäljaheidetute aseme. Arwuliselt on partei koosseis kaswanud XV ja XVI kongressi wahel 42,2 prots., kuna see kasw XIV ja XV kongressi wahel ainult 20,8 protsendini ulatas. Absoluutsetes arwudes muutus partei koosseis järgmiselt: 1. jaanuariks 1928. a. oli see 1.302.854, 1. aprilliks 1930. a. — 1.852.090, neist liikmeid 1.210.527.

Kõige näitlikum on töölistest tuuma kasw parteis. Üldse on XV ja XVI kongressi wahel parteisse wõetud 602.670 töölist. XIV kongressiks oli töölistest tuum parteis 58,4 prots., XV kongressiks (1. I. 1928. a.) — 57,8 prots. ja XVI kongressiks — 68,2 prots.

Walmistuses töötawaid töölisi oli XIV kongressiks 35,7 prots., XV kongressiks — 40,8 prots., XVI kongres-

siks — 48,6 prots. Üksikutes tööstuse keskohtades on need arwud weel suuremad, näit. Leningradis — 60 prots., Moskwas — 54,7 prots., Iwanowskis — 58,7 prots.

Niisugune on lühidalt kokkuwõetuna seisukord parteis. Missuguse üldise järelduse wõime sellest teha? Partei esines oma XVI kongressil ideeliselt ühtsena ja distsiplineerituna. Partei näitas oma truudust ja kõige lähemat sidet rahvus-

wahelise rewolutsioonilise liikumisega. Suured wõidud sotsialistisel wäerinnal, hiiglaehitustöö juhtimine arwamata rasketes ja keerulistes tingimustes jääb rahwuswahelise töölisteliikumise ajaloosse kui uus werstapost, mis teed näitab uutele wõituledele, hoolimata kaotustest, mis rahwuswahelise proletariaadi wõitluses weel ees seisawad. Sotsialismi wõit on kindlustatud leninismi lipu all, leninistilise keskkomitee juhtimisel,

V.

Ülesanded ja uued töowormid

„Kõik waatawad Wene nõukogude wabariigi peale, kõik töötawad hulgad terwes ilmas, ilma erandita ja liialdamata. Seda oleme saawutanud.“

Lenin, 1921. a.

Kokkuwõttes wõime ütelda, et partei on seda Lenini poolt seatud ülesannet suure eduga täitnud.

Missugused ülesanded seisawad partei ees, et sotsialistlik ehitustööd weel suurema kiirusega edasi wiia?

Kongress märkis ära järgmised peaulesanded ja kohustas keskkomiteed nende ülesannete teostamiseks mobiliseerima parteid ja kogu töörahvast.

1. Arendada rasketööstust, kui sotsialistilise ehitustöö põhialust, nagu musta ja wärwilise metalli walmistust, elektrotehnikat, kütteainetööstust, masinaehitust, keemiatööstust jne. Luua lähemal ajajärgul uus wõimas kiwisõe- ja rauaärtsi-baas Uurali-Kusnetski kombinadi näol.

Tööstuse keskohtade õige mahutamise probleem on üks tähtsamatest maa industrialiseerimise küsimustest. Seni oli Doni kiwisõisi ja rauaärtsi meie tööstuse toitjaks. Nüüd on walmistuse ulatus niiwõrd suureks kaswanud, et meie ainult Doni basseini peale toetades oma tööstusele tarwilist arenemiskiirust ei suudaks luua. Uurali-Kusnetski basseini ongi selleks uueks põhialuseks, mille ümber koonduwad hiiglasuured wabrikud ja tehased. Uurali mägede jalale ja Siberisse ehitatakse suured kombinadid, niiviisi wabastatakse Doni basseini üleliigsest koormast. Selle üles-

ande teostamiseks on juba partei rea konkreetseid samme astunud.

2. Transpordi, iseäranis raudtee- ja weetranspordi arendamine, mis muutumas sotsialistilise majanduse üheks kitsamaks kohaks.

Transport on meil kõigist majandusharudest kõige enam mahajäänud ja oma arenemises kõige pikaldasem. Raudtee- ja weetranspordi aparadid on oma koosseisu poolest kõige bürokratlikumad ja alalhoidlikumad. Pole waja seletada, missugune hiiglasuur tähtsus on transpordil riigikaitses. Tööstuse kiire arenemiskäik, tööstuslinnade tormiline kasv nõuab warustuse alal transpordilt kiiret ja otsustawat tegewust. Siiaamaani täidab transport neid ülesandeid äärmiselt korratult ja lohakalt. Kongress kohustas parteid ja walitsust sellest tähtsamast elusoonest lõpuks enamliiselt kinni wõtma ja asja edasi wiima.

3. Uude tööstusharude arendamise kiirendamine, mis hulgalisi tarbeaineid walmistawad (kergetööstus), samuti ka tooresainete baasi arendamine.

Nüüd, kus meil juba teatud edusamud rasketööstuse jaluleseadmises tehtud, wõime, rasketööstuse arendamist jätkates, rohkem tähelepanu pöörata kergetööstuse peale. Eriti tähtis on see terawa kaubanälja pärast, mis meil esimesejärgu tarbeainete alal walitseb.

Käesolewa aasta tehniliste kultuuride külwipinna laienemine on eelduseks, et kergetööstus oma töösaadusi suuremal arwul võib turule saata, kui eelmisel aastal. Esimesejärgu tarbeainete valmistuse suurendamise küsimus on lahutamata seotud tehniliste kultuuride arendamise probleemiga. Nende lahendamisele on partei asunud.

4. Välja weo töstmine rea tööstuse- ja põllumajanduseharude arendamise teel.

Mida suuremal määral suudame välja weoasjandust edasi wiia, seda kergem on maal industrialiseerida, seda kindlam on meie tsherwonets.

5. Tööstusplaanide täitmine igal tingimisel, plaaniliste ülesannete karmim täitmine oma hinna alandamise ja toodangu omaduse töstmise alal, weel otsustawam ja plaanikindlam ratsionaliseerimine, wõitlus praagiga ja kaotustega tööstuses, tööwiljakuse töstmine ja mitmel alal ettetulnud plaani täitmata täitmise likwideerimine.

6. Arendada masinate ja traktorite tarwitamise peale üleminekut põllumajanduses, nõukogumajapidamiste 5-aasta plaani täitmine kolme aastaga, kindla masinate- ja traktoritebaasi ehitamine talurahwa majapidamiste täieliku kollektiiviseerimise teostamiseks kogu Liidus.

7. Kõigi tarwiliste abinõude elluwimise kiirendamine loomakaswatus- arendamise alal, ja tööstuse alal, mis walmistab toiduaineid, wastawalt põllumajanduseharude alusel.

See on üks tähtsamatest ülesannetest. Terawilja probleem on üldiselt lahendatud. Nüüd tuleb kogu jõud linnas ja maal selle tähtsama toitlusküsimuse lahendamise alal mobiliseerida. Eriti suure tähtsuse omab sigade kaswatus, mis kõige kiiremini wastawaid tagajärgi annab. Selle ülesande teostamisele pöörab partei eriti suurt tähelepanu.

8. Reaalse tööpalga töstmise elluwilimine, warustusaparadi töö parandamine, eriti tarwitajatekooperatsiooni liinis.

Töölise reaalse töötasu töstmise küsimus on kõige lähemalt seotud esimese-

järgu tarbeainetega, eriti toiduainetega, warustamisega. Seda ülesannet täidawad meie kooperatiivid äärmiselt lohakalt. Kooperatiiwides ei ole mitte sellepärast ajutiselt puudus ühest või teisest toiduainest, et seda ainet ei ole, waid sellepärast, et warustamine niiwõrd pahasti on korraldatud, et kooperatiivi riikulitel tühjus aigutab. Warustuseaparadi ja kooperatiiwide töö ümberkorraldamiseks on waja laialised tööliste ja kollektiwistide hulgad mobiliseerida. Ainult tööliste kontrolli teostamisega suudame seisukorda parandada.

9. Kõigi küsimuste ja ülesannete lahendamise wõti seisab kaadrite probleemil lahendamises. Keskkomitee poolt seati juba enne kongressi täies ulatuses üles juhtiwate majandusliste ja tehniliste kaadrite kaswutamise küsimus. Partei on selle küsimuse lahendamisele asunud. Kuid sellest on wähe. Tarwis on kogu partei ja töölisteklassi jõud kaadrite ettewalmistamiseks mobiliseerida ja seda ettewalmistamist sel teel läbi wiia, et töölisteklassi ja kehwikute ning läbi proowitud kollektiwistide seast ikka rohkem tegelasi kaswaks, kes oma teadmisi täiendades ja juhtiwatele kohtadele asudes, asetaks wanad, nõukogudewõimule kahjutegijad spetsialistid. Ainult niisugune otsustaw pööre võib kaadrite küsimuses põhjaliku muudatuse tuua.

10. Wõitlus bürokratismiga. See ülesanne ei seis mitte ainult selles, et nõukogude, ametiühisuste ja partei aparaatidest välja kihutada paberlist asjaajamist, kabineti kõrgustikkudelt küsimuste otsustamist, — see on wäiksem osa bürokratismiga wõitlemises. Bürokratismi hädaoht, kõneles sm. Stalin kongressil, seisab selles, et bürokraadid ei salli otsuste täitmise järeleproowimist, nad katsumad juhtiwate organisatsioonide näpunäiteid tühiseks paberilipakaks muuta, millele mingit tähendust ei anta. See sallimatus kontrolli wastu on iseäranis suur uute nõukogu-büokraatide juures, kelle seas „kommunistidest“-büokraadid mitte wälkest osa ei mängi. Wõitlus bürokratismi wastu peab kõigepealt

niisuguste bürokratide kõrwaldamiseks olema sihitud, kes enda üle mingit kontrolli ei tunnista, kes ühtegi partei ega walitsuse otsust ei täida.

Wõitlus bürokraatide vastu peab neljas liinis minema: esiteks, eneseaerwustuse laiendamise, teiseks, partei ja walitsuse otsuste täitmise kontrolli korraldamise, kolmandaks, aparadi puhastamise ja, neljandaks, wabrikutest ausate tööliste aparati-tõmbamise liinis.

Partei ideoloogilisel wäerinnal seadis kongress üles halastamata ja otsustawa võitluse jätkamise kahel wäerinnal: trotskismiga ja leplikkusega tema vastu ühelt pool ja parempoolse kallakuga, kui peahädaohuga käesolewal ajajärgul, ning leplikkusega parempoolse kallaku vastu — teiselt pool.

Ametiühisuste tähtsamaks ülesandeks seadis kongress sotsialistilise wõistluse ja lõõktöö tõstmise kõrgemale astmele, et seda liikumist täieliselt muuta töölistehulkade klassilise kaswatuse kooliks.

Uued töowormid kaswasid ja kujunesid sotsialistilise ehitustöö protsessis. Maal, talurahwa majapidamiste kollektiwiseerimisega, tekkisid hoopis teistsugused töowormid, kui olid enne kollektiwiseerimist. Juba keskmiku ühismajapidamisse astumine, ta kui nõukogude wõimu kindla ja tõelise toe peale waatamine, seadis uut moodi üles töötamise mitte ainult kollektiivis, waid ka väljaspool kollektiivi. Kehwikute - gruppide loomine ja ülesanded omandasid isesugused wormid, kultuur-haridusline töö seisib teistsuguste ülesannete ees, mille otsustamisele oli waja uute wormide ja meetodidega minna. Parteiorganisatsioonid korraldasid oma töö ümber wastawalt uutele ülesannetele. Majanduse rekonstruktiivsel ajajärgul ametiühisuste ees seiswad ülesanded nõudsid samuti töowormide ja meetodide põhjalikku ümberkorraldamist.

Ametiühisuste ümberkorraldamise põhi- aluseks nimetas kongress lõõktöö liikumist. Kongress ütles oma otsuses ametiühisuste asjus, et tööliste walmistusselisse protsessi tõmbamise algrakukeseks on lõõkbrigaad. Lõõkbrigaadide liikmed peawad muutuma walmistusliste nõu-

pidamiste tuumaks. „Kongress loeb tarwiliseks, et töökodade walmistusliselised nõupidamised, samuti ka üksikutes tööstusharudes, peawad toetuma eeskätt lõõkbrigaadidele. See ei tähenda midugi, et walmistuslistele nõupidamistele pole waja neid töölisi kutsuda, kes ei kuulu lõõkbrigaadi, waid ümberpöördult, neid just on waja tõmmata nõupidamistele, kes weel pole brigaadi astunud.“ Sotsialistiline wõistlus ja lõõktöö liikumine töid terve rewolutsiooni töowormidesse. Ametiühisuste aparadi puhastus näitas, et sinna on palju wõorast ollust kogunud, kelle koht ei ole mitte ametiühisuste aparadis. See wana aparat takistas ka ametiühisuste otsekohest osawõtmist tööstuse ehitustööst.

Kongress kriipsutas ka seda alla, et üheks tähtsamaks nõukogude ametiühisuste ülesandeks jääb weel tihema sideme loomine rahwuswahelise ametiühisuslise liikumisega. Nõukogude ametiühisused peawad suurendama internatsionaalset kaswatust oma liigete hulgas ja neid alaliselt tutswustama tööliste wõitlusega, wõitude ja kaotustega kapitalistlistel maal. See näitab, et nõukogude ametiühisused jääwad rahwuswahelise proletariaadi kindlateks abimeesteks ja toetajateks wõitluses kurrajate ikke maharaputamises.

* * *

Niisugune on lühikene kokkuwõte sellest suurest tööst, mis tegi partei XVI kongress. Meie ei saanud siin kaugeltki kõiki tähtsamaidki küsimusi puudutada. Selleks oleks waja mitu raamatut kirjutada. XVI kongress erines teistest eelmistest sellepoolest, et sellel kongressil puudus wastarind. Partei oli täiesti ühtne. Sellepärast oli wõimalik kongressil lühikese ajaga läbi arutada määratupalju sügawaid küsimusi, mille ajalooline tähtsus suur ja mille mõju kaugele tulewikku ulatab. XVI kongressi otsuste tundmaõppimisele ja uurimisele tuleb suure tõsidusega ja huwiga asuda, sest kongressi otsused näitawad teed, mida mööda sammume sotsialistilisse ühiskonda.

Leninismi lipu all oleme saawutanud suuri wõituseid. Edasi Lenini lipu all! Elagu leninism!

O. Rästas

Rootsi kompartei peale lõhenemist*)

Peale Höglandi kriisi liikvideerimist on Rootsi kompartei järjekindlalt kasvanud. Ja liikmete arv on 5 aasta jooksul tõusnud 7000 pealt 18.000 peale. 1928. a. parlamendivalimistel sai partei üle 150.000 hääle. Ta lefthäälekandja „Folkets Dagblad Politiken“ tiraazh oli tõusnud 20.000 peale. Klassivastuolude mõttes mahajäänud Rootsis on partei kasvamine seletatav peaaesjalikult sellega, et 1) partei vahetpidamata uute liikmete juuretõmbamise alal tegutses, mis peaaegu oligi ta tähtsamaks tööks, 2) et puudus „pahempoolne“ sotsiaaldemokraatia, mis oleks oma kolmate sõnadega takistada suutnud s.d.s. pettunud töölisi, ja 3) et oli maad võtnud töölisklassi järjekindel pahemale poole nihkumine. Kuid liikmete keskel poliitilise kasvatus töö ja liikmete aktiivsele tegevusele tõmbamise puudumise pärast jäi suur osa parteilistmeid ainult paberile. „Baberline liikmete“ arv tõusis kohati 50%^o-ni, mida tõendab ka suur parteist väljalangemise protsent (umbes 30%) partei lõhenemisel.

Parempoolsetel — Kilhomil, Samuelsonil ja teistel, kes paendlikku poliitikat ajasid — oli Rootsis tugevate sotsiaaldemokraatlike traditsioonide, parteis peitsetevate pahempoolsete sotsialistlike ideoloogiate ning töölisklassi hulka suuresti laialilaganenud patitsifistlike illusioonide tõttu eriti kõrge piin.

Rootsi imperialismi arenemine, tema aktiivsus nõukogude Liidu vastasel väerinnal, klassivõitluse teravnemine, töölisklassi pahemale poole nihkumine ja kolmanda kapitalismiperioodi vastuolude teravnemine nõudsid parteilt selget, kindlat võitlusliini, võitlustempo kiirendamist ja töölisklassi juhitud uute meetodide tarvitusele võtmist. Partei aga jäi maha, ta juhtimise osa ei suutnud lahendada partei ette seatud küsimusi. Sellega takistas ta revolutsiooniliste hullade sotsiaaldemokraatia vastast võitlust.

Rootsi parempoolsete paendlik arusaamine ja waade väljendus kolmanda kapitalismiperioodi vastuolude teravnemise eitamises, Rootsi kapitalismi imperialistlike iseloomu

eitamises, kapitalismi stabilisatsiooni lagunemise eitamises, Rootsi kapitalismi „erinemise“, vahetpidamata õilistamise ja „kuldsete aastate“ propageerimises. See viis edasi teiste oportunistlike teooriate ja kõige närufema parempoolse praktika juure. Näiteks: püüdi maha jalada Rootsi aktiivsus Root. Liidu vastu; propageeriti mõtet, et Rootsi kapitalism „tõmmatamat“ nagu oma huvide vastu nõukogudevastasesse sõtta; seati üles erapooletuse eest võitlemise hüüdsõna; wõi jälle esineti patitsifistlike väljaastumistega parlamendis ja tehti ettepanekuid, et Rootsi kolme aasta jooksul sõjariistad hävitataks. Sotsiaaldemokraatide juhtes viis see s.d.s. sotsiaalfaschistlike iseloomu eitamiseni ja selle parteiga koostöötamiseni (ühised fraktsioonid s.d.s-ga kogukonnawalitsustes jne). Sotsiaaldemokraatlike töölisklassi ühise väerinna taktikat mõisteti kui blokki s.d.s. parteiga. Mäletame veel selgesti nende kapitulatsioonitaktikat reformistide ees revolutsioonilise ametiüh. vastasrinna küsimuses (ühituskomitee tegelik liikvideerimine) ja 1929. a. esimese mai demonstratsiooni pidamata jätmise halwa ilma pärast — kokkuleppides s.d.s-ga.

Lahtuminekute arenemine parteis ja parempoolsete võitlus Kominterni täidesaatekomitee awaliku kirja vastu viis partei 9. oktoobril lõhenemisele. Endise wäerinnuse nõrga töö tagajärjel oli parempoolsetel võimalik ringkondades esitels lõhet sünnitada, enne kui nad endid parteihulkade ees küllaldaselt kui paendlased olid paljastanud; teiseks — leffkomitee wäerinnust ja Kominterni täidesaatekomitee delegatsiooni osalt lõhenemise „algatajateks“ tembelbada ja endid partei ühise poolbajatena esitada, ja kolmandaks — parteihulkade tähelepanu tähelestatel poliitiliste lahtuminekute küsimustelt kõrmale juhtida, wäerinnatähtsaid küsimusi, nagu näiteks kongressi kokkufutsumise aeg, esile nihutades. Niisuguste tingimuste ja partei liikmete tugevate s.d.s. traditsioonide juures võimaldus parempoolsetel hea fraktsioonilise tegevuse tagajärjel suuri töölisklassi enda järele tõmmata.

20. novembril, s.o. 1½ kuud peale lõhenemist, oli Rootsi K. P. leffkomitee

*) Käesolemas kirjelduses toodud andmed on teataval määral wananenud.

andmete järele jõudude wahetord järgmine: Kominterni poolt oli 7498 parteiliiget, Kilbomi poolt 5891 liiget, ei awaldanud oma seisukohta 5420 liiget.

Kõige tugewama organisatsiooni sai Kilbom Stokholmi linnas ja ringkonnas, kus jõudude ülekaal Kilbomi pool oli (2000 — 600 wastu). Norrbotteni ringkond aga oli Kominterni poolt peaaegu terwelt — 2500 parteiliiget, kuna Kilbomi toetas ainult 50 inimest.

Peale keshhäälekandja wõttis Kilbom oma kätte tats prowintsilinna 2 torda nädalas ilmawat ajalehte. Komparteiile jäi Euleos päewaleht umbes 6000 lugejaga, ajaleht Dskarshammis (2 torda nädalas) 2200 lugejaga, komnoorjooühingu häälekandja — tiraash enne lõhenemist 11.500, ja ametiühis. wastakrinna 2 torda nädala ilmuv häälekandja.

Praegusel momendil on R. R. P. keshkomitee andmete järele tekkinud järgmine jõudude wahetord:

Kompartei liikmete arv 7944 in., Kilbomi parteis umbes 6500 in.

Uus partei keshhäälekandja („N. Dag.“) — 7000 est.;

Kilbomi keshhäälekandja („Folk. Dagblad Bol.“) umbes — 16.000 est.

Kompartei prowintsi-ajalehed (üks päewaleht, teine 2 torda nädalas ilmuv, kolmas torde nädalas ilmuv ajaleht) — 14.000 est.;

Kilbomi prowintsi-ajalehed (tats ajalehte 2 torda nädalas) — 4000 est.

Peale nende on komparteil weel:

teoreetiline kuukiri	3000 est.
naisste ajaleht	5600 "
komnoorjoo ühingu häälekandja	5600 "

Jõudude wahetorra edasiarenemist ananab pildi osalt kompartei ja Kilbomi poolehoidjate demonstratsioon 1. mail. Kompartei organiseeris selleks korrald igalpool iseseiswad demonstratsioonid, kuna kilbomlastel sotsiaaldemokraatidega ühes reas samusid.

1929. aasta 1. maits (enne lõhenemist) oli R. P. organiseerinud üle riigi 146 koosolekut ja demonstratsiooni (ühiselt s.-d-ga), üldiselt 45.190 osawõtjaga.

Sel aastal korraldas R. P. täiesti iseseiswalt 118 koosolekut ja demonstratsiooni;

osawõtjaid oli Kootsi R. P. keshkomitee andmete järele 49.800 inimest. Kilbomi partei korraldas 86 koosolekut ja demonstratsiooni; osawõtjaid oli 45.200 in. Minult Stokholmis ületas kilbomlaste demonstratsioon arwuliselt R. P. demonstratsiooni. R. P. meeawalduse rongikäigus oli 2200 in., kilbomlaste rongikäigus umbes 3000—3500 inimest.

R. P. wiis 6. märtsil renegaatide, s.-d. ja kodanluse ühise tagatiusamise hoogtöö wastu uulitsatele demonstreerima üle 40.000 proletaarlase, seal hulgas oli ka Stokholmis ligikaudu 6000 inimest. Riisugustes linnades nagu Malmö, Norrköping ja teised, kus parteiorganisatsioonidel ainult mõnikümme liiget on, läks parteil torde 6. märtsil tuhandelisi massiivid uulitsale wiia. 6. märtsi hoogtöös wiidi Stokholmis partei ajaloo esimest torde poliitsei keelust hoolimata demonstratsioon läbi. Stokholmis said demonstratsiooni ajal poliitseiga kokkupõrgetes haawata 11 inimest.

Parteil läks torde streigimurhjate wastu organiseerida 2000 ehitustöölise proteststreigi. Parteil oli teatud mõju ka hiljem 16 paberimabriku streikivate tööliste peale.

Waatamata, et partei pikka aega parempoolsete renegaatide wastu mõitlust on pidanud, pesitseb ta ridades seniajanigi weel parempoolseid meeleolusid. Parempoolne kalb jääb ifta weel partei peahädaohuks. Eriti ilmub parempoolne hädaoht nähtawale partei wäljaastumiste organiseerimises, ametiühisuste töös ja tööliste klassi majanduslise mõitluse juhtimises. Rida organisatsioonid ei wiinud 6. märtsi hoogtööd läbi, sest „tööpuudus polegi meil nii wäga teraw“. Üksitutes tehastes läks asi niitaugele, et parteiliikmed isegi agitöörimisest 6. märtsi streigi kasuks lahiti ütlesid, hoolimata, et see hüüdsõna partei juhatusel poolt ainult teatud tehastele oli antud. Partei wäljaastumiste läbiwiimisel koostawad põhjani pessimistilised hääled, mis ei usu partei jõusse, ei usu partei iseseiswate ülesastumiste mõimalustes.

Terwete parteile pole weel küllalt selge see kontrawolusiooniline sotsiaalfaschistlik osa, mida etendab sotsiaaldemokraatia. Waatamata partei juhtnõrõidele, mis 1. mail iseseiswate demonstratsioonide organiseerimist nõudsid, korraldasid mõned organisat-

fioonid iseseisvalt ainult mittinguid, kuhu oli kogunud palju töölisi, ja mõtsid pärast oja üldisest demonstratsioonist ühises rongis sotsiaaldemokraatiaga.

Edaspidigi peab partei hullade tähelepanu mobiliseerima parempoolse kalde väljenduste vastu, ilmtingimata vastulöögi andma toetuleppe meeleolule, mis terava mõitluse vajadust parempoolse kalde vastu maha salgawad ja kõnelewad, et mõitlus parempoolsetega olewat partei ridades renegaatide wäljajaitmisega lõpetatud ja nüüd kestwat see ainult wäljaspool parteid.

Parempoolsete meeleolude kõrwal on parteis märgata ka „pahempoolsete“ sektantide mõtewäljendusi. Mõnel ringkonnakommerentil astusid ükssild sektimehed üles ettepanekutega, uute liikmete wastuwõtmist piirata. Siin wäljendus tüübiline sektantlikkus — hirm tööliste juuretõmbamise ees, massidest eraldumise soow. Göteborgis tekkis parteilastest ja noorteühinglastest terve pahempoolne grupp (10 inimest), kes „wiibimatule ülesastumise“ kutsus ja nõudis, et töölistel kõit juhid minema kihutatfid. Kohalik R. N. Ü. heitis terve grupi ühinguft wälja. Parteist wäljajaitmise küsimuse läbiwaatamist sekkomitees ära ootamata, hakkas grupp oma hääletandjat „Wärsdräparen“ (Täitapja) wälja andma, kus teatati, et nüüdne Rootsi kompartei ja komnoorte ühingu juhatus olewat juurtega tarwis wälja tistuda — „kui Komintern feda ei tee, on waja Kominternis puhastus läbi wiia“. Kõige huwitawam oli, et need poolanarhiistitud sektandid oma ajalehe wäljaandmisets abi said parempoolsete renegaatide käest, kes lehelehe oma trükitojas wälja andsid ja oma inimeste kaudu laialigiti laotasid. Jälle näitlik tõendus, kuidas parempoolsed ja „pahempoolsed“ renegaadid mõitluses Kominterni wastu itka ühinewad.

Partei pööras parajal ajal tähelepanu pahempoolsete kõwerduste peale ja peab nüüd mõitlust kahel wäerinnal.

Pööre partei töös, mida nõudis Kominterni täidesaatekomitee awalik kiri ja mis oli äranäidatud wiimase detsembrituu parteikongressi otjustes, pole weel täielikult läbi wiidud. Partei keskendab juba oma tähelepanu töölisteklassi mõitluse juhtimisele,

organiseerib iseseiswaid partei wäljaastumisi, toimides hündsõna järele „klass klassi wastu“. Aga palju on weel ellu wiimata. Mii näiteks pole weel parteiliikmete hulka tunginud töölisteklassi iseseiswa mõitluse organiseerimise ja selle parteilise juhtimise küsimused. Streikide ajal walitakse streigikomiteed, kuid need streikijate tööliste poolt walitud organisatsioonid streikisid töepoolst ei juhi; juhtimine on itka weel reformistliste ametiühisuste käes.

Itka weel kannatab partei oma liikmete liig nõrga aktiwsuse all. Peale kõige selle leiab parteis hiljaksjäämine itka weel maad, nagu see oli tööpundusewastase hoogtõõga, kollektiwsute lepingute uuesti läbiwaatamise hoogtõõga, ametiühisusi lõhestawate reformistide wastu toimepandud hoogtõõga jne.

Pööre ettevõtete töölistehullades mõju mõitmise poole ja tegeruse raskuspunkti sellele küljele wiimine pole terwele parteile weel selge. Sellest järeldub, et tarwis on partei töös pööre täiel mõõdul läbi wiia. Ainult sel kombel mõib partei lahendada Rootsi töölisteklassi enamuse mõitmise ülesande otjustawas mõitluses sotsiaaldemokraatiaga. Hullade mõitmine ettevõtetes nõuab parteilt esimeses järjekorras töölisteklassi majandusliste mõitluste organiseerimist ja pidamist ning ametiühisustest legalismist wabnemist niihästi töölistehullades kui ka partei ridades. Parteil tuleb kindlasti Kominterni X pleenumi ja presiidiumi wiimaseid otjustawaid näpunäiteid — töölisteklassi streigimõitluste organiseerimise kohta — ellu wiima hakata.

Partei otjustawaks ülesandeks jääb weorihmade wõrgu loomine ja aktiwsiseerimine. Esimeses järjekorras peab partei revolutsioonilisele ametiüh. wastarinnal organiseerimisele ja ametiühisustes töölistemasfide mobiliseerimisele reformistide lõhestamispoliitika wastu asuma. Ühtsusliikumine, mis enesest revolutsioonilist ametiüh. wastarinda kujutab, on renegaatide kapitulcerimispoliitikaga liitwideritud. Nüüd on reformistid oma lõõgid juhtinud ükssikute tähtsamate kommunistide pihta, feda nad ühisustest kõrwaldawad, ja ka kompartei mõju all olewate kohaliste osakondade pihta. Selle tagajärjel on juba tats kohalist kommunaalilõõliste osakonda ametiühisuseft wälja heidetud. Partei

ei tööta küllalbaselt s.-d. lõhestamispoliitika vastu.

On vaja täide viia partei kongressi otsused ettevõtetes revolutsiooniliste ametiühisuste organisatsioonide loomise kohta. Ei või kauem kannatada olukorda, kus partei otsused ametiühisuse töö kohta läbi kukuvad komfraktsioonide halva tegemise tagajärjel, nagu näiteks partei laotus kaevandustöölise ühisuses küsimuse hääletamisel, kas luua uuesti sidemeid N. S. W. S. kaevandustöölisega.

Politseil kallaletungimised tööliste demonstrotsioonidele on tööliste enesekaitse organiseerimise teinud hullades päevaküsimuseks ja hütüfõnaks. Selle organisatsioonide loomine edeneb liig aeglaselt. Selle loomisele peab partei kõige lähemal ajal asuma. Olukord on kohane laialise ateistliku tegemise organiseerimiseks, mida partei ka ongi juba alanud.

Ühelt tähtsamaks partei ees seisvaks küsimuseks on uute liikmete kogumine, parteihulkade aktiveerimine ja partei aktiivi kasvamine.

Nagu juba tähendasime, on partei 1929. aasta 20. novembrist kuni s. a. mai alguseni arvuliselt suurenenud 500 liikme võrd. See on muudugi vähe. Kuid teisest küljest peab tähendama, et partei kasvamine 7498 liikmest 7948 liikmeni tõelist liikmete hulga liikumisprotsessi mitte päris õieti ei peegelda. Novembris Kominterni poolt väljaastunud liikmetest oli kontrollimise ajaks 500—600 l. kaunud, kuna praegune liikmete arv vastab Rootsi R. P. teadete järele liikmemaksu maksjate arvule. Järelikult on partei tõeline kasvamine suurem, kui seda võib näha arvude võrdlemisest. Kuid sellelgi juhtumil jääb partei kasvamine hullade revolutsioniseerumisest iktagi maha.

See on seletatav peaaesjalikult nõrga tegemusega uute liikmete juuretõmbamise alal ja rakuteste passivusega ettevõtetes. Partei pole veel suutnud endise juhtimise puudusi aktiveerimise ja rakuteste loomises kõrvaldada. Praegugi veel on kohati meeoleolu vabrikute- ja tehaste rakuteste vastu.

1. aprillist kuni 31. maini kuulutas partei välja uute liikmete vastuvõtmise hoogtöö. Rääsõleva artikli kirjutamise ajaks

(25./V) pole see veel suuremaid tulemusi annud. Plaanist — 2050 uut liiget — on seni kõigest 25 prots. täidetud.

Lõpuks jääb võitlus renegaatidega, nende paljastamine ja hulladest isoleerimine iktagi tähtsamaks lülits partei töös. Praeguste tingimuste mõjul võivad renegaadid Rootsis teatud aja veel oma iseseisvat olemist jatkata — „pahempoolse“ sotsiaaldemokraatia osa etendades. Kuid Kilbom tegi juba oma 1. mai artiklites sotsiaaldemokraatidele ühinemise ettepaneku. Ta kirjutab:

„Kommunistlikud, sotsialistlikud ehk ka sotsiaaldemokraatlikud tööliised, meie seisame ühisel proletariaadi seisukohal... Võit me tahame kapitalistlike korra hävinemist ja rea osaliste nõuete läbiwiimist. Sellepärast demonstreerimegi ühiselt. Sellepärast... saadame välja... ühise väerinna ühise maenlase vastu.“

Kilbomlaste ühinemiseks s.-d-ga on pind ideoloogiliselt täiesti valminud. Seda tunnistavad kõik renegaatide ülesastumised. „S. D. P.“ 17./V number toob toimetuse artikli, mis on pühendatud hiljuti Hollandis ärapeetud konverentsile, millest Tranmehli pooldajad, Inglise iseseisva tööliste partei ja Hollandi pahempoolse s.-d-tia esindajad osa võtsid, pealkirja all: „Kas Zimmerwalbi waimu äratamine?“ See pealkiri ise juba maksab midagi! Mõne „pahempoolse“ sotsiaaldemokraadi konverentsi võrdleb Kilbom s.-d-tide sõjaaegse Zimmerwalbi konverentsiga!

Artiklis tuuakse laiu väljavõtteid „Arbeiderbladet'i“ (Norra s.-d. — tranmelistide — keskhäälendaja) kirjutusest, kus kõneldatakse, et konverents olewat tegutsenud „revolutsiooniliste sotsialistlike parteide ühinemise direktiivide koostamise kallal. Organiseeritud ja klassiteadlikud tööliised pole rahul sotsiaaldemokraatlike walitsuse poliitilaga, samuti ka klassiwahelise koostöötamise poliitilaga, nagu ka uuskommunistlike teeside pähetuupimisega ja lõhestamisepoliitilaga. Nad soovivad jatkata klassiwoitlust ning jeda — selgel ja lihtjal revolutsioonilisel alusel.“

Nende „pahempoolsete“ uute mandõvri-tega hulki petta karatjewa sotsiaalfaschisti

kestakeitmistele lisab Kilbomi häälelenda ja juure:

„Kui öet see on öeldud. Muidugi, selle üle võib röömustada, et sotsiaalsemokraatidest töölisel... hakkavad nüüd tõsiselt oma juhtide standaalse „klassilise ühtsuse“ poliitika peale reageerima, kuid... on vaja seda printsiipialse ühine mise platvormi, millest kõneleb „Arbeiterbladet“, ära võtata. Vaja on ka tegusid... millel palju suurem tähtsus kui sõnadel ja programmil... Ei ole ju ometi klassiteadlikku tödlist, kes ei terwitaks rahvusvahelist sõjakat jõudude ühine mist revolutsioonilisel alusel.“

Tranmelistide manövrleid, nende amnugi paljastatud kõlke ühinemise ja uue Internatsionaali loomise üle õigeteks nimetada ja sotsiaalfaschistide poolt „tegu sid“, „revolutsioonilisel alusel seisva sõjaka ühtsuse loomist“ võtata võib ainult kommunisti äraandja, Kilbomi tüübiline renegaat. Oma komentaaridega „Arbeiterbladeti“ artikli juure näitab Kilbom väga selgesti, kuhu ta tungib, kellega ühinemist ihkab. Tranmelistidega, Inglise ise seisva tödlisteparteiga ja Hollandi pahempoolse s.d-ga üheskoos kavatses ta uue rahvusvahelise ühingu luua, ootab „tegu sid, mis palju tähtsamad, kui sõnad,“ loob uut väerinda Kominterni ja N.S.W.L. vastu.

Renegaatide praegust nägu muudes küsimustes iseloomustavad järgmised esinemised:

Kapitalismi majanduslike kriisi eitamine. Veel esimese mai ülestutsetes kirjutavad nad, et Kooftis „kapitalism tugewneb“. Nad näewad ainult „majanduskonjunktuari osalist halwenemist“.

Sõjahädaohtu aktuaalsuse ja Kõutogude Viidu wastase interventsiooni ähwarduse eitamine. Esimese mai „F. D. Politikeni“ numbris kirjutab Eure Kerman: „Töö-

lisel ei usu patenteeritud revolutsioonäride (f.t. — R. P.) teadaannetesse, et sõda nõutogudega iga filmapilt võiks alata.“

Renegaatide esimese mai ülestutsetes pole ühtegi sõna sotsialistlikest ehitus-tööst N. S. W. Viibus ega selle kaitsest. Selle vastu kutsutakse üles Kominterni, kui „N.S.W.L. masteeritud waenlase“, vastu võitlema.

Partiifistlik propaganda sõja vastu üldse: „relvastuse- ja sõjavastane võitlus“ — esineb esimese mai ülestutsetes ühe tähtsama häälsõnana.

Sotsiaaldemokraatide, „kellega võib demostreerida ühiselt ühise waenlase vastu“ (Kilbomi esimese mai artiklist) sotsiaalfaschistlike iseloomu eitamine, nendega koostöö jatkamine kogukonnawalitustes jne.

Klassivõitluse terawnemisega ellututsutud uute tödlisteklassi võitlusvormide ja me toodide eitamine, tödlisteklassi radikaliseerumise eitamine, reformistlikes ametiühistustes häälsõna: „100 prots. ametiühistustesse“ järele töötamine.

Täielik kodanulusega koostöötamine parlamendis ja kogukonnawalitustes. Massilise koosoleku organiseerimine Ameerika trusti poolt Stokholmi ehitatava metropoliteeni, maaaluse raudtee katus, ja „Wabodusmonumendi“ jaoks raha otsimine.

Võitlus Kominterni ja Ü.R.P vastu, kes ajawat ultrapahempoolset sektantlikku poliitikat ja lõhestawat kõlvide parteide komnoorte ühinguid; võitlus Stalini fraksiooni vastu ja „Buharini mõistliku poliitika“ poolt.

Renegaatide lõpulik paljastamine ja nende rühma, kui erapartei, likvideerimine ripub suurel määral kompartei tegevusest ja Kominterni õige liini ajamisest. R. P. on selles suhtes taunis palju teinud, kuid renegaatide täieliku poliitilise paljastamise mõttes jääb tal veel suur töö teha. R. M.

J. Anwelt

Parempoolne kallak Üleliidulises Kommunistlises (enamlaste) Parteis

44, lehekülge. — Hind 20 kop.

Saada „KÜLWAJA“ KIRJASTUSEST, Ленинград 31, улица 3-го Июля № 48.

Poola üldpoliitilise kriisi eel*)

Kominterni täidesaatekomitee laiendatud presiidium märkis täiesti dieti, et Poola-maal kapitalismi stabilisatsioon kõige sügavamalt kõigub ja seal „ikka suuremad üldpoliitilise kriisi eeldused“ nähtawale tulewad. Revolutsiooni tõusu peajooni Poolas ära märkides kriipsutas presiidium alla, et „Poola kompartei kohuselt on kaswatada tööliste klassi juhtiva osa tarwis walimivas üldpoliitilises kriisis.“

Kõrgele arenenud kapitalistlike riikidega võrreldes erineb majandusline kriis Poolas eriti suure piinewusega, mis kiirendab Poola oludes iseäranis mädanema, kõluma ja vastuolulise stabilisatsiooni lagunemisprotsessi.

Isegi ametlikud allikad on sunnitud tunnistama, et Poola majandusline seisukord mitmeti meele tuletab 1925-26. a. „katastroofilist perioodi“, mis eelkäijaks oli maijuu pöörele.

Viimastel kuudel on kriis katastroofilises ulatuses laienenud suuremates kiutööstuse tekkkohtades, on haaranud metallurgia ning isegi sõetööstuse, mis alles möödunud aasta lõpul võrdlemisi kõrge konjunktuuriga tegeftes.

Enamus Lodzi, Pabianitzi ja Belostoki kiutööstuswabrikuid on halwatud. Teised töötarwad 2—3 päewa nädalas. Rewadine hooaeg tõsisemaid muudatusi ei toonud.

Rasketööstus wähendas oma walmistust üle poole. Järsult vähenesid fasetellimised Ulem-Sileesia metallitööstuses. Tugewasti langes nõudmine põllutöömasinate järele (20 prots. minewase aastaga võrreldes). Elektrimasinate wabrikutes langes tegevus 60 prots. võrd. Sõetoodang vähenes jaanuaris 5,4 prots., weebuaris 21,4 prots. võrd. Jaanuariga võrreldes langes liivise müük 20 prots. võrd.

Sõjagaaside toodangu suurenemisega keemiätööstuses läib kaajas põlluwäetiste walmistamise kokkutõmbamine niisugustes suurtes wabrikutes nagu Horshow ja Moskshitshe. (Wiimase ehitamine läks walitsufel 127 miljoni slotat maksma.)

Tuntawa ülewalmistuse all kannatab

suhtutööstus, kus sunnitud olbi naeri telimisi õige kttaste raamidega piirama.

Seisak walitseb ka nahas, puus, klaasi, teraamita ning automobiiltööstuses.

Nii siis on kriis puudutanud kõiki tööstusharusid, rahades wiimastel kuudel tugewasti just ta walitsewaid kõrgustikke.

Poolas pole see tööstuskriisi iseäraliselt teraw ja piinew iseloom tingitud mitte ainult maruliseft mõistlusel ilmaturul, waid ka Poola oludes omapärase, laiu talurahwahulki häwitawa agraarkriisi terawnemiseft ning Poola imperialismi pillawast poliitikaft.

Kriitilises seisukorras on ka põllumajanduse saaduste wäljawedu (rukis, nisu, kariloomad). Uue hoochi on annud sellele fiskewotolli tõstmine Saksamaal. Ei aita siin kõrged wäljaweo abirahad (preemiad), ei walitsuse toetus mõisnikkudele ja tulakutele, kes ekspordeeriwad. Weebuaris määrati wäljaweo toetust 3800 tonni wiljale, aga selleft weeti wälja ainult 900 tonni wilja. Subulojuste wäljawedu wähenes weebuaris 40 prots. võrd.

Rahandusbilansi aktiivsus (märtsis 26 milj. slotat) on saawutatud peaaegalt tööstustooresainete ja masinate fiskeweo piiramise teel.

Ühets filmatorikawamaiks põllumajanduse kriisi tunnuseks Poolas on laiaharulised „käärid“ tööstus- ja põllumajandusfaaduste hindade wahel. Võrreldes 1927. a. on nende hindade wahel suurenenud 25 prots. võrd. Samal ajal on wabrikukaupade suurmüügi hinnad langenud ainult 0,6% võrd. Nii jääb elukallidus krooniliseks hädaks töötawatele hullkadele, kelle ikka suurenew tehwenemine kaasa toob laialiste hullkade ostujõu ja seega ülbse fiseturu kitsenemise.

Uleskrwitawad wäljaminekud Nõukogude Riidu wastu sõjale walmistamise peale ja fashistilise aparadi ülalpidamine, wäliswõlgadesse langemine, ikka tõuswad matsud wälislaenude tasumiseks — kõik see rõhub ikka tuntawamalt Poola rahandust. Kolmemiljardine eelarwe lahub raske koormana töörahwa õlgadel. Mafsfude fiskewõutamine wäewõimu abil on muutunud

*) Pääsolewas kirjelduses toodud andmed on teatarwal määräl wananenud.

juba süsteemiks. Välisvõlgade üldsumma on tõusnud 4 miljardi flota peale.

Ilka veel rõhub maksudepress töötavatest hullkadeist nõuetavaid summasid välja. Kuid juba mullu novembrist algas süsteemaatiline, kiigi väikene, sisetulekute kahanemine. 1929. a. novembrist 1930. a. veebruarini vähenesid need 60 milj. flota võrd. Sellest tulebki hirm lähema tuleviku pärast.

Kriisi teravust näitab kõige paremini töötute arvu kasvamise kiire tempo. Detsembri keskel oli tööstuses töötuid registreeritud 154 tuhat, aga kuu aja pärast — jaanuari keskel — juba 232 tuhat, jaanuari lõpul 250 tuhat, veebruaris keskel 277 tuhat, märtsi algul umbes 300 tuhat töölt. Aprillis vähenes see arv ametlikkude andmete järele ainult 10 tuh. võrd, mis kevadiste tööde algul faktiliselt ilkagi tööpunduse teravnemist tähendab. Suured hulgad töötavad ainult pooliti. Iga teine töeline on kas täiesti ehk pooliti töötaja. Sellele tuleb veel juure lisada miljoniline töötute vägi maal.

Töötute olukord on äärmiselt vilets. Muult väike osa neist saab armetut abi (ametlikult üle 180 tuh. töölise), kuna miljonid „arvestamisest kõrvale jäänud“ kehvilud igafugusest abist ilma on jäetud. Märtsis määras valitus töötutele abirahaks 12 milj. flotat. Kümmed tuhanded töölisi on lahtilaskmisele määratud. Põigesuuremadki ettevõtjad ähvardavad vabrikuid suluda. Valitus heidab 40 tuhat raudteeteenijat ja tuhandeid töölisi riigi ettevõtetest vullitsale.

Töölise lahtilaskmise ähvardusel viimad vabrikandid läbi tsjalitu ratsionaliseerimise. Uheks selle taajärjeks on õnnetute juhtumiste arvu kahelordseks kasvamine viimastel kuudel.

Töõpalk on alanenud armuanni tasapinnani (kuni 25 fl. nädalas). Ametlikkude andmete järel on töölise sisetulek ainult 40 prots. elatismiinumist. Vabrikandid vähendavad palkasid 10—30 prots., pikendavad tööpäeva 10—12 tunnini, võtavad tarvitusele trahvitabelid. Mõisnikud püüavad maatöölise niigi väikseid palkasid veelgi 25—40 protsendi võrd kärpida.

Kapitalismi stabilisatsiooni kõikumus viib kõikide vastuolude äärmisele pingutusele ja revolutsiooni tõusutempo kiirenemisele Poolas.

Revolutsiooniline liitumine jõuab kõige oma ebahõhtluse ja puuduste peale waatamata ajajärku, mil hakkab kasvama pealetung ja fashistlikke reshimi ahelatest läbimurdmine.

Sel sihil sünnib kääride kokkusurumine töölisehullkade ja talupoegade masside liikumise, linnaproletariaadi ja tema sõjalaahvide vahel külas, mis ongi üks võidurikka proletariaadi revolutsiooni peamistest eeltingimustest Poolas.

Tööstusproletariaadi igapäevane võitlus, mis mahajäänud kistide passiivsuse pikkamisi võidab, ühtitub lahus väljaastumised ja koostõla puuduse tegevusvormide vahel kaotab, on tõusnud ennenägemata teravuseni. Ilka sagedamini kannavad ühtitub tööliseklassi väljaastumised pealetungivat iseloomu. Tõrmiliste veriste demonstratsioonide laine kaapas käib rida teravatujulisi streike. Endid politsei kallale tungimise eest kaitstes tarvitavad töölisehulgad tihti jõudu politseialkade vastu, kohati püüavad koguni neilt sõjariistu võtta. Iseäransis äge ja pinew oli, näiteks, töötute kahepäevane demonstratsioon Edunsa Wolfsas, kus sel ajal ifegi magasinid ja ajutused suluti. Töölisehulgad lähewad ifegi siis vullitsale, kui fashism kõik oma jõu on mobiliseerinud, et demonstratsiooni nurja ajada. Nii oli lugu 6. märtsil, kus revolutsioonilise aktiivsuse tasapind veel laiemal kujul väljendus, kui 1. augustil. Leninisõnade järele õpivad töölisehulgad vullitsatel sündumuste agitatsiooni ja propagandat. Vullitsawõitluse professis lähewad pad ilka rohkem võimuvõtmise probleemile.

Ses suhtes on väga näitlikud niisugused faktid, nagu paljudes kohtades politseinikkude kiividega ülekuulamine, juhtumised Ulem-Sileefias ja Wlatslawtas, kus ühtitutel politseinikkudel sõjariistad käest võeti, poliitvangide wabastamise katse Petrokawas, sõjariistadeladule kallale tungimine Grudziõndzes jne. Politseinikke kiividega pilbumad hulgad hakkavad endile instinktiivselt sõjariistu muretsema, teewad esimehi katseid barrikaadide ehitamise alal

ning hoiavad, ohvrite peale vaatamata, uulitsapositivne kindlasti oma käes. Need ei ole enam need hulgad, kes politseinitude ilmumisel laiali valguvad. Wõitluste kõrgemale astmele tõusmist näitavad elawalt „pühadeeelsed sündmused“ Sawereis, kus uulitsalahingud politsei ning ohwiteridoga terve päewa kestsid, kus kuuetuhandene töötute hulk töötawate tööliste aktiivsel kaasabil esimesed politseialgad teelt pühkis, ehitusi purustas, rongi waldas ja barrikaade ehitama hakkas.

Rasteid kokkupõrkamisi tekitab ka streikivate tööliste ja wabrikuid piirawa politsei wahel (Belstis, Lods, Oltuschis jne). Kohati hakkab wälja paistma massiline organiseeritud enefektitse, mis tagasi lööb politseinitud, nuhkid, fashistlikud ja sotsiaalfashistlikud wõitlusalgad.

Miisugust ilmet kannawad peaaegjalikult süühihilised talupoegade massiwastastased wäljaastumised. Massiwastastane liikumine, mis suurema ulatuse oli wõtnud Lääne-Ukrainas ja Walgewenes, hakkab oma alla haarama ka päris Poolamaad, wäljendudes protestimiitingutes, aktiivsetes karistusfalkawastastes wäljaastumistes, wéristes kokkupõrgetes politseiga. Kõlm tüübilist näidet:

Biontkoweko külas Lascki maakonnas wõttis talupoegade hulk politsei käest wõimuga tagasi loomad, mis massiwade eest olid sekkreeritud (kõhtu teel wõõrandatud). Ostromi külas Kalischi maakonnas kihutati talupojad ametnikud ja politsei minema, kes olid ilmunud masse sisse nõudma. Babianitsdi ringkonnas läks korda massiwade hoiu, mis oli organiseeritud mitmes külas. Oli korraldatud rida miitinguid. Kõikjal kihutati politseinitud minema. Kohalikud wõimud olid sunnitud massiwade kogumist edasi lükkama. Minister Matuschewski ei taewa mitte asjata „massiwastastase psühhoosi“ üle, mis hakkawat riigi rahalisele alusele ähwardawats muutama.

Wäga iseloomustawad on kokkupõrked politseiga miitingutel, mis kogu kuisutud sotsiaalfashistide ja „narbonnikute“ poolt, kes tagajärjeta on püüdnud massiivide legaalsuse raamides, fashistlikele wõimudele allumises kinni hoida, ja talurahwast tagajärjeta hoiatanud, et „ei tohtimat ju ometi

politseid peksa, ega temalt sõjariistu ära wõtta“ (ühe narobnikute juhi — Tuguta — ülestutsest).

Rahwuslikus wabadusliikumises on wõitlus terawnenud — Ukraina ja Walge-Wene kodanluse liitu Poola imperialismiga kujutawa — otupatsooni ning rahwusfashismi vastu. On kõwenenud proletariaadi hegemoonia, eesotsas komparteiga; on tugewnenud sidemed proletariaadi eelwäe ja laiaade eksploateeritawate talurahwawahulcade wahel. Wõideldes Poola otupatsooni ja selle nõukogudewastase sõjaga spekuleerivate rahwusfashistlike abiliste vastu, juhivad massid samal ajal oma rewolutsioonilise wõitluse U. S. W. ja W. S. W. kaitseks. Miisugust iseloomu on kannud suur hulk sõjatalidemonstratsioonid Lääne-Ukrainas ja Walge-Wenes. Rahwahulgad kogunewad rewolutsiooniliste faadikute keelatud miitingutele, politseid igalpool kõrwale pühkides. Lubitschis pidasid 2 tuhat Ukraina töölist ja talupoega peaaegu päew otsa politsei wahipostidele tallale tungides wõitlusi. Talurahwa osawõtt tööliste demonstrotsioonidest muutub igapäewajaks nähtuseks.

Rewolutsiooniline meeleolu tungib lõpuks itta laiemalt ka sõjawäkke. Distipliini riikumise juhtumised ja tööliste ja talupoegade peale lastumised äraitlemised polegi haruldased. Töölistel oma poolt piiruwad luua sidemeid soldatitega, nagu seda näitaks tõendab tuue tuhanda Lodzi kiutöölise kaks tundi wältaw demonstratsioon kasarmute ees. Mõned wiimase aja tööliste ja soldatite wahelised wendlustamise juhtumised (Wõdgoschis, Grudsendis ja mujal) on iseloomustawatels sümptomidets töölisteulitsa mõjumisest soldatite masside peale. Sawertshis astusid üksikud soldatid tööliste poolt wälja. Tööliste ja talupoegade vastu saabab walitus kütte ja ohwitseere politseile abiks.

Miisugused ongi need peajooned rewolutsiooni tõusus, mis hakkab lõhkuma fashistlikke tõkkeid ja purustama tammisid, mida ehitanud sotsiaalfashism.

Ragu juba märkime, ei ole tõusu arenemine sirgjooneline. Üksikud töölisteklassi osad pole kaugelki ühetasajelt wõitluse tõmmatud. Töölawad töölistel jääwad töötutest maha, ja majanduslised streigid

on üksteisest liiga eraldatud, demonstratsioonid pole seotud massiliste poliitiliste streikidega jne. Kuid peaarrenemistee võib siiski kõigide revolutsiooniliste jõudude ühinemisele.

Terava majanduskriisi kõrval kutsub revolutsioonitõusu kiirendatud tempo üksteise fashistlike süsteemi lüübe lagunemise ja segaduse fashistide leeris esile.

Billsubski walitus, mida monopolistline kapital veel usaldab, taotab kehwenewates wäitekodanluse lihtides kiiresti oma toetuspunkte. See tõsiasi, et „sanatsia“, kes kogukonnawalimistel rea kaotusi kannud, nüüd seimi ümberwalimistest osa ei võtnudki, kõneleb selget keelt Billsubski kildkonna wäitekodanlusest eemaldumiseft.

Matkwa olukorraga pole samuti rahul ka leffkohanluse hulgas, keda kapitali tsentraliseerumine püüab wallutatud seisukohtadelt kõrwale kangutada, ja kes kriisi tagajärgede all kõige rohkem kannatawad. Kodsi piirkonnas üfti tõusis pankrottide arw jaanuaris ja weebuaris 200-ni, kuna terve 1929. a. lõi endaga waid 328 ja 1928. aasta — 98 juhtunit. Riigikõnast laugemal seistes nõuawad need ringkonnad ifka pealetungiwamalt „diglast kasude jagamist“, mida töblisteklassist ja elspuua teeritawast talupoegadekõhifst wälja kurnatafe.

„Wabawõistluse afemele — nii kaebawad leffkohanluse huwide kaitfjad — tuleb monopol, ühediguluse afemele — eesdigused, iga ameti ühesuguse kaitse afemele — protektsioonid ja eritoetus walitud rühmadele.“

Seninägematu kaupmeeste-, streit“ Poola lennades, kui matjudewastane proteft, peegeldab seda hullkades kogunenud rahulolematust walitfufe majanduspoliititaga.

Selleft tulebki õõrumiste suurenemine fashistide leeris ja fagedad kaelufed, mis wäljendawad palawaid wõitlusi Billsubski kildkonna ning oposifiooniliste fofiaal-fashistide ja teiste wastasrindlaste wahel kapitalismi stabilisatfiooni päästmise metoodide üle. Kuid ka walitfewa partei sifimine seisukord pole laugeliki hüilgan. Riid tema üffikite osade wahel, lõhe „Töö ühinemine“ grupis, Staninski radikaalide rühma ja selle eestujul, mõne mõisniku

lahkumine — kõik see nõrgendab Billsubski rühma, kui fashistlike leeri juhtiva jõu seisukohte. Just nimelt Billsubski rühma arwel on rahmuslik-demokraatia oma mõju rahulolematust awaldawates wäite- ning leffkohanluse ringkondades ja osalt ifegi mõisnikkude hulgas laiendanud.

Just need tegurid määrawad ära kodanluse wiimase tagawarawõkena esinewa fofiaal-fashismi oposifioonilised manõwwrid.

Р. Р. С. (Poola fof. partei) ametlik juht Nedzjalkowski hüüab tunderikalt: „Poola ajalookella õfutis on peatunud numbril: 5 minutit puudub 12-ft!“ — „Р. Р. С. ei ifhta, kokkufõlas oma traditfioonidega, oma ideoloogiaga ja marxistlike (?) mõtlemise metoodiga, katastroofilist lahendamist!“ Wastuõffa: „Saame wäga hästi aru, et Poola seisukord nõuab meie kääst edaspidigi palju õhweid.“

Kuid need „õhwid“ jääwad asjatuteks, kui walitfew rühm parlamentlike demokraatia wälifeste wormidest finni ei pea, ega fofiaal-fashiste tarwilikult ei tõmba fashistlike riigi juhtimiseft osa wõtma.

„Kõffimuse sifu seifab selles, — kirjutas „Rabotnik“ mullu detsembris, — et parlamentline enamus leiduks igasugusele walitfufele, kes konstitufiooni pinnal seistes, tuulbustele riigipõõrde üle ja administratiiworganite kuritegemufele lõpu suudaks teha. Р. Р. С. wõtaks selleft walitfufest osa, seft ta arwab, et parlamentlike demokraatia jaluleseadmine kindlustaks riigi ifeseiswust ja rahulbaks Poola töblisteklassi huwifid.“

Riifugune tattiline seisukoht on fofiaal-fashistide parteil, mille tähtsus ülbises fashistlikes süsteemis, kui weorihmade osa masside kaasatõmbamises, tublisti on suurenend. (Tgatahes on fofiaal- ja rahmus-fashistide parteide aluspõhi hullkades laiem, kui pärisfashistidel.) Kuid teatud „wainne koalifioon“ nende parteide ja Barteli kabinetil wahel ja ifearanis nende hääletamine seimis eelarwe poolt seifis iftagi nii filmatortawas wastuolus nende endiste ultraoposifiooniliste tõlsubega, et pidi petetawates hullkades reaktfiooni esile kufsuma.

Billsubski käfitutega telgitaguseid läbi-rääkimisi pidades kabinetil uue koõsseifu üle, häälfewad Р. Р. С. juhifd „Rabotnikus“

Samal ajal aina filmatirjaks, et „Poola ei võivat enam kauem Piisubski diktatuuri kannatada“, aga kui marschali käsutusel Bartelit asetatakse Slawek, kes ainult mõni tund enne määramist oli vastasriina läest kolmemiljardise eelarve saanud, otsustasid sotsiaalfaschistid erilises manifestis „piiri panna warjatud diktatuuri süsteemile“ ja nõudsid . . . „uue seimi walimist“.

Mida kõrgemale ulatab revolutsioonilaine, seda rohkem õreneb sotsiaalfaschistide filmatirjalit mõtlus demokraatia eest. See wiimastest P. P. S. demonstratsioonides selgesti peegeldum mäng on wälja kutsutud ka weel tööliste kaswawa rahulolematusega P. P. S. riidades, mis kohati läinud kuni tööliste vastasriina tekkimiseni.

Kriisist merewalamata, parlamentlise demokraatia teel pääsmise illusioonid on iseäranis tugewad kehwenewa, kõhklewa wäitelodanluse riidades. Sellepärast just Poola faschism wajabki sotsiaalfaschistlike teenreid, samuti nagu faschistiline diktatuur ikka weel püüab oma katmatust „töeliku demokraatia“ ning „terwe parlamentarismi“ wiigilehtedega warjata. Selles seisabki faschistlike korra iseäraldus Poolas. „Piisubski diktatuur — nii räägivad rahwusfaschistid — ei falli seimi ega opositsiooni, kuid hoiab nad itlagi alas.“ Wuibugi oleks Piisubski ammugi juba wõlnud seimi laiali kshutada. Kuid ikka weel wajades parlamentid firmi, on „demokraadist“ marschal praegu paremaks pidanud seimi suweräänidele, kes loiaalselt tema eelarwe olid kinnitanud, pitaajalist puhkust anda.

Revolutsioonilise liikumise wastu wõitlemisel ja R. S. W. L. wastu sõja walmitamisel wiiaakse „demokraatlisze“ trikkide kätte all läbi wõimu maksimaalse konsentseerimise programm. Soomustrusika ja marulise hulkade kallale tungiwale walitsusele on estalgu weel waja mõningaid dekoratsioonid. Et faschistlike diktatuuri katset — hullades endiseid illusioone jälle elustada — nurjumisele on määratud, see on hoopis ise asi.

Kiitnewad ka sotsiaalfaschismi objektiwseid manöwerdamise wõimalused. Urwanewad wastuolud tema kõlkude ning praktika wahel. Sotsiaalfaschistlike kelmide „endapaljastamine“ sünnib järjekindlalt, kuigi wast eht liig aeglaselt. Wäitelodan-

lised hulgab kalduwad ikka tuntawamalt ja otsustawamalt revolutsiooniliste tööliste poole.

Hullades on alganud parlamentlik-demokraatlike kalbade mõõn. Teadmine, et faschistlike diktatuuri asemele mitte parlamentiline demokraatia ei astu, mis Poolas küllalt selgesti oma klassilist fisu on paljastanud, waid proletariaadi diktatuur, tungib ikka sügawamale wäitelodanlistesse hulladesse. Wäljawaade proletarise revolutsioonile, kui ainulene kriisist wäljapääsu wõimalus, omab hullade filmis ikka reaalsemad wormid. See'p see sifemiste õõrumiste piirjooned ja Piisubski kildkonna juhtima jõu faschistlikes leeris ära määrabki.

Melja aasta tessel on faschistiline diktatuur just nagu „läbi teinud oma arenemiskäigu“ ja jõudnud nüüd wõimatute wastuolude ummikuse. Objektiwset on terwe see poliitika wiinud kodusõja elementide lahtipäästmisele riigis.

Poola faschism püüab wastuolude teerdsõlme katki raiuda, Nõul. Siidule kallale tungimise kiirendamisega ummikust wäljapääsu leida. Sellest tulebki see Slaweki walitsuses kehastatud faschistlike süsteemi edasilihustamine. Marulise pealetungimisega sifemisel wäerinnal käib kaasas palawikuline „suurtele wägitegudele“ ettewalmistumine nõulogude wastasel wäerinnal.

Poola faschism, mis on määratud Nõul. Siidule kontrrewolutsioonilisel kallale tungimisel eelwäe edustaja oja mängima, on sõjaliselt seda agressiwsem, mida enam terawneb Poolas majandusline ja poliitiline kriis.

Terwe rida fakte tõendab, et Poola faschism on oma nõutogudewastastes plaanides kõige lühemad tähtajad üles seadnud. Lormiline sõjale walmistamine käib kõikidel aladel — tehnilisel, poliitilisel, ideoloogilisel. Kiirendatud tempol ehitatakse sõjatarwete wabrikuid, strateegilisi teid jne. Uusi summasid on määratud mõlemil pool piiri tegusewa Ukraina kontrrewolutsiooni aktiwiseerimiseks. Nõulogudewastane ristisõjakäik ei wõlnud kusagil nii suurt ulatust kui Poolas.

Sõda R. S. W. L. wastu on saanud aktuaalselks, osetoheselks hädaohtuks. Rodanlit

ajakirjandus Poolas upitab aktuaalsuse momenti väga selgesti efile.

Üldpoliitilise kriisi kiire kasvamise Poolas ja N. S. W. Viidule kallaletungimise hädasoht määravad kompartei, kui järgnevatel sündmusteläigus otustatava teguri tegewusosa. Faschism ja sotsiaalfaschism kulutavad kõike jõudu, et eraldada komparteid töölissetanawast, mis rewolutsioonilise sündmustiku teljeks on muutumas. Sotsiaal- ja rahwusfaschistid loowad, kartes et „töötutehulgad teatud päewal ei maruneks ja soldaate salgad ei heidaks endast sõnatuulelitkust“ („Nädal“, 14. apr.), „õigluster“ kaitstes laialist jõudude kontsentratsiooni. Kommunistide juhatus uulitsaja ka teistes wõitlustes ning hulladel igapäewaste kogemuste najal äratundmine, et nimelt rewolutsiooniline tee „unifikust“ wälja wiib, ongi proletariaadi diktatuuri eest otustawat wõitluste „algamise“ paratamatult eelbusets.

Partei tegewuse lähtepunktilt peab olema faschistilise diktatuuri raamide alalõpmatu

lõhkumine, mis oletas üleminekut kodanluse maksimate wõimuwormide parastisele lõhkumisele. Sellest tuleb wajadus töötute liikumist organisatsiooniliselt wallata ja seda siduda töötawate töwliste wõitlusega, siduda töötute wäljaastumisi majandusliste streikidega, demonstratsioonid — massiliste poliitiliste streikidega, organiseerida laialist hullade enesekaitset, massilisi wäljaastumisi maksude wägivaldse sissenõudmise wastu, õhutada Poola okupatsioon- ja rahwusfaschismi wastast wõitlust, korraldada sidet solbatitega. Minult niisugusel alusel saabub konkreetne wõimalus wõimuküsimust üles seada, hulli süstemaatiliselt otjekohesele proletariaadi diktatuuri eest peetawale wõitlusele lähendada.

Töötawate hullade iga rewolutsioonilist wäljaastumist proletariaadi diktatuuri eest wõitlemise suunas juhtides, peab partei kursi hoidma mitte faschistilise diktatuuri automaatse hullumise, waid tema — sõjariistus ülestõusu abil — kututamise sihil.

Aprill, 1930. a.

J. Lenski

India rewolutsiooni tules

„Sotsialistiline rewolutsioon ei ole mitte ainult ja peasajalikut rewolutsiooniliste proletarlaste wõitlus igas üksikus riigis oma kodanluse wastu, ei, ta saab kogu imperialismist rõhutatud asumaade ja rahwaste wõitluseks rahwuswahelise imperialismi wastu.“

(Lenin, XVI r., lhk. 387.)

Ikka waljumini ja waljumini kostawad kõuekärgetused asumaadel. Olgugi, et sliamaani üksikutel asumaadel weel pole korda läinud imperialismi kurnawaid kütkeid lõpulikult murda, samuti kui pole korda läinud üksikute kapitalistlike maade proletariaadil oma kodanluse wõimu kukutada, areneb rewolutsiooniliikumine ometi määratusuure kiirusega ja koputab wõimsalt wana ilmakorra ukse pihta. Sõdade ja rewolutsioonide ajajärgul, kapitalistlike majapidamise ennekuulmata terawa kriisi silmapilgul paistab meile silma selgemini kui kunagi enne, et wõitlusesse rahwuswahelise imperialismi wastu astuwad täies ulatuses mitte ainult rewo-

lutsioonilised proletarlasted, waid ka imperialismi rõhumise all ägawad asumaad. Hoolimata kõigist raskustest, kus imperialism asumaade wabaduswõitlust kõige jälgimate abinõudega weriselt maha surub, kus üksikud suured wõidud ikka ja ikka jälle paremate proletarlastest ja talurahwast rewolutsiooniwõitlejate hulgalise häwitamisega on suudetud lämmatada — elab rewolutsioon asumaadel, areneb tõuswat rada, andes aeg-ajalt alatasa kõwenewaid hoopisid kiilu pihta imperialismi kōdunewas kehas.

Üks tähtsam ja tugewam lüli rõhutatud asumaade wabaduswõitluses rahwuswahelise imperialismi wastu on lii-

kumine Indias, mis viimasel ajal ikka suuremaid ja suuremaid laineid lööb. Viimased sündmused Indias on lahutamata osa sellest suurest võitlusest, mis keeb imperialismi rõhumise all ägawatel asumaadel ja poolasumaadel üldse — Hiinas, Indoneesias, Lõuna-Ameerikas, Egiptuses ja mujal. See on osa üldisest võitlusest töö ja kapitali wahel.

India on võitlustules. Bombayst Katchini, Kalkuttast Chitagongini, Afganistani piirilt Peschawarist kuni Lahoreni, Madrasist Medurani — kogu India mandril on miljonilised hulgad liikumisesse astunud ja võitlust alganud Inglise imperialismi vastu. Streigid, Inglise kaupade, asutuste ja riikliste monopolide boikoteerimine, maksude maksmatajätmine, sõjariistus wastuhakkamine inglise politseile ja sõjawäele, terve rea linnade äravõtmine wastuhakkajate poolt, laulatusline liikumine talurahwa seas, üksikute suguharude wastuhakkamine ja ülestõusud, alatasa sagenewad wastuhakkamised India pärismaalastest sõjawäeosades, kus need otsekohe ära ütewad wastuhakkajate vastu wälja astumast ja isegi nende poole üle lähewad, — seesugune on üldiselt praegu olukord Indias.

* * *

India on Inglismaa asumaa, on „kallim pärl inglise kuninglikus kroonis“, on Inglismaa tööstuse tooresaine-allik, wiljaait, turg kaupadele. Inglismaa ilma Indiata ei ole üldse mõeldaw — kui Briti ilmariik.

India wäljakukkumine Inglismaa majanduslisest süsteemist tähendaks Inglise imperialismi lõppu, sest India töörahwa ja talupoegade higi ja veri eestkätt on olnud selleks tsemendiks, mis Suurbritannia kuningriigi lapitud keha koos hoiab. Just sellepärast ongi iga Inglise walitsuse esimeseks ülesandeks alati olnud kõigi abinõudega „korda“ Indias alal hoida, olgu need walitsused kas liberaalsed, konserwatiivsed wõi „tööliste“ ministeeriumidega. „Kallima pärli kaitseks“ saadab ka „töölistminister“ sotsfaschist Macdonald Indiasse abiwägesid.

Inglismaal, s.o. inglise kodanlusel ja sotsfaschistidel, on tõesti põhjust mures olla India, kui oma asumaa, saatuse pärast. On ju India puuwill, nahk, jute ja muud Inglismaa tööstusele hädatarwilik. India oma 300 miljoni elanikuga on määratu turg tööstusezaadustele. Olgugi, et India rahwa ostujõud äärmiselt madal on, tarwitas ta inglise kaupasad 1929. a. ligi miljardi rubla eest. Inglise kapital, mis India tööstusesse ja raudteedesse mahutatud, ulatab kümnetesse miljardidesse (raudteedes üksi üle 6 miljardi ruupia*). Kui weel juure lisada määratusuur kaubalaewastik, mis India sadamates käib (aastas keskmiselt 15—16 miljoni tonni) ja see määratusuur sissetulek, mida annab inglise ametnikkudele teenistus Indias, siis on selge, kui tähtsaks elusooneks India Inglismaale on.

India on inglise asumaa, orjastatud selle sõna tõsisel mõttes, olgugi et ta Inglismaa saarestikust enam kui 20 korda suurem on. Wõrreldes pindala ja rahwa arwu saame järgmise pildi (1921. a. andmete järel):

	Elanikkude arw	Pindala ruutkilomeetrites
Inglismaa	42.917.000	230.543
India . .	318.942.000	4.675.535

Inglise kapital on püüdnud Indiat sihilikult niisuguses seisukorras hoida, et see peamiselt tooresaine allikaks jääks ja mitte tööstuliseks maaks ei muutuks, ja kuni imperialistilise ilma sõjani läks see tal täielikult korda. Linnades elab ainult 10 prots. rahwast, kuna 90 prots. maaelanikke on, kes ennast peaaesjalikult põllutööst elatawad. Suuremad linnad, kuhu tööstusproletariaat, sadamatöölised, käsitöölised jne koonduwad, on Bombay 1.117.914 elan., Kalkutta — 1.132.246 el., Madras — 526.911 el., Haidarabad — 404.187 el. Nende kohtade lähedal asuwad rikkalikud soolakaewandused. See seletab, miks just neis punktides aprillikuul s.a. liikumine kõige enam hoogu wõttis.

Inglismaa weab walmiskaupasad Indiasse. Kuid seesugune olukord, kus

*) Ruupia = 75 kop.

walmiskaupasad wäljast tuleb osta, pole hoopiski meeltnõuda India oma kodanlusele, kes näeb, kuidas määratusuur kasu, mis India talupojalt wälja pigistatakse, inglise imperialismi taskusse woolab. India oma kodanlus näeks heameelega, et ta ise ainukene kurnaja oma maal oleks. Teiseks on töäjõud Indias ennekuulmata odaw. See õhutab niihästi India oma kodanlust kui ka inglise kaupmehi wabrikute asumisele Indias, et tooresainet siinsamas ümber töötada. Peale selle aitas imperialistiine sõda Indias tööstuse tekkimisele ja tõusule kaasa, kus kaupasad ja tooresainet pikka mereteed wedada liig hädaohtlik oli, sest alatasa kõmmutasid saksa weealused paadid kaebalaewu põhja. Nii näeme Indias wiimasel ajal tuntawat industrialiseerumist, mille algus järgmisest tabelist wastu paistab:

Aastad	Wabrikute ja tehaste arw	Tööliste arw
1901.	—	1.300.000
1911.	7.113	2.105.000
1921.	15.606	2.681.000

Praegu hindab statistika töölise arwu India tööstuses 8 miljoni inimeseni*). Siiski on selge, et tööstus üldises India rahwamajanduses weel wäikest osa mängib, et India ikkagi weel agraarmaa on. Kuid hoolimata kõikidest raskustest asumaa kurnamise tingimustes, milles India tööstusel on tulnud areneda, näitab see arenemine suurt kiirust ja wisadust. Olgugi et India ei seisa esimese järgu industriaalmaade hulgas, ei wõi tema tööstust mingil tingimisel kõrwale jätta wõi allahinnata, kui waadelda kogu kapitalistlist tööstust terwikuna. 8 miljoni töölise (mõnesugused andmed räägiwad isegi 16 miljonist) see wõrdub Prantsusmaaga, jääb ainult wähe maha Inglismaast, Saksamaast ja Ameerikast, jättes kaugele taha kõik teised riigid, nagu Jaapan (5 miljoni), Itaalia (5,5 miljoni) ja teised.

Metallitööstuse alal on India weel wõrdlemisi mahajäänud, läheb aga

siingi edasi suurte sammudega. Näit. sulatati malmi 1910. a. 36 tuhat tonni, 1913. a. 63 tuhat tonni, 1920. a. 155 tuhat tonni.

Kiutööstuse poolest on India wiimendal kohal kogu ilmas, ja seegi tööstusharu areneb wäga kiirelt. Näiteks tõusis wärtnate arw Inglismaal ja Prantsusmaal 1913—1924. a. kõigest 2 prots., Indias selsamal ajal 30 prots., kusjuures ta tõusu poolest taha jäi ainult Jaapanist (110 prots.) ja Hiinast (200 prots.). Wäga kiiresti kaswawad tehnilised sisseseaded kiutööstuses.

Samuti hoogsalt on arenenud India raudteed. Üldine raudteede pikkus ulatab 59 tuhande kilomeetrit, kus töötab 712 tuhat raudteelast (1920. a. andmetel). Raudteede wõrk ei ole küll weel üle maa tarwiliselt tihe, kuid siiski jääwad siin kõik Lääne-Euroopa riigid kaugele maha, peale Saksamaa, kus raudteede pikkus enne ilmasõda 61 tuhande kilomeetrit ulatas ja kus 782 tuhat töölise tegevuses oli.

Kapitalismi arenemine Indias annab ennast tunda ka põllumajanduses. Poolorjasüsteemi juurest üleminek uute wõrkide juure sünnib pikkamisi, kuid iga aastaga tungib kapitalistline koondumine ikka enam ka põllumajandusse, mis wäljendub maa ostmises ja müümises, mida warem õige harwa ette tuli. Maa muutub kõige närusema ja alatuma spekulatsiooni aineks. Silmapaistwamaks wiisiks siin on maa pantimine, kus mitte ainult kehwa talurahwas, waid ka rikkamad ja isegi mõjuwamad maaomanikud on sunnitud wõlgade katteks ehk laenu kindlustuseks maa pandiks andma, kuna nad enam suutelised ei ole kõrgete protsentide ja muude pangasahkerduste pärast maad tagasi lunastama. Nad satuwad saherkdajate käppade wahele, jääwad maast ilma ning muutuwad kas põllumajanduslikeks proletariaadiks, wabrikutööliseks wõi tädawad töötatöölise hiigla-tagawarawäe ridu. Nii on muutunud maa Indias käidawaks kaubaks, mille tagajärjel põllumajandusline proletariaat alatasa kaswab ja juba nüüd üle 40 miljoni ulatab.

*) Kõik andmed siin ja edaspidi India majanduse arenemise kohta on wõetud raamatust: Ф. Дингельштедт — Аграрный вопрос в Индии.

Põllumajanduse toodangu poolest on India üks esimestest terwes ilmas. Näiteks oli India oma nisutoodanguga enne ilmasõda kolmandal kohal (ees ainult Wenemaa ja Ameerika). Riisitoodangu poolest seisab ainult Hiina ta kõrwal, kuna kariloomade arvu poolest India kogu ilmas esimesel kohal seisab.

Kõik see näitab, kuiwõrd India Inglismaa tööstusele kui tooresaine baas, kui wiljaait ja turg kaupadele tähtis on. Kulgi sissewedu Inglismaalt Indiasse tuntawalt väheneb: 1875. a. toodi Inglismaalt kaupa Indiasse 77 prots. kogu turu tarwidusest, ilmasõja eel — 64 prots. ja 1928-29. majandusaastal 45 prots., — ei wõi sellest sugugi järeldust teha nagu oleks India nüüd Inglismaale vähema tähtsusega. Siinsamas kaswab Inglise üldises wäliskaubanduses just asumaade osa: 1919. a. andsid asumaad Inglise wäliskaubanduses 37,2 protsenti, 1927. a. — 46 protsenti. Siit paistab selgesti, kui walus, otse surmaw oleks inglise majandusele asumaade kaotus, ja siit tuleb püüd, maksku mis maksab, neid asumaid kinni hoida, nende kaubandust keskendada. Siit tuleb aga ka asumaade püüd — maksku mis maksab — wabaneda inglise imperialismi käpa alt.

Kapitalismi kriis annab end samuti tunda ka asumaadel, kus kriisi tundemärgid juba enne Ameerika tööstusekriisi ilmsiks tulid. Ei ole pääsenud sellest ka India. Iseäranis terawalt annab end tunda kriis India kiutööstuses ja teistel peatööstusaladel. Langedud on wäliskaubanduses niihästi sissekui wäljawedu.

Alates 1914—1918. a. muutub India tuntawalt ikka enam industriaalmaaks. See protsess on piinarikas ja raske, sest ta sünnib asumaal, India talurahwa kulul, kes maast lahti saades wabrikus naljasurma vastu kaitset otsib, kus teda aga töötisjate määratusuure peale tungi tagajärjel veel jöhkram kurnamine ootab.

Industrialiseerumine koloniaalmaal tingimustes ja kapitalismi tungimine põllumajandusse kutsub esile uued ühiskondlikud jõud: kaswab India oma

kodanlus, kelle huwid selles seisawad, et olla ainukeseks kurnajaks klassiks oma maal, kuna ta nüüd nende raasukestega on sunnitud leppima, mis inglise imperialismi laualt temale kätte wisatakse. Selle protsessiga ühes kaswab aga ka tööstusproletariaat ja maa-proletariaat, kes kannatab kahekordse kurnamise — inglise ja oma kodanluse kurnamise — all. Muhardji jagab India töötawa rahwa järgmiselt 5 osasse: tööstusproletariaat — 3.718.000, põllumajandusline proletariaat — 41.197.000, käsitöölised — 16.000.000, wahepealne, kõikuw proletariaat — 2.500.000 ja teenijad — 10.600.000. Kõik need kihid kokkuwõetult teewad wälja 28 prots. kogu rahwast. Uuemad andmed räägiwad aga, nagu tähendatud, et India tööstuses on koguni 16 miljoni tööllist*).

Kõik see näitab, kui tugew on see püssirohukeller, mis asub Indias, mille otsas istub inglise Imperialism. India oma kodanluse huwides on imperialiste minema kihutada, kuna proletariaat ja poolproletariaat ikka tugewamaks rewolutsiooni kandwaks jõuks muutub.

Äärmiselt jöhkrad tingimised, milles india tööllistel tuleb töötada, rewolutsioniseeriwad hulka. India wabrik kujutab enesest täielikku orjatöökoda. Tööpalk on niiwõrd madal, et sellest waewalt jatkub, et mitte nälga surra. Bombays saawad 64 prots. meestöölisi alla rubla päewas, 64 prots. naistöölisi — 75 kop., 84 prots. noori ja lapsi ainult 58 kop. päewas (1925. a. andmed). Veel madalam on tööpalk kae-wandustööllistel, kus töötab üldse 260.113 tööllist, neist 78.000 naistööllist. Mees ja naine, kes harilikult üheskoos kae-wanduses töötawad, saawad kahepeale waewalt rubla päewas. Ennekuulmata odawad on palgad põllutööstuses. Näiteks makstakse teeistanduste tööllistele: meestele 7 rbl. kuus, naistele — 5½ rbl., lastele — 3½ rubla. See palk läheb tööllisel terwelt nälja kustutuseks, kuna riiete asemel kantakse nürusid, korteritest, mis linnades äärmiselt kallid, pole rääkidagi. Waeseksjäänud talupoeg, kes

*) „Известия ВЦИК“, 17./V 1930. a.

maalt linna tööle läheb, teeb lepingu harilikult külas wabriku sirdari (agendi) kaudu, kes talle awansina teeraha annab. Wabrikus satub seesugune tööline kohe orja seisukorda, mis teda käsist ja jalust oma peremehe külge seob. Sirdariga tehtud lepingust kõrwale põikamine tähendab kohtu alla andmist ja sunnitööle määramist. Tööline peab eestkätt saadud awansi tasa teenima; India wabrikuperemehel on aga seesugune palgamaksmise süsteem, mille juures tööline kunagi oma wõlast lahti ei saa. Ja seda just peremehel waja ongi. Ta ei maksa kuude wiisi töölisele palka, wiimane on sunnitud laenu tegema, sahkerdajatelt wõlgu wõtma jne, mille eest tööline suuri protsente maksab, nii et palgast midagi järele ei jää ja tööline jäädawalt wõlgadesse upub. Tööst äraütlemise eest mõistetakse tööline sunnitööle. Mõnes maakonnas mõistetakse töölt ärajäämise eest esimest korda kuuks ajaks sunnitööle, teist korda — kaheks kuuks, kolmat korda — kolmeks kuuks. Töölist wõib wabrikuwalitsuse kaebtuse peale ilma mingisuguse kohtuotsuseta wangistada. Ka on wabrikandil õigus äraläinud töölist wäewõimuga tagasi tuua. Nii paneb wahest wabriku sõjaline walwe terwed haarangud külades toime — ärajooksnud tööliste tagaotsimise ettekäändel, kusjuures terwed hulgad talupoegi raudu pannakse ja wabrikusse tuakse. Kuni 1922. a. ei olnud Indias tööpäew üldse piiratud. 1922. a. määrati küll ametlikult suurtes wabrikutes tööpäewa pikkus 11 tunni peale, tegelikult aga ei peeta sellest kinni. Wäiketööstuses aga töötatakse 12—16 tundi päewas.

Sarnase jõhkra kurnamise tagajärjel on Indias surewus suurem kui kusagil mujal. Inimese keskmine eluiga siin ulatab ainult 23 aastani (Inglismaal 46 a.). Esimesel kohal kogu ilmas on India laste surewuse poolest. Bombays sureb igast tuhandest lapsest enne aastat keskmiselt 556 last, s.o. enam kui pooled, Kalkuttas — 387.

India rahwast on 1921. a. rahwaluge-mise andmete järele 93 prots. kirjaoskamatuld. Ainult 4 prots. rahwast

saab algharidust koolides. Indias töötab 208.108 kooli, mis India rahwarwuga wõrreldes niiwõrd wäikene arw, et kui näiteks India tahaks Inglismaaga koolide wõrgu poolest ühekõrgusele tõusta, siis peaks tal koolisid 6 korda rohkem olema.

Kogu rahwahariduse peale kulutatakse Indias aastas kõigest 194 miljoni ruupiat, kuna samal ajal sõjawäe ülespidamine aastas 450 miljoni ruupiat maksma läheb.

* * *

Et sarnast suurejoonelist, kõige jõhkramat kurnamist wõimaldada ja kindlustada, nagu see Indias aset leiab, kus enam kui 20 korda wähem maa — Inglismaa — 300-miljonilise india rahwa sõna tõsisel mõttes on orjastanud ja kuu aastaid orjuses hoiab, selleks peab arusaadawalt kogu selle maa seesmine ehitus, riikline aparat wastawalt korraldatud olema. Sellepärast pole mitte üleliigne pilku heita sellele imperialistilisele ämblikuwõrgule — India territoriaalsele ja administratiivsele ehitusele.

Esiteks on iseloomustaw India administratiivne jaotus. Briti India jaguneb 15 maakonnaks ja 695 pärismaalaste riigiks, kes wassallidena Inglise kuningriigist ripuwad. Maakondi walitsewad Inglise kuningriigi poolt määratawad kubernerid, kuna pärismaalaste riikidel mõnesugune silmakirjalik iseseiswus on. Need iseseiswused on äärmiselt piiratud, näiteks ei ole neil riikidel teiste maadega ega omawahel diplomaatlise läbikäimise õigust, nad ei wõi sõda kuulutada ega rahu teha. Kõik need õigused on Inglise kuningriigi käes. Sõjawäge wõib neil pärismaalaste kuningakestel ainult piiratud arwul, wäga wähe olla. Kõik need riigid on wäikesed, mõned neist waewalt meie maakonna suurused. Riiki juhib wormiliselt kuningas, kes aga inglise ase-kuninga armust oma troonil istub. Nende kuningate juures on inglise ametlik nõunik, kes tegelikult walitseja osa etendab.

Peale selle on Briti Indias kaks „iseiswawat“ riiki — Nepal ja Butan, kus

Inglismaa kuninglikud residendid mitte kui nõunikud ei tegutse, vaid kui „saa-dikud“. See nimetuse muutus ühes kui teises teisendis ei muuda põrmugi asja: kõik maakonnad, pärismaalaste riigikesed ja „iseseiswad“ riigid Nepal ja Butan on tegelikult täiesti rippuvad Inglismaast, sest kõik võimuaparadi niidikesed on neis niiviisi korraldatud, et üldise India asekuninga kaudu, politsei ja sõjawäe abiga kogu Indiat imperialismi jõhkra kurnamise võrgus hoida.

Walitsuse aparat Indias on täielikult inglaste käes. Ainult kõige alamatele ametitele lastakse pärismaalasi. 1921. a. andmetel oli Indias 67.432 inglise alamat meesterahvast. See kujutab enesest tegelikult administratiivse võimuwalitsuse võrgu, kes peab siduma India, selle „kallima pärlit“, inglise kuninga kroonisse.

Pärismaalaste osavõtt omavalitsusest on samuti väga omapärane. Briti India maakondades elab 247 miljoni elanikku. Nendest on ainult 910 tuhandel elanikul walimistel hääleõigus, s.o. ainult rikastel, haritlastel ja eurooplastel. Ülemvõim Indias kuulub inglise asekuningale, kelle määrab Inglise walitsus. Asekuninga juures on midagi parlamendi taolist, mis koosneb kahest kojast — riigikojast ja seaduseandlikust kogust. Osa parlamendisadikutest walitakse, teise osa nimetab asekuningas. Tegelikult on see parlament ainult silmapettus ja tööriistaks inglise administratsiooni käes.

Inglise-India sõjawäe koosseis on: 185 jalawäe-pataljoni, 26 ratsapolku, 87 suurtükipatareid, 19 sapööriroodu, 8 roodu soomusjõudusid ja 8 lennueskaadrit. Sõjawäe üksused on nii komplekteeritud, et neis pärismaalased isewäeosadesse kuuluvad, kuna nende ühendusse wäeosad seatakse, mis puht inglastest koosnewad. Need erilised inglastest koosnewad üksused on tarwilikud selleks, et igasuguseid kohaliku sõjawäe ja politsei wastuhakkamisi, mis tihti ette tulewad, inglise wäeosadega armutatult maha suruda. Pärismaalastest komplekteeritakse 140 pataljoni, 21 ratsa-

polku, kuna tehnilistesse wäeosadesse pärismaalasi üldse ei lasta.

Kogu sõjawäeline süsteem seisab järgmistel põhimõtetel: 1) komanderide koosseis sõjawäes, alates roodukomanderist (ka pärismaalastest komplekteeritud wäeosades) olgu inglastest; 2) kõik suurtükiwägi peab olema inglise reguläärsest sõjawäest; 3) soomuswäe ja lennuosadesse mitte pärismaalasi lasta (Indias asuwas lennuwäes olla ainult 2 lendurit pärismaalastest, kes sinna juhtumisi ilmasõja ajast jäänud); 4) ühest suguharust pärismaalasi mitte ühte sõjawäeosasse koondada, vaid laiall teiste suguharudega segi paigutada, et seega rahvuslisi ja suguharusi õrumisi sünitada ja niiviisi sõdurite omawahelistsidet nõrgenda; 5) iga kolme pärismaalastest sõjawäeüksuse kohta olgu nende ühenduses üks inglastest koosnew wäeos; 6) alatasa praktiliselt alla kriipsutada ja välja paista lasta, et inglased sõjawäelane on üle pärismaalasest, seda ka ohwitseride seas. See paistab juba palkadest; näiteks saawad palka koos: noorem-leitnant inglane — 525 ruupiat, pärismaalane — 100 ruupiat, leitnant inglane — 575 rp., pärismaalane — 130 rp., kapten inglane — 800 rp., pärismaalane — 200 jne.

Inglise-India sõjawäe ülesanne seisab selles, et kaitsta Afganistani läbikäiku, peasjalikult aga on sõjawäe ülesandeks sisemaal kõigi abinõudega korda alal hoida, rahvast „sõnakuulmisele“ sundida. Üldine sõjawäe arw Indias ulatab 200 tuhande meheni, mis aga tegelikult midagi ei ütle, sest Inglismaa wõib kerge waewaga ja lühikese ajaga igal üksikul juhtumisel teistelt asumadelt ja peolasumadelt abiwäge tuua.

Kohaliste riikide — kuningate — sõjawäed kokku ulatawad umbes 25 tuhande meheni. Need sõjawäed ei mängi aga kuigisuurt osa.

Praegu asutatakse India rannakaitseks erilist laewastikku.

Peale selle on inglaste kasutada suurearwuline politseiaparati (umbes samaarwuline kui sõjawägi).

Sõjawäe ja politsei hilglaamasina ülespidamine on terwelt India riigikassa

oladele pandud. Teiste sõnadega, India tööllised ja talurahwas peawad ise oma orjastusemasinat ülewal pidama.

Kõigi sõjaliste jõudude eesotsas seisab inglise wägede ülemjuhataja. Sarnase aparadi waral, ühte suguharu teise wastu ässitades, pärismaalaste kuningakesi ära ostes on Inglismaa imperialism pika rea aastaid Indias täieliku majanduslise kurnamise wõimaldanud.

Mitte ühel hoobil pole Inglismaa Indias peremeheks saanud. Kümned ja isegi sajad aastad panid pärismaalased wisalt walgetele orjastajatele wastu. Näiteks kestis sõda inglaste ja pärismaalaste wahel Bengaalis 123 aastat (algas 1634. a.), marata ja sikhi suguharudega — 183 aastat (algas 1634. a., lõppes 1817. a.), Mansoris — 40 aastat, Birma ärawõitmine nõudis inglastelt 90 aastat.

„Wagusaks“ ei ole India kunagi jäänud. Aeg-ajalt puhkewad siin-seal ülestõusud ja wastuhakkamised, mis ühenduses kapitalismi sissetungimisega ja tööstuse tõusuga alatasa kõwenewad, iseloomu muudawad ja nüüd hulgaliseks liikumiseks inglise imperialismi wastu on kujunenud.

* * *

Et Indias tööstus areneb, isegi wõrdlemisi kiirelt areneb, on kindel. Misuguse kapitali arwel aga sünnib siin tööstuse arenemine ja kuidas mõjub inglise kapitali sissetoomine tööstusesse India, kui asumaa, iseloomu peale? Tööstus areneb Indias tuntawalt inglise kapitali abil, ja sellest püüawad mõned järeldusi teha, et India, kui asumaa, selle protsessi tagajärjel imperialismi mõju alt wabaneb.

Kommunistl. Internatsionaali VI kongressil kaitsesid mitmed india ja inglise seltsimehed, Roi eesotsas, seda dekoloniseerimise teooriat. Roi püüab oma teooriat seletada faktidega Indiast umbes järgmiselt: „India industrialiseerub ja inglise kapitali sissewoolamine aitab industrialiseerimise protsessi kiirendada. Peale ilmasõda weab inglise imperialism teadlikult kapitalisid asumaadele, seati sisse isegi tollid asumaade tööstuse

kaitseks, üksikud tööstusalad said riiklist toetust, inglise riiklisi tellimisi hakati India tööstusele andma. Inglise kapital on arusaamisele tulnud, et tal Inglismaal kulgi laia tegewuspõldu ei ole, et asumaadel ja eriti Indias on tööpalgad odawad, tooresaine ligidal, mille tõttu inglise imperialismil palju kasulikum on oma tööstust asumaadele üle wiia. Ühes sellega muutub India oma kodanlus inglise imperialismi nooremaks wennaks, inglise imperialismi osanikuks. Ühe sõnaga, India dekoloniseerub.“

Kominterni VI kongress lükkas selle Roi dekoloniseerumise seade otsustawalt tagasi, kui kahjuliku, mitte leninlise. Selle teooria ülesseadjad unustawad ära, et imperialismi ülesanne asumaadel on üldiselt walmistusjõudude arenemist kinni hoida, maalt suuri kasusid wälja pumbata — Igasuguste saherkdejate ja feodalismi jäänuste kaudu. Ta muudab asumaad oma osaks, jättes asumaa tööstuse seega ilma tooresaine baasita.

Asumaadele wiib imperialism kapitalisid ja mahutab neid isegi teatud määral tööstusesse, kuid see ainult kindlustab imperialismi kurnawaid kõrgustikke asumaadel. Kõik majanduslised ja poliitilised kõrgustikud asumaadel jääwad ju imperialismi kätte, seda nägime juba eespool. Pangad, raudteed, suurtööstus — kõik selle haarab inglise kapital weel tugewamini pihku.

Peale selle näeme praegusel kapitalismi kolmandal ajajärgul sarnast pilti, et tööstus, mis asumaade oma käes on, alatasa wäljamaa kapitali kätte läheb, mitte aga wastupidi. Kuidas wõib siin juttu olla dekoloniseerimisest ja asumaa kodanluse muutumisest imperialismi osanikuks. Hoopis wastupidi — wäljamaa kapital haarab alatasa asumaa tööstust. Dekoloniseerimise teooria on puht oportunistlik teooria. Inglismaa ei mahuta oma kapitalisid India tööstusesse mitte selleks, et teda dekoloniseerida, waid selleks, et tugewamini Indiat, kui asumaad, wälja kurnata. Just sellepärast ongi India oma

kodanlus rahvuslise rewolutsiooni läbi-
wiimisest majandusliselt huwitatud.

* * *

Praeguse rewolutsioonilise wõitluse terawnemise põhjuseks Indias on alata-
tasa kaswaw rahwahulkade — tööliste,
talurahwa ja linna wäikekodanluse —
waaseksjäämine. India põllumajandus
läheb tagurpidi, talurahwast eksploa-
teeritakse kõige alatamal kombel. Hul-
gad häwinewad külgehakkawate hai-
guste, raskete elutingimuste ja alatoit-
luse käes. Tööstus põeb kroonikalist
kriisi, puudub saaduste tarwitaja —
rahwal pole ostujõudu. Et saaduste
omahinda alandada, selleks surutakse
needki sõna tõsises mõttes näljapalgad
weel enam alla. Kõige selle tagajär-
jeks on klassiwastuolude terawnemine
ja rewolutsiooniliikumise tõus, mis üle
terwe maa laiali lagunenud. Hüüdsõna
„Inglased Indias wälja!“ „Iseseiswus
Indiale!“ on saanud hulkade hüüd-
sõnaks.

Rewolutsiooniline tõus Indias kestab
juba mitu aastat. Selle wõitluse tõusu
iseloomustab järgmine tabel, mis näi-
tab, kuiwõrd suureks ja ähwardawaks
wõitlus Indias on kaswanud. Aastate
järgi oli keskmiselt igast üksikust strei-
gist osawõtjaid:

	Osawõtjaid	Streigiti päewi
1921—1923. a.	1.410	17.640
1924—1926. a.	1.944	56.721
1927—1929. a.	2.471	96.262

Esimesed tugewamad rewolutsiooni-
liikumise tõuked algasid Indias peale
imperialistlike sõja lõppu (1918. kuni
1921. a.). Hiiglastreigid üle maa, feo-
daalide majade põletamised olid sel
ajal loomulikuks nähtuseks Indias.
Ametliku aruande järele oli Indias
1921. a. 400 streiki, millest osa wõttis
535.000 inimest. 1929. a. oli küll strei-
kide arw vähem, kuid osawõtjaid sa-
muti 531.000, kusjuures need streigid
äärniselt wõimsat iseloomu kannawad,
näit. ühestainsast streigist osawõtjate
arw Kalkuttas jutewabrikutes ulatas
50.000-ni. Enamus streikijatest olid
naistöölised.

India rewolutsiooniline liikumine are-
neb India iseseiswuse hüüdsõna all.
Kuni silamaani seisab weel liikumise
eesotsas rahwuskongress (india kodan-
luse organisatsioon), s.o. liikumist juhib
india kodanlus. 1918—1921. a. oli töö-
rahwa ja talupoegade mõju liikumises
weel äärmiselt nõrk, kuna nüüd töö-
listeklass, tema eelwägi, juba kodanlu-
sega wõitlust on alanud liikumise juh-
timise pärast. Ikka rohkem ja rohkem
annab ennast tunda töörahwas, tema
juhtiw osa liikumises.

1918—1921. a. rahvuslise liikumise
eesotsas seisib Gandhi (rahwuskongressi
mõjuwam liige), kelle ülesanne selles
seisib, et liikumist waos hoida, ja kui
hulgad otsekohe rewolutsioonilisi tegu-
sid nõudsid, siis manitses see fantasee-
riw äraandja „wõitlema ilma wereta,
wastuhakkamist jatkama ilma wereta!“
Selle tagajärjel sattus see tüübiline ära-
andja wäljapääsemata seisukorda, kus
ta oma autoriteedi hulkade silmis lõpu-
likult oleks wõinud kaotada. See tege-
wus, see õpetus oli aga kõige parem
abinõu inglise imperialismile, et liiku-
mist ohjes hoida. Gandhi oli suure töö
ära teinud inglise imperialismi kasuks,
teda, Gandhit, ei wõinud lasta lõpuli-
kult põhja wajuda, sest ka edaspidi
wõib ju weel sarnast „wõitlejat“ tarwis
minna. Sellepärast tuli abiks inglise
politsei, arreteeris Gandhi, s.o. wõttis
ta hulkade juurest ära, et selle kometi-
mängu waral selle wärdja autoriteedi-
natukest edaspidiseks „igaks juhtumi-
seks“ alal hoida. Gandhi pandi wangl,
hulkade silmis jäi ta kangelaseks, wõit-
lusejuhiks.

Gandhismi õpetus sisaldab eneses
wäga kahtlast rewolutsiooniliikkust, was-
tupidi — see on alasti reaktsiooniline.
Selle õpetuse sotsiaalpoliitiline sisu on
läbi ja läbi reaktsiooniline, sest ta mõte
seisab selles, et „tagasi kapitalismi-
eelsesesse ajajärku“. „Inglased on meie
waenlased, inglise kultuur, mille abil
ta Indias walitseb, on india rahwale
waenulik, selle wastu tuleb wõidelda,
sest ta tõi Indiale willetsust, orjaikked,
nalja. Sellepärast tagasi endisesse
„kuldseesse ajajärku“, kus ei olnud wab-

rikuid, raudteesid, kus igas talumajas wurises wokk," — see on gandhismi õpetuse aluspõhi. Mis on siin hulkadele omast, mis oleks seotud nende tänapäewaste nõudmistega elutingimuste parandamises? Ainult see, et silt tilgakene põlgtust hoowab inglise ülewõimu wastu, see on kõik. Kuna reaktioonilikkus seisab selles, et peaagu kirjaoskamatu rahwa seas, kus see linnas ja eriti maal wäga ja wäga wähe arenenud on, leiab niisugune hüüdsõna: „endisesse kuldseesse ajajärku tagasi!“ — hulkades wastukõla, kes äärmise kurnamise tagajärjel meeleheitel on wiidud, segab nende klassilist arusaamist, on puht demagoogiline õpetus. Mida kaugemale liikumine arenes, seda enam tulid hulgad arusaamisele, et Gandhi, hoolimata kõigist tulistest nooltest, mida ta kui osaw organisaator ja massiline agitaator inglise ülewõimu wastu hulkadesse laseb, tegelikult kilbiks on rewolutsiooni ja imperialismi wahel, et rewolutsiooni hoopisid imperialismi südamest eemale juhtida. Gandhi ja ta poolehoidjad on äärmiselt waenulikud töölisteliikumise wastu. Näit. kirjutas Gandhi ise Inglise asekuningale Irvinile, et „wägiwallapartei mõju riigis kaswab,“ mis pidi tähendama töölisteliikumist.

Hulkade mõjuwal pealesurumisel oli rahwuskongress sunnitud aktiivsemale tegewusele asuma ja wõttis otsuse wastu: „India saagu iseseiswaks poolasumaa (dominiooni) õigustega.“ Selle otsuse läbiwiimiseks algaski Gandhi oma tegewust hüüdsõna all: „Passiivne sõnakuulmatus,“ mis pidi tähendama „inglased Indiast wälja“, kuid ilma wägiwallata (!?). Nagu näha, on see hüüdsõna mesi inglise sandarmi mokale, sest ta sunnib töölisi ja talurahwast kõige häbematumalt — sõjariistu mitte tarwitama. Igapäewases keeles tähendab see, et kui inglise imperialisline junkur sulle pärast kuueteistkümnendist tööpäewa palga asemel püssipäraga kuklasse annab, siis pead sa käed risti taewa poole tõstma ja teda wiisakalt kumardama: „Inglane maalt wäljal“ ja — asi otsas.

On selge, kui kasulik ja tarwilik niisugusel kriitilisel silmapilgul inglise imperialismile sarnane õpetus on. Sellepärast kannab inglise imperialism selle eest hoolt, et selle õpetuse prohwetisi, Gandhiga eesotsas, mitte lõpulikult lasta põhja wajuda, et nad oma autoriteeti lõpulikult ei kaotaks. 1921. arreteeriti Gandhi, et temale sellega rahwa silmis autoriteeti luua.

Nüüd, rewolutsiooniliikumise tõusu ajajärgus, ilmus Gandhi jälle liikumise etteotsa. India rahwuskongress määras Gandhi praeguse liikumise „diktaatoriks“, ta nimi käis hulkades suust suhu, wäljamaa kodanline ajakirjandus upitab teda esiplaanile kui liikumise juhti. Kuid 1921. aastast saadik on paljugi muutunud. Siis ei kujutanud töölisteklass enesest veel iseseiswat jõudu, sammus veel gandhismi lõa otsas. Nüüd on Gandhi töölistehulkades ja isegi talurahwa seas oma endise poolehoidu suurel määral kaotanud. Praeguses rahvuslises rewolutsioonilises liikumises esineb iseseiswa jõuna proletariaat. Töölised näitawad seal juba haruldast wõitluseoskust, tuginedes sõjariistus salkadele. Endiste rahvusliste rewolutsiooniliikumise juhtide asemele kerkib uus aktiiv — töölistest. Samal ajal, kui Gandhi „passiivsele wastupanekule“ manitseb, mis objektiivselt hulkade wõitlust lahti päästa aitas, algasid hulgad otsekohe wõitlust kapitalistidega ja walitsusega. Nad ei jäänud ootama, kuni rahwuskongress need küsimused lahendab, teades oma wõitlusepraktikast, et kurnajaid wõib murda ainult jõuga. Streikidest, mis harilikuks nähtuseks muutusid, mindi warsti üle uulitsademonstratsioonidele. 26. märtsil ja 12. apr. olid Kalkuttas suured uulitsademonstratsioonid, 12. aprillil demonstreeris Lahores 20.000 inimest, Madrasis 29. apr. — 10.000, 5. mail oli Bombays hiiglamiting, millest ligi 100.000 inimest osa wõttis. See miting ei demonstreerinud mitte ainult inglise imperialismi wastu, waid samuti ka oma kodanluse wastu, kusjuures punastel lippudel sirpi ja haamert märgiks kanti.

Demonstratsioonil oli kokkupõrkamine politseiga, kus kaks töelist surma ja 24 haawata said. 5. mail oli tõsisem kokkupõrge Relis, kus 30 meeleawaldajat haawata said.

15. ja 16. aprillil olid Kalkuttas esimesed suuremad kokkupõrked politsei ja meeleawaldajate wahel. Haawata said 19 inimest. Kohe peale selle algasid uulitsawõitlused. Meeleawaldajad loopisid politseid kaigaste ja kiwidega. Järgmisel päewal ilmusid uulitsatele barrikaadid, kauplused suluti, raudteed ja muud liikumisabinõud pandi seisma. Tramwaiwagunid lükati ümber ja pisteti põlema. Inglise politsei wõttis tarwitusele soomusautod ja kuulipildujad.

Karatchis tungisid meeleawaldajad kohtuhoone kallale, kus wastastiku tulewahetusel 50 inimest haawata said, neist 15 politseinikku.

Chittacongis tungisid õõsi wastu 19. aprilli wastuhakkajad sõjariistadelaadu kallale. Kokkupõrkei said 4 wastuhakkajat, üks politseiseersant ja 1 soldat surma. Telefoniühendus katkestati ja mõned raudteehooned häwitati hoopis. Seal olid wastuhakkajad kõige paremate sõjariistadega warustatud. Chittacongi saadetud suured sõjawäeosad ei suutnud wastuhakkajaid üles leida, wast hiljem saadi osa neist kätte ja mõisteti kohe surma. Lendlehti lewitati niihästi linnas kui maal.

Paar päewa hiljem puhkesid Peschawares (Afganistani piiril) weel tõsisemad sündmused lahti. Rahwuskongressi kohalik komitee wolitas wabatahtlikke jooawastawate jookide müügikohtade boikotti läbi wiima. Politsei arreteris õõsel 23. aprillil komitee juhid. Teade arreterimisest lagunes walgukiirusega linnas laiali. Linnas jäeti igasugune eluawaldus seisma. Politseiautomobile, millega ühte arreteritut wangimajasse wiidi, jooksti tormi: rikuti mootor ära ja lõigati kummid puruks. Politsei kihutati minema. Uulitsatele ilmusid sõjawäesalgad, kuid silmapilkselt kerkisid ka barrikaadid. Osa soldatitelt wõeti sõjariistad ära. Kaks soomusautot walati bensiiniga üle ja pisteti põlema. Inglise awasid tule kuulipildujast, mille tagajärjel 20 inimest surma said. Järgmistel päewadel kestis uulitsatel wisa wõitlus. Linnalastele tuli abi ümberkaudu küladest. Mitme päewa kestel olid inglased mõnest linna-jaost täielikult wälja löödud, partisaanide kätte läksid kindlustused, mitu pataljoni hindu soldatisei ütlesid ära partisaanide wastu wälja astumast, kuna mõned osad partisaanide 'poole üle läksid. Inglise wõtsid werise wõitluse järel küll kõik kaotatud seisukohad jälle tagasi, kuid walitsusele wastuhakanud suguharud häwitawad weel praegugi raudteid. Nad on omale nimeks wõtnud „punased särgid“ ja piirawad linna.

Weel enam iseloomustawad on sündmused Scholapuris. See on suurem tööstuse keskkohat Bombay maakonnas, India proletaarse rewolutsiooniliikumise südames. Siin algas ülestõus töölise streigist, meeleawaldusest ja streigiwahetidest, kes politseile wastu hakkasid. Töölised ralusid palmisid, mille wiljast alkohoolist jooki tehakse (sarnane oli rahwuskongressi ja Gandhi juhtõna). Politsei awas tule. Sellele wastasid töölised ülestõusuga, wõtsid wõimu linnas ema kätte, põletasid politseijaoskonnad ja mõned riikliste asutuste majad maha. Tapeti mõned politseinikud ja wõeti neilt sõjariistad ära. 7—8. mail sai siin ligi 50 inimest surma, 200 haawata. Ülestõus suudeti alles siis maha suruda, kui Punast ja Bombayst inglastele abiwäge saadeti. Lahingud kestsid mitu päewa. Kõige huwitawam on siin see, et ülestõusu juhtisid töölised, kes isegi oma nõukogu ja sõjarewolutsiooni-nõukogu organiseerisid. Korra alalholdmiseks ärawõetud linnas organiseeriti töolistemiilits.

Nii elas India rewolutsiooniline liikumine lühikese aja jooksul terve rea muudatusi läbi, alates Gandhi „passiwsest wastupanekust“ kuni kõige ägedama sõjariistus wõitluseni. Hulgad said siin oma kogemuste teel õieti wõitlusest aru. Praegu kestawad Indias wangistused rahwuskongressi tegelaste seas. Ka Gandhi ise on wangis. Mis see tähendab? Kas isegi „passiivne wastupanek“ nii kardetaw on inglise

imperialismile, et waja oli selle hüüdsõna sünnitajaid — rahwuslasi, eesotsas Gandhiga — wangistada? Inglased on selleks küllalt walusa kooli läbi teinud, et aru saada, kuhu seadusele „wastupaneku“ üleskutse Indias wõib wiia. Olgugi, et selle hüüdsõna teostamist juhiwad reformistlikud rahwuslased, nõuawad hulga oma tänapäewaste elutingimuste parandamist. Sellest wälja minnes purustasid hulga gandhismi õpetuse reaktioonilised raamid ja liikumine plahwatas ennekuulmata jõuga igaalpool lahti. See näitab weel kord, missuguste tagajärgedeni ka kõige demagoogilisem seadusele wastuhakkamise üleskutse, olgugi „passiivsete abinõudega“, wõib wiia.

Gandhi päästis lahti hulkade wõitluse, ta on aga hulkade wõitlusele waenulik, sest India oma kodanlus otsib inglise imperialismi ja sotsfashistliku walitsusega kokkulepet. Kord lahtipäästetud wõitlust ei suutnud Gandhi enam waos hoida, ja siin jäi järele ainult üks tee: liikumisest eemale jääda, aga nii, et oma autoriteedinatukest weel alal hoida. Siin tuligi Gandhile abiks inglise wõim, ka temal on wast Gandhi't tema „passiivse wastupaneku“ õpetusega edaspidi weel waja. Gandhi arreteeriti inglise wõimude poolt, s.o. ta wõeti hulkade juurest ära, just niisama, nagu 1921. a. Sellega püüab inglise imperialism India kodanlusel aidata liikumist oma käes hoida.

Kuid töölisklass sammub Indias oma loomulikku rada, liikumine areneb raudse seadusepärasusega. Praegusaja silmapilgu tähtsus seisab selles, et töörahwas, tema eelwägi iseseiswalt liikumist juhtima hakkab, oma wõitlusekogemusi uulitsalahingutes karastab, ja — mis peaasi — liikumisesse on astunud hulganäp peale töölisklassi ja rewolutsioonilise linna-wäikekodanluse ka miljoni- lised talurahwahulgad. Tulewastes wõitlustes Indias jääb wõitjaks see, kes talurahwa oma järele wiib. Praegusest rewolutsiooniliikumisest wõtab talurahwas töörahwa juhtimise all rewolutsioonilise jõuna osa, organiseerides punaseid partisaansalkasid („punased sär-

gid“) ja andes walusamaid hoopisid inglise imperialismile.

* * *

Nagu eespool nägime, on inglise imperialismi sotsiaalne aluspind Indias, mille peale ennast toetada, wäga kitsas. Ta tugineb praegu pärismaalaste würistidele, feodaalidele, suurtele mõisnikkudele ja wäga wäiksele kaubanduskodanluse kihile. Inglise imperialismi wastu on rahwa määratu enamus — töölisel, talurahwas ja linna waesed kihid. Nii tugineb imperialism Indias määratusuurele sõjalisele ja politseilisele aparadile ja neile kõrgustikkudele, mis inglise kapital India majanduses oma käte on haaranud ja omaile kindlustanud.

Liikumise eesotsas seisab praegu weel India kodanlus, kuid on alanud wõitlus töörahwa ja kodanluse wahel liikumise juhtimise pärast. Selle wõitluse käigust ripub India rewolutsiooni tulewik. Kõige nõrgemaks kohaks, suureks hädaohuks India rewolutsiooni edaspidisele arenemisele on see, et Indias puudub tarwiliselt wäljakujunenud kommunistiline partei. Selle partei kommunistlike gruppide wäljakujunemise protsess on alanud; ta kaswab kiirelt ning karastab ennast wõitlustes. Kuid selge on siiski, et kommunistiline partei, kelle juhtimise all töörahwas ainuüksi wõib oma juhtiwat osa India rewolutsioonis täita, on kaugele praegusest liikumisest maha jäänud. Siin tuleb kõik teha, et kommunistlik parteid organisatsiooniliselt tarwilikule kõrgusele tõsta, sest muidu wõiwad India kommunistid laialipillatult liikumise pöörisesse sattuda ja sellega praeguses wõitluses ajajärgus lahingu kaotada. Üks peapõhjused selles kommunistlike partei nõrkuses on muidugi see, et wõrdlemisi noorel India proletariaadil on tulnud peaaegu üksinda wõitlust pidada kõige rikkalikumate kogemustega inglise imperialismi wastu, kes rewolutsiooniliste jõudude häwitamiseks kõiki Euroopa ja Ameerika kõige peenemaid nuuskurimetoodisid tarwitab. Kõige waljumate abinõudega häwitab inglise im-

perialism kommunistilise liikumise tege-
lasi, hukates igauhe, keda selle liiku-
mise poolehoidjana kahtlustatakse. Peale
selle tarvitab Inglismaa Indias igasu-
guseid keerulisi viise liikumise maha-
surumiseks. Üks niisugustest wõtetest
on awaliku kommunistilise partei orga-
niseerimine, kuhu kokku koondati iga-
suguseid ollusi ja kus niidid ulatasid
isegi India nuuskuuriaparaati. Seda
parteid oli selleks waja, et oma täieliku
teguwõimetusega hulkades arwamist
sünnitada, nagu poleks Indias kommu-
nistilise partei organiseerimine üldse
wõimalik, et siin peab rewolutsioon
tuginema mõnesugustele teistele tööliste
ja talurahwa parteidele.

India kommunistiline partei peab
saama poliitiliselt, teoreetiliselt ja orga-
nisaitsiooniliselt iseseiswaks partei-
teks, kõige järjekindlama ja rewolutsio-
nionilikkuma klassi — proletariaadi —
parteiks.

Ametiühisuslike liikumise tõus Indias
on mõjuwaks tundemärgiks töölistehul-
kade klassiteadwuse tõusust, sest ameti-
ühisuste suur tõus sünnib wõitlusel, strei-
kides ja meeleawaldustes. Amet-
likkude andmete järele tõusis ameti-
ühisuste liigete arw 1928. a. wiimasel
weerandil Bombay walitsuskonnas 69%
(77 tuhandest 198 tuhandeni). Kõige
suuremat tõusu näitawad Bombay linna
ametiühisused — 89 prots. Ametiühi-
suste liigete arwu kasw sünnib pea-
asjalikult pahempoolsete ühisuste arwel.
Weel hiljuti olid näit. kiutööliste ühi-
sused täielikult reformistide käes, kuna

nüüd mõne kuuga reformistid täielikult
on purustatud ja purustatud just strei-
kides ja meeleawaldustes.

Pahempoolsed ametiühisused kaswa-
wad ja kõwenewad wõitlusel ja sel-
lega kaswab töölisteklassi iseseisew osa
rewolutsiooni juhtimises, kes organisee-
rib oma kommunistlikke parteid.

India rewolutsioon wõidab ainult pro-
letariaadi juhtimise all, ta on osa üle-
ilmsest rewolutsioonist. Hoop, mis
Indias inglise imperialismile antakse,
on surmahoop kogu kapitalistilisele
ilmale. Tingimustes, milles rewolutsioo-
niline liikumine Indias areneb, peab
rahwuswaheline proletariaat oma abi
India rewolutsioonile igapidi kõwen-
dama. Kõigi kommunistlike parteide
ning rewolutsioniliste ametiühisuste kõ-
hus on reaalselt India rewolutsioonile
abi korraldada. Hulkade tähelpanu kõi-
gil maadel tuleb selle peale juhtida.

Tähtsamaks India rewolutsiooni liit-
laseks on Hiina rewolutsioon, samuti
liikumine teistel asumaadel. Wastamisi
saawad sündmused Hiinas ja Indias
üksteise peale mõju awaldama, wasta-
misi üksteisele tuginema.

Suuremad maailmariigid, kus elab
enam kui pool maailma rahwast, on
ennekuulmata jõuna rewolutsioonilisesse
liikumisesse astunud. See on rõhutud rah-
waste, kurnatud ja orjastatud asumaade
osawõtt üleilmsest wõitlusest imperia-
lismi vastu, osa üleilmsest sotsialist-
lisest rewolutsioonist, mille lained kõi-
hisedes tõuswad — wõimsalt, peatumata.

Juult, 1930. a.

H. S.

Hiina rewolutsiooni edusammud*)

Rõugu ilma pilgud on jällegi pööratud
Hiina sündmuste peale. Rodanlike ilma
ajalehed toowad wihaSte äremärkustega,
millest tabuhirm wälja paistab, teateid
Hiina punase sõjawäe wõitubest. Ajakirjad,
ajalehed, raadio — kõike kasutatakse sel-
lets, et hiina kommuniste, hiina punawäge

rõõwolitena, mõrtsukatena, bandiitena näi-
data, kellest kõige hirmsamaid kolebusi ju-
ustatakse. Minult haruforbadel ihkub aga
mõni leht tagant järele tunnistada, et see
kõik — luifutud. Korraldatakse igasugu-
seid korralisi ja erakorralisi nõupidamisi
suuremate imperialistlike haikalade wahel;
peetakse nõu, kuidas maha suruda Hiina
sõdurikalt sammurwa rewolutsiooni.
Imperialistid on aru saanud, et purumäda

*) Rääsolemas kirjelduses toodud andmed
on teatawal määral wananenud.

Ruomindangi walitus pole suuteline maha suruma pealetungivat revolutsiooni; seda revolutsiooni, mis praegu sammub wõimsa punawäe näol ja mille eel ja kaapas käiwad hulgalised tööliste ja talupoegade ülestõusud.

Katsume lähemalt waadelda, millest kujunes sarnane olukord, et meresse uputatud hiina revolutsioon nii kiirelt kosus, et Ruomindangi walitus, kes kõigiti ilmatodanluse pailaps oli ja selle eest igakülgselt toetust sai sõjariistade näol, laenudena jne, et suutnud ohjes hoida hiina töölisti ja talupoegi.

Hiinas walitsewad weel suurel määral feodaal-wahelorrad. Talupoeg on sõna otsesoheseks mõttes mõisniku ori — on maksukoormaga, töökoostega jne nii kurnatud, et elab pool näljas. Wiljaitaluse aastatel, mis Hiinas õige tihti juhtuvad, surewad talupojad hulladena nälga. Agraarküsimus nõudis Hiinas karjowalt lahendust, agraarküsimus oli ja on praegugi Hiina revolutsiooni tõukejõuks.

Ruomindangi walitus lubas ka algul talupoegadele igasuguseid kergendusi. Loodi eriline komisjon Gu Han-mini juhatusel all; komisjon pidi agraarreformi wälja töötama. Mandati isegi „katseks“ ühes pro-wintsis rendimatu 25 prots. wõrd. Kuid see uuendus kaotati jälle kiirelt ära, sest see „oli põhjuselks tülibele mõisnikkude ja rentnikkude wahel“. Kõik muu jäi aga kas paberile ehk kogunisti tarkade reformimeistrite peadesse.

Ei mingit kergendust, et mingit wäljapääsu näljast ja wiletsusest. Ja tagajärg? Mõned arvud näitawad tagajärke: Hiina näljahädalistele abiandmise komitee arvud räägiwad, et

1927. a.	oli nälgiwai	Hiinas	9 milj. in.
1928. a.	"	"	27 " "
1929. a.	"	"	57 " "

Naiste ja laste müümine, inimeselaha söömine, teedel wedelewad nälga surnute laibad on muutunud igapäiseks nähtuseks. Wiljajaaft langes, langes ka tehniliste kultuuride saat. Kaswas talupoegade wiletsus, ja tagajärgedest räägiwad kõige selgemiini talupoegade hulgalised ülestõusud, mille juures häwitatakse armuta kõik mõisnikud ja jagatakse nende maad.

Hiina tööstuse tõstmiseks ehk vähemalt endisel kõrgusel hoidmiseks ei suutnud Ruomindangi walitus samati midagi teha. Kasketööstus seisis logu aeg languse tähe all. Kiwiõie ja rauamulla saat langes aasta-aastalt. Terasetoodang wähenes järskult. Hiina siiditööstuses oli 1929. aasta lõpul ennenagemata kriis — Schanghai, näiteks, jäid seisma kõik 106 siiditetruse wabrikut; hiljem, 1930. a., alustasid 50 neist tööd, kuid mitte täie koormatufega. Hiina tikutööstusel pigistas Rootsi tikufündikaat kõri kinni. Tubakutööstus on pea täiesti hingusele läinud. Transport on langenud. Börs kriisid wapuustasid lagunenud majandusklist ehitust omatorda weelgi tugewasti. Hõbeda hinna lange-mine ilmaturul andis Ruomindangi walit-susele õige tuntawa hoobi. Sarnane igakülgne lagunemine lõwendas muidugi wäliskapitali seisukohti Hiinas. Riutööstus läts Jaapani kätte, tubakutööstus Inglis-Ameerika kapitalistide kätte jne. Metall- ja söetööstust oli juba 1928. a. wäliskapitali käes esimesest 90 prots., teisest 72 prots., ja see osa kaswab järjekindlalt.

Ruomindangi walitus ei kergendanud juurfelarwa wõrdki tööliste ja talupoegade rasket põlwe, samati ei suutnud ta wabas-tada maad wäliskapitali ilkest, waid suu-rendas weel enam wäliskapitali mõju.

Maгу teada, walitsefid Hiinas alalistel kindralite-wahelised sõjad. Ruomindangi walit-suse ühes suuremaks ülesandeks oli luua ühine keskwalitus ja teha sellega lõpp kurnawatele kodusõdadele. Kuid ka see jäi täitmata; kindralite omawahelised maadlaastawad sõjad kestawad endiselt edasi, ja ka sellest nuhtlusest päästab Hiina-maa kord ainult tööliste ja talupoegade punawägi.

Ruomindangi täielisest pankrotist räägib ka see, et Ruomindang kui ühine partei lõhtes. Tekkis uus n.n. „reorganisaatorite“ partei. Selle partei eesotsas seisawad endised „pahempoolded“ ruomindang-lased Wan Ti-wei ja Tschan Gu-po. Muidugi on see partei sama reaktiooniline kui Ruomindang, kuid juba see asjaolu, et on tekinud iseseisew partei, kes tahab kodanlust päästa tööliste ja talupoegade revolutsiooni eest, juba see asjaolu kõneleb sellest,

et Hiina reaktsiooni laagris asjad räbalad on.

Hiina reaktsioonilisele walitfusele andis tugewa hoobi weel Jda = Hiina raudtee awantüüri hale lõpp.

Üldiselt peab üttema, et Kuomindangi walitus, s.o. kodanluse ja mõisnikkude bloki walitus, et suutnud neid vastuolusid lahendada, mis Hiina revolutsiooni ellu kutsusid, waid süwendas neid weel.

Terrori algul, s.o. Kuomindangi timukate nukileronimise algul, oli Hiina tööliskliikumises märgata teatud langust. See ei mõinudki teijiti olla, sest terror oli otse meesikult kohutaw. Kuid peagi hakkas Hiina töölisklass enda ridu korraldama. Juba 1928. a. oli tööliskliikumises elamust märgata — üle Hiina streikis sel aastal 400.000 töölist. 1929. a. oli streikijate arv juba 750.000. Samal 1929. a. nägi Kuomindang, kuidas masšid aktiivselt demonstreerisid reaktsiooni, s.o. Kuomindangi walitfuse, wastu. 30. mail, Schanghai weretöb 4. aastapäewal, lõhkis 30-tuhandeline töölisklass ja üliõpilaste hull kaks Kuomindangi ajalehetoimetust ära. Suuremad meeleawaldused olid Jda = Hiina raudteel walitsewa konfliktii puhul jne. Praegu on Hiina proletariaat igal rahwuswahelise proletariaadi solidaarjuse päewal hulladena tänawal.

Punaste ametiühisuste arv ja mõju kasvab kiirelt, kuna kollased ametiühisused kokku sulawad.

Hiina kommunistiline partei on weel noor ja sellepärast tekib küsimus: kas suudab ta seda revolutsiooni tõusu õigel teel hoida, kas suudab ta töölisklassi ja talupoegade revolutsioonilise wõitluse eesotfas sammuda ja kodanluse wõimur purustades teostada proletariaadi diktatuuri? Waatamata oma nooruse peale on Hiina kompartei ägedast wõitlusetulest läbi käinud, on poliitilises wõitluses enmast karastanud. Partei kasvab arwuliseelt ja paraneb omadusliseelt. 1930. aasta jaanuaris oli parteis 65.528 liiget, see arv kasvab kiirelt, ka partei tööstusliste ratukeste arv kasvab — neid oli kewadel 183. Partei on oma ridu puhastanud nii „parempoolsetest“ trotskistidest kui ka parempoolsetest oportunistidest. Partei puhtuse eest peetakse alaliselt hoolt. See tõit mõimaldab seda, et Hiina kom-

partei suudab juhtida hulgalist tööliskliikumist, streikikliikumist, partisaansõda, teha kaswatuswõb hullades, lewitada revolutsioonilist kirjandust ja hoolitseda oma ridade puhtuse eest.

Eriti wiimasel ajal, mil Hiina punawägi oma revolutsioonilisel wõidukäigul kiiresti edasi sammub, tuleb parteil hoolikalt oma ridade puhtuse järele walwata. Meil on revolutsiooni kogemustest teada, et sel ajal, kui proletariaat wõiduteed sammub, tema partei ridadesse igat sorti awantüristid püüawad tungida. Praegu pakuwad wanad kindralid, kes ära näewad, et noor punawägi tõusew wõim on, oma teeneid punawäele. Pole ka ime, et wanad, sõdades kogenud kindralid sest aru saawad, sest Hiina punawägi on praegu üle 100 tuhande mehe suur ja kasvab iga päew. Maaaladel, mis punawägi täielikult wabaatanud ja millel nõukogude walitus on maksma pandud, elab ümarguselt 15 milj. inimest, ja kui see maaala weel juure arwata, kus ütsitud partisaansalgad tegutsewad, siis saame üle 50 milj. elanikuga maaala.

Hiina praegune reguläärne punawägi kujunesti just partisaansalkadest. Hiina talupoegade raskest elust oli eelpool jutt — see oluford sundis talupoegi ülestõusule, mõisnikkude häwitamisele. Sellele järgnesid walituse karistusesalgad, mille wastu talupojad oma partisaansalgad organiseerisid. Algul tegutsesid partisaansalgad peaaesjalikult kohtades, kus püüdisid walituse reguläär-sõjawäed. Ülestõusu laine kasvuga kasvab ka partisaanide jõud, ja nad hakkasid juba walituse sõjawägedele peale tungima. Praegu on Hiina kompartei juutunud loondada hiina talupoegadest ja töölisklassist sõjawäe, millel on kadunud hiina talupoja traditsiooniline wõitluswõis, wõidelda kui lõwi oma kodu juures, aga kaugemale mitte minna. Nüüd sammuwad hiina talupojad punawäe ridades ja linn linna järele langeb nende wõimusesse.

Kõik see näitab, et dige on Kominterni otsus Hiina revolutsiooni kohta, mille järele selle põhijõuts on agraar = revolutsioon. Kümmed tuhanded talupojad wõitlewad punawäe ridades, teised kümmed tuhanded korraldawad punawäe lähenedes ülestõusufid, wõitlewad partisaansalkades, — seda

toite maasaamise ja nõukogude loomise hüüdsõnade all. Hiinas on käimas talupoegade sõda töllisteklassi juhatusel all. Hiina kompartei juhib punawäge sõjaliselt, teeb ta ridades ja väljaspool poliitilist kasvatustööd, aitab talupoegadel nõukogusid luua. Talupoegadest punawäelased teevad omatord hultades selgitustööd. Ja nii käsitäes sammuvad hiina tölline

ja talupoeg mõidurikkalt revolutsiooni rada, häwitades wanu feodaalwahetorde, luues nõukogusid, teostades proletariaadi diktatuuri; nad sammuvad sarnase mõimsa jõuga, et kogu ilma kodanlus oma jalgealust tunneb tõikumat ja ühifelt tõttab seda revolutsioonilõõma Hiina töörahwa weresje lämmatama.

P. A.

Kriis, nõiaring ja faschism Eestis.

Wiimastel kuudel on Eesti jälle kord laiemalt välisilma ajakirjandusesse ulatanud, kuid mitte palju parema kõlaga, kui kümnekond aastaid tagasi, kus Pariisi lehed Tallinnast kui „rahwuswahelisest solgiaugust“ (une cloaque internationale) kõnelesid. Siis käis see igasuguste musta ja sopase äri kohta, mida rahwuswaheline äriilma saast Tallinnas ajas, nüüd on see poliitiline sahkerdus, mida Eesti walitsus toimetab.

Äri sisuks on eesti töörahwa maha-sahkerdamine suuremate riikide saagijanutele haidele. Aasta tagasi pakkusid eesti walitsewad poliitikalibud oma põllealust Rootsi kuningale, kelle ees tookord sotside walitsus, A. Reiga eesotsas, tuhas ja põrmus lõmitse ja kindralite taldu lakkus. Tänewu trumpas töökide walitsus, Strandmanniga eesotsas, selle ilatsemise-suursaawutuse üle . . . Poola faschistlise presidendi ees küürutades ja kõssitades.

Kuid mida ennastalandawam, mida läilam oli selle lõmitsemise iseloom tänewu, seda haledam oli läbikukkumine, millega eesti faschistiline kodanlus oma enesepiitsutamise registrit rikastas. Sest teisiti kui haledaks läbikukkumiseks ei saa nimetada seda Strandmanni walitsuse katset, Poola presidendi külaskäiguga oma faschistlisele poliitikale ja poola faschismi saba alla pugemisele reklaami teha. Katse andis wastupidise tagajärje, ta näitas käega katsetawalt, et faschismil eesti laiemates rahwahulkades pinda ei ole — faschism on ja jääb papist-kindralite, hallparunite, igasuguste muude

kurnajate ja nende sabarakkude — sotside ninameeste — asjaks. Weel enam: faschistlised walitsewad ringkonnad tegid endid selle „külaskäigu“ kaudu rahwahulkadele weelgi wõõramaks, kutsusid koguni awalikud waenuawaldu sed esile, mida siamaani Eestis seesugustel „pidulikkudel“ trummalitel wähe on ette tulnud.

Kui läinud aastal Rootsi „külaliste“ ees tolmulakuti ja seesugust „truualamust“ awaldati, mille üle välismaa ajakirjandus, isegi rootsi ajakirjanikud, silmapaistwat wõõristust tundsid ja mis seletataw on ainult tsaariwalitsuse koolist läbikäinud 100%-dilise närususega, siis õhutati rahwahulkade osawõttu mingisuguste ajalooliste muinasjuttudega, mingisuguste traditsiooniliste „mälestustega wanast heast rootsi ajast“, kuigi need mälestused tõeliselt muud olla ei wõiks, kui orjarahwa mälestused sellest, kuidas Rootsi walitsus, Balti pulgajunkrute abil, ta higist ja waewast määratuid sissetulekuid wälja pressis. Kuid — muinasjutt on selle aja „heaks“ wõõbanud — tsaariwalitsuse skorpionidega wõrreldes muidugi — ja seda kasutatakse nüüd, kuninga ees küürutades, et oma orjameelsust weel tänapäew esile tuua. Kuid mida pakub ajalugu hulkadele Poola suhtes? Tühja koha. Wõi käesolewa aja läbikäimisest Poolaga? Sellestki ei tea hulgad peaaegu midagi muud, kui mõnda walitsewa kihi esindajate külaskäiku, millest riigiwanem Strandmanni wiimane külaskäik pealegi wäga ja wäga piinlikud jäljed jättis — heitis ju see otse

toobritäie külma wett Eesti wahekordadele naaber Lätiga ja kaugema Leeduga.

Tagajärg: kui läinud aastal sots Rei weelgi suutis mingi pettekujutluse esile kutsuda, nagu oleksid hulgad kuningliste külaliste üle kui mitte waimustust, siis vähemalt headmeeltki tunnud — tõsteti ju kuninga möödasõidul siin-seal rahwa hulgas kübaratki! —, siis walitses Strandmanni fashismi-trummalil „külaliste“ suhtes surmawaikus, kui mitte arwata — läbilõikawat wilet, millega wõõraid läbisõidul wastu wõeti. Uulitsale käsutatud sõjawäed, kaitseliidusalgad, nuhkideparwed, õpilased, lotad (nais-kaitseliitlased) ja kõigepealt see seitse kindralit, kes „külalise“ ette sadamasillale olid üles seatud, Laidoner eesotsas, ei suutnud kellegi silma eest wargjata, et kogu see wastuwõtt ainuüksi kroonulik paraad oli, sisuliselt täiesti wõõras ja hingeliselt isegi wastik neile hulkadele, kes puhkepäewa puhul uulitsale olid ilmunud. Sest paljudele oli seletamatagi selge, et „külaskäigu“ tõeliseks mõtteks ja otstarbeks oli Poola fashistlikele peremeestele — eesti kodanlus ei saa ennast juba teisiti näidata, kui ühe wõi teise peremehe orjakubjana — tunnistust anda, missuguse sõjalise jõu Eesti suudab sõja puhul Nõukogude Liiduga Poola fashistlike imperialistide käsutusse saata: Poola president sõitis selleks Eestisse, et oma eriasjatundjatega eesti sõjawägede ülewatuust teha, mis teisel päewal tegelikult ka sündis. Ja sellepolest täitis külaskäik muidugi oma otstarbe: paraadi kõrwal peetud läbirääkimised eesti ja poola wastawate tegelaste wahel ja eriti külaskäik kindral Laidoneri mõisa andsid külalistele soowitud truualamluse-tõenduse, ja eesti fashistline kodanlus, kes oma olemasoleku pärast alaliselt oodkui päewa wärioseb, sai silmapilguks jälle rahustuse, kinnituse, et teda imperialistidel ikkagi kui eesti töörahwa lihunikku ja orjakubjast tarwis läheb ja teda sellepärast armulikult „kaitstakse“, kui ta oma seitse kindralit, oma maa-, mere- ja õhuwäed imperialistide näpunäite peale Nõukogude Liidu kallale saadab. Külaskäik kinnitas eesti fashistlike kodanluse

uute ahelatega poola fashistide sõjawankri aiste wahele, kus tal ülesandeks on seda wankrit kiiremini sõjatulde wadada aidata. Sisuliselt oli poola presidendi sõit eestisse seega üks neist nõukogudewastase sõjakäigu ettewalmistamise ja kiirustamise sammudest, mida Rumeenia-Poola-Balti liinil wiimasel ajal eriti palawikuliselt organiseeritakse.

Et see sõda — möödaminnes ütelda — imperialistide wõidu puhul Balti wäikeriikide warjugi häwitaks, on igale poliitilisele lapselegi selge; kuid missugune muu tee, peale proletaarse rewolutsiooni, on eesti kodanlusel walida? Ei mingisugust. Oma orjameelsuses on ta walmis ükskõik missuguse imperialistide-jõugu (bande) orjakubjaks hakkama, et aga proletaarse rewolutsiooni ähwardusest pääseda, mis nagu luupainaja rõhub.

* * *

Eesti töörahwal on eriline huwi teada, missuguse seisukoha wõttis selle „külaskäigu“, selle fashistlik-sõjalise paraadi asjus eesti sotsiaaldemokraatia, kes kaitsepolitsei lahkel kaasabil oma mõrra iga töölise hinge püüdmiseks üles seab. Mis on eesti sotsidel ütelda selle käega katsutawa sõjawalmistuse kohta, milles poola presidendi sõit üheks lütiks oli? Wõi ei ole neile see areng selge küllalt? Eks loe nad sellest ju tihti küllalt peale nõukogude ajakirjanduse ka wälismaa lehtedest, koguni kodanlistestki. Mis on sotsidel ütelda — töölistele? Mitte midagi! Ei mitte sõnakestki! Nad waikiwad täielikult. Mitte ainustki paljastawat ja arwustawat sõna ei lausu sotside häälekandja poola ja eesti fashistide wennastamise puhul. Nad arwawad oma kohuse sellega täitnud olewat, kui kahe lausega kirjutawad, et . . . Poola president mitte sellest kihist pärit ei olewat kust nemad, sotsid. Ja see — on täpselt kõik!

Miks on sotsidel, kes muidu kõik laadalärmajad oma kisaga üle lööwad, nüüd korruga, kus eesti töölisteklassi imperialistidele suurtükisõodaks kaubeldakse, suu wett täis? Mispärast on eesti sotsid nüüd, kus Tallinna uulitsatel awalikult sõjatrummi põristatakse, korruga

tummaks jäänud? Kuhu on nende „rahu-armastus“ nüüd auranud?

Selgemini kui ükski sõnaline seletus näitab see sotside waikimine — nende täielikku solidaarsust, ühtmeelt, fashistide sõjaliste ettevalmistustega, eesti fashistlike kindralite ja poola fashistide kokkuleppega nõukogude riigile kallaletungimise plaanitamises. Poola presidendi „külaskäigu“ puhul kinnitasid eesti sotsid jälle kord seda töörahvale tuntud tõde, et sotsism ainult üks fashismi iseliik on. Wõi kuidas oleks see teisiti mõeldawgi. Kui aasta tagasi sedasama imperialistlist sõjawalmistust kamandas sots August Rei, keda Pariisi peapiiskopp omal ajal prantsuse saagijanaliste imperialistide nimel aulegionistiga tööliste timukaks ja imperialistide kannupoisiks õnnistas; kui nüüd seesama Rei, kelle rinnal Eesti fashistide ihukaitsewäe — kaitseliidu — aumärk, kotkarist, hiilgab (muidugi ometi wastawate teenete eest!), kui nüüd samane Rei, Tallinna linnawolikogu esimehena, Poola fashistide ülemesindajat raekoja uksele soolaleiwaga terwitab — kuidas wõikski siin eesti sotside ninameeste jõuk mõnda teist poliitikat ajada, kui Strandmanni käekõrwal fashistlikes mudas rübede. Eesti härrassotsid fashistide kaaswõitlejatena — nii tuleb neid ikka ja jälle töölistehulkade, ka sotsiaaldemokraatlike tööliste ees järelejätmatult paljastada ja need tööliste äraandjad töörahwa juurest kaikaga sinna kihutada, kus nende „isakodu“ on — fashistide siioniwärawasse. Täitku seal oma õuekoera kohut!

* * *

Fashistid tarwitawad aga nüüd iga vähematki jõunatukest, millest nad abi wõiwad loota. Neid on wallanud otse meeleeheitlik palawik, mida alaliselt õõgutab raske ja weel järjesti raskenew ja süwenew majandusline ja poliitiline kriis, mis üleilmse kapitalismikriisi aluspinnal ennast ka Eestis iseäranis terawalt tunda annab.

„Klassiwõitluse“ lugejatele ei ole see kriis uudiseks. Oleme korduvalt näi-

danud, et see kapitalismi ajutine püsiwus (stabilisatsioon), mille kindlustamiseks imperialistlike riikide kodanlus mõnda aastat suuri jõupingutusi tegi ja nende pingutustega teda ülewal hoidis, Eestis iseäranis nõrgal alusel seisis. Seda märkis EKP konwerents 1928. a. lõpul, seda kinnitasid hiljem EKP keskkom. pleenumid, kuni käesolewa aasta aprillikuu täiskogu kindlaks wõis teha, et seegi nõrk püsiwus on kokku warisenud ja kriis täiel ulatusel lahti puhkenud. Kriis, mis seesmiselt Eesti majanduslist elu alaliselt on närinud, kuid mida walitsuse abi, mida kord ühele, kord teisele harule suuremal määral anti, wälja ei lasknud puhkeda, on nüüd kogu jõuga lahti lõõnud. Kunstlikud toed, millega wiimastel aastatel eriti põllumajandust (karjakaswatamist) riigi majanduseelu kandwaks jõuks ja alussambaks püüti upitada, on kokku warisemas, osalt juba warisenudki, ja see kokkuwarisemine ei tumesta mitte üksi Eesti majanduslist tänapäewa, waid sunnib majandusteadlasi „Eesti majanduspoliitika nõiaringist“ (N. Kõstner) kõnelema, millest ei wii wälja eesti majandust kõik need sammud ja abinõud, mis walitsetawad ringkonnad, kes üldises keerises pea kaotanud, nüüd maksma panewad ja mis juba oma esimestel päewadel kohe oma eitawaid külgi hakkawad näitama, seega seisukorda weelgi raskendades. Nii, näit., oli suwel wiljamüjate põllumeeste kasuks wastuwõetud seaduse otsekoheseks ja wiibimatuks tagajärjeks leiwahinna tuntaw tõus.

Karjakaswatuse ja seega üldine põllumajanduse kriis, mille esimesed tunnemärgid juba 1927. a. hakkasid nähtawale tulema ja mis 1927. a. wiljalkaldusest uut hoogu sai, puhkes tugewa hooga lahti alles 1929. a. lõpupoole, olgugi et see aasta haruldaselt hea saagiaasta oli. Ajakirjanduses ilmusid wahetpidamata hädahüüded põllumeeste raske seisukorra kohta, ajalehed hakkasid hulgawilis oksjonite kuulutusl tooma, kus küll liikuwat, küll liikumata wara wõlgade tasuks haamri alla läks. Ajuti kandsid need oksjonid otse taudi laadi. Ajalehed nimetasid Lõuna-Ees-

tist ühe wallamaja, mille seinu korraga 70 oksjonikuulutust „ehtinud“.

Sellele üksiktalude pankrotilawiinile järgnes käesolewa aasta suwel veel palju hädaohklikum ahwardus: kesksuwe paiku selgus, et vähemalt 20—25 prots. kõigist ühismeiereidest pankrotti peawad langema, kui kusagilt mõjuwat toetust ei saa. Ka siin, nagu üksikmajapidamistes, on otsekoheseks põhjuseks wildak, ettewaatamatu majandusepoliitika, mis ohtra toetusega õhutas liig laialisi ettewõtteid rajama, oma majandust liiga laiutama ja selleks suuri ja kulukaid laenusid tegema, mille maksimisest halwenenud turutingimiste juures juttugi ei wõi olla. Juba tänawu on enamus meiereidest oma eelarwe nii kokku seadnud, et see tuntawa puudujäägiga peab lõppema. Kõige pahem on aga see, et meiereide kokkulangemisega ka terve rida talusid maksuraskustesse satub, mis kahtlemata uue oksjonitewalingu kaasa toob.

Kuid kriis ei awaldu mitte ainult karjamajanduses, waid ka teistel majandusealadel. Ühest küljest kaitsewad endid kapitalistlikud maad ikka kõrgemate kaitsetollidega wälise wõistluse wastu, teisest küljest ujutawad teised maad oma odawate saadustega eesti turu üle. Wilja hind ilmaturul on märksa madalam kui eesti põllumehe walmistamiskulud, sellepärast woolab wõõras willi Eestisse ja wilja järel ka teised ained kuni — Ameerika raswani.

Ka Eesti majandusepoliitika juhid püüawad majanduseelu terwendamiseks abinõusid otsida ja leida, kutsuwad selleks isegi wälismailt kalli raha eest asjatundjaid. Aga mis oskawad needki ütelda, kui terve kapitalistline ilm kriisikrampides wiskleb, kui kogu ilma majandusetargad tõbele rohtu ei leia. Kõik nõuanded kordawad wanu rohusedelisi: minewal aastal pani Strandmanni walitsus kilres korras maksma sissewettollid riide- ja nahakaubale. Täna wu järgnesid raswa-, odra- ja rukkittollid. Kuid just tollitud tööstuseharudes on aasta kestel seisukord terawalt pahemaks läinud, saaduste hinnad aga tõusnud. Ja rukkittollide määrused said

waewalt „Riigi Teatajas“ ilmuda, kui leiwahind, nagu tähendatud, juba kerkima hakkas, olgugi et jahu veel endise hinnaga oli ostetud. Nüüd rehkendatakse tagant järele, et kümnend tuhandet talunikud sellega tüntawalt kahju saawad, kasu aga wast ainult mõnituhat hallparunit ja iseäranis mõnikümmend wiljaspekulanti, kellele need kaitseesadused miljonilised kasud kindlustawad, kuna lajalistel hulkadel leiwakanik walusasti väheneb.

„Nii näib — kirjutab N. Kõstner („Pwlht“ 203, 29/7/30) —, et meie oma majandusepoliitikas kõige õigemad teed oleme käimas nõiarings, millest wäljapääsu ei ole, ning mida kaugemale meie seda poliitikat ajame, seda keerulisemaks läheb seisukord.“

Nii siis — wäljapääsu ei olegi! Selle wastu: „Eraldades ennast kõrgete tollidega muust maailmast, sunnime meie ühtlasi Eesti majandust tagasi minema isaisade töötamiswiiside juure. Kui meie oma põllumajanduses sedasama teed hakkame käima, siis jääb ideaaliks, mille poole Eesti talumajapidamine sammub, seisukord 100 aasta eest... Teatud aladel on meil seesugused tagasimineku tunnused juba olemas...“

Need sõnad ja seisukord, mida nad kujutawad, ei tarwita pikemat seletust; juure wõiks ainult seda lisada, et sadanded hädahüüded terwest eesti ajakirjandusest seda seisukorda ainult kinnitada wõiwad. Sügisepoole suwet on eriti tõusnud suuremate tööstuse- ja kaubanduseettewõtete pankrottide arw.

* * *

Neist lühidatest märkustest Eesti majanduslise kriisi kohta ei saa muidugi kaugeltki täielikku ja ülewaatlikku pilti Eesti majanduslistest raskustest, kuid nad seletawad ometi seda poliitilist kriisi, mis Eestis mitte vähem teraw ei ole kui majandusliline kriis. Ka siin wõime korrata eespool majanduslise elu kohta toodud üldiseloomustust: poliitilist kriisi on Eesti pea kogu oma „ise-seiswuse“ aja põdenud, ainult et ta alati torkawalt silma ei ole paistnud; seda tõendab muu seas kas wõi seegi

asjaolu, et Eestis ta 12 „iseseiswuse“ - aasta wäljel ligi paarkümmend walitsust on olnud, ja kui nüüd Strandmanni walitsus pisut üle aasta pukis on seisnud, siis tuleb seda Eesti oludes õige suureks „püsiwuseks“ pidada.

Missugune näeb aga see püsiwus seespidi wälja? On waewaht rohkem lõhestatud ja seespidi wastuolulist, üksikutesse üksteisega purelewatesse rühmitustesse langenud walitsust olnud, kui praegune. Sellest ühelpool see peata olek, mida näeme walitsuse tegevuses; teiselpool see räpakus ja täiesti läbimõtlemata ning ettewalmistamata wäljaastumine uute, ootamatute seaduseprojektidega, mis äärmiselt wastuolulised, nagu walitsus isegi. Sellest see sinna-tänna wisklemine, mida näeme iseäranis sisepoliitiliste küsimuste käsitamisel.

Eesti kodanlus tüürib sihi- ja järjekindlalt fashismi poole — otsekohe, pea-aegu ilma igasuguse wiigileheta sünnib see hallparunite, pangahärrade ja kindralite leeris, igasuguste „demokraatliste“ hilpude warjul — nõndanim. keskera-kondades, ja „sotsialistliste“ sõnade mulina all — sotside peres. Wiigilehti wajawad mõlemad wäikekodanlised parteid — töögid ja sotsid; esiteks sellepärast, et nende tähtsus nende walijate arwus seisab, teiseks, et kaugeltki kõik wäikekodanlised kihid, nimelt aga töörahwa liikmed, kelle mahajäänumaid kihte nad oma järel weawad, alasti fashismiga päri ei ole. Ja sellest tuleb see tants hullusärgis, nagu seda läinud kuudel nägime.

Oma walitsuse algusest peale ajab Strandmann „kindla käega“ kurnajate ja spekulantide huwide poliitikat, mis sellega algas, et läinud aasta suwel riide- ja nahakauba peale kõrged sisseweotollid pandi, mis wabrikantidel ja kaupmeestel wõimaluse andis tarwitajalt kahekordselt willa pügada. Siis tuli meeleeawaldusline wennastamine Poola fashismiga, Strandmanni külas-käik Warssawisse, millega terawalt seda paela demonstreeriti, mille silmusesse eesti kodanlus oma pea oli toppinud, kuna nõõri teine ots Piisudskile pihku

pisteti. Ja et kellegil kahtlust ei jääks, missugusel ennasthäwitawal wiisil Strandmanni walitsus ennast fashistidele müütab, enese fashistide käru ette laseb rakendada, selleks organiseeriti Tallinnas eespool kirjeldatud sõjaliste jõudude ja teiste tallalakkujate paraad Poola presidendi auks.

Kuid siis tuli korraga ootamatu pauk: tööklaine siseminister ja sõjaseaduse kindralkuberner Anderkopp astus terawalt wälja Wiljandimaa hallparunite ja sahkerdajate wastu, kes awalikku fashistlist wäljaastumist organiseerisid. Meestele pandi „kõwa“ trahw peale — muidugi mitte aastaid sunnitööd wõi wõllanõõri, nagu kommunistidele... kuhu sa sellega lähed! waid paar kuud aresti — ja nõuti, et nad kaitseliidust wälja heidetaks. Muidugi oli see mitmekordne hundiratas; sest fashisti sellepärast fashistilisest organisatsioonist wälja heita, et ta fashistlist wäljaastumist organiseerib, see on kolmekordselt sisemises wastuolus, ja pealegi, üks olnud see ju samane walitsus ise, kes poola „külaliste“ paraadiga fashismile püüdis reklaami teha! Eks olnud ju sama tööklaine riigiwanem Standmann, kes mõni nädal warem samaste Wiljandimaa hallparunite fashistilise saatkonna otse lõmitawa alandlikkusega ja sõnakuulelikkusega oli wastu wõtnud, enam weel: kannatlikult oodanud, miljal hallparunitest fashistid armulikult heaks arwawad tema kabinetti ilmuda! Kust tuli siis nüüd järsku see meelemuutus?

Tõeliselt ei olnud ega ole mingit meelemuutust; asi seisab selles, et Wiljandimaa hallparunite wäljaastumist mitte töökide asjamehed ei organiseeri, waid „põllumeeste“ kindralid ja teised ninamehed. Ja need muidugi ei mõtlegi töökidele kartulaid tulisest tuhasta wälja õngitsema hakata; wastupidi, nendele ei meeldi töökide wiigilehega janditamine, nemad on walmis kogu seda „demokraatia“-kremplit jalahoobiga Toompealt maha wirutama ja fashistlist diktatuuri awalikult ja alasti kujul maksma panema. Mis töökide wäikekodanlistele sahkerdamisehuwidele ja

sellega nende fashismiteostamise taktikale wastuwõtmeta on.

Ja sellepärast Anderkopp „tegutses“. Oli waja wäikekodanliste hulkade ees „kanget kätt“ näidata, mille järele kogu „maa“ üteldakse janunewat, oli waja näidata, et töögid ilma diktaatoritagi oskawad diktaatoriliselt wõimu tarwitada. Oli waja kaitsta oma wäikekodanlise wiigilehega fashismi hallparunite ja pappkindralite alasti fashismi wastu. Tegelikult oli see ainult oma wõimetuse näide, ja wististi ei tule kahelda, et fashistide ihukaitsewägi seesugustele kindralkuberneridele päitsed pähe paneb. Igatahes oli see töökide wäikekodanline sipelus ainult tagakihutajaks, tõukeks fashistidele oma riigipöörde plaanidega kilrustada. „Pwl.“ astub juba awalikult ja kindlal sõnal fashistliste organisatsioonide kaitseks wälja, ja wõimalik, et see Anderkopi prowokatsioon sissejuhatajaks ja teeawajaks saab fashistliste jõudude awalikule pealetungimisele.

* * *

Fashistide awalik wäljaastumine, millele Soome Lapua-liikumine tugewat hoogu andis ja mida süwenew majandusline kriis iga päewaga ikka enam ja enam üles kihutab, esineb Eestis majanduslise ja poliitilise elu terwendamise hüüdsõna all. Siin ei ole — nagu kodanline ajakirjandus ise awalikult seletab — enam maad ega mõtet soome fashistide hüüdsõnal: wõitlus kommunistidega! sest Eesti „demokraatiline“ walitsus on kommuniste sedawõrd tapnud, sedawõrd neid trellide taha mädanema tuupinud, et ükski fashistiline kord seda tööd metsikumalt teha ei oskaks. Tuletame meele kas wõi sm. Jürna tapmist läinud kewadel ja sellele järgnenud ning sellega kaasas käinud hulgalisi kinniwõtmisi, mille tagajärjel nüüd protsesside wõllajante lawastatakse. See timukaline hirwitamine eesti proletariaadi üle, mille esimene waatus mõõdunud augustis seltsimeeste Kuu-siku, Kullil j.t. kallal toime pandi, kes aastakümneteks sunnitöötrellide taha mädanema saadeti, see wägistamine

peab abinõuks olema, et wäikekodanliste hulkade tähelpanu nende endi meeleehtlikult seisukorrait teisale juhtida. Sellepärast pöörab eesti fashism laiade wäikekodanliste hulkade poole linnas ja kehwikute ning kesktalurahwa poole maal, kõigi nende kihtide poole, keda seesama rööwikute jõuk paljaks on kurnanud ja kõige raskemasse wiletusse tõuganud, hüüdsõnaga: nõuame presidenti, rusikat, wõimumeest, kes riigikogu larmamisele lõpu teeks, kindla käega korra maksma paneks ja majanduslisesest mädasoost päästaks! Kuidas see päästmine peab sündima ja keda tahetakse päästa, sellest muidugi waiGITakse, sest esimese kohta ei ole midagi ütelda ja teisest parem waiGITakse, kuna see nõue ainult hallparunistest pankrottmeistrite ja teiste suurlagardite kohta käib, kelle wõlad kange käega president peab kustutama.

Meie nägime eespool, et sel kihutus-tööl laiades töörahwa ja teiste kehwikute hulkades põolehoidu ei ole. Kuid see ei tee fashismi hädaohtu wähe-maks. Näeme seda teistel maadel. Eesti kodanlus sammub kiiresti fashismi teed ja teeb selle pöörde jaoks palawikulisi ettewalmistusi. Ja muidugi mitte ainult majanduslistel põhjustel, waid kahtlemata ka nendel nõuetel, mida üles seab sõjaline ettewalmistus Nõukogude Liidu wastu. Fashismi-hädaohuga on lahutamatult seotud ka sõjahädaoht eesti töörahwale. Kui seda weel selgel keelel ei kõnele seesugused fashistilised kindraliteparaadid, nagu neid peeti poola ülemfashistidele, siis tõendawad seda ometi käega katsutawalt need sõjawarustuse saadetused ja lennumasinad, mida wiimasel ajal nii suurel määral Eestisse weetakse (lennumasinaid korraka tosina wiisi!).

Eesti töörahwas, töelised linnas ja maal, kehwikud, lapimaapidajad, kalurid, kõik proletaarlased ja poolproletaarlased — tõsisem, lähedam kui kunagi silamaani on praegu fashismihädaoht ja sellega ühenduses sõjahädaoht. Majanduslise kriisi mõjul meeleehtele sattunud kodanlus, kes ainult werise wägiwallawalitsuse kaudu wõimalust

näeb pankrotimädast wälja rabeleda ja keda suurriikide imperialistid piitsaga taga kihutawad eesti töörahvast ahelatesse needima, et see sõnakuulelikult walmis oleks ennast tapalawale saata laskma, — see kodanlus walmistab ennast ette, et wiimast terwet nahalapikest su turjalt weriselt maha kiskuda, sult wiimast õiguse warjugi wõtta, su suud sulguda, sind sõnatuks orjalambaks teha, et näljaga ja okaspiitsaga sulle sõnakuulmist ja „isamaaarmastust“ õpetada.

On ainult üks jõud olemas, kes sellele werisele hädaohule tahab ja wõib piiri panna; see on proletariaadi ja kogu töörahwa organiseeritud rewolutsiooniline jõud Eestimaa Kommunistilise Partei juhatusel. See on ainuke partei, kes kodanluse ja sotsjuudaste werisest

terrorist hoolimata, lugematuist ohwritest hoolimata, järeljätmata wõitlust peab kodanluse wägiwalla ja kurnamise wastu ja töörahvast sellele wõitlusele üles kutsub ja organiseerib. Selle lipu ja juhthüüete all kogub eesti töörahwas wõitlusele. Iga töölisteorganisatsioon on waja muuta tõeliseks wõitlusesalgaks, luua kogu töörahwa ühine wõitlusewäärind, kihutada minema nahksed äraandlikud sotsliised juhid, kasutada iga rahulolematuse juhtumit, iga wäljaastumist, et seda täita rewolutsioonilise wõitlusega, tarwitada iga wõimalust ettewalmistamiseks rewolutsioonilisele wõitlusele, otsustawale wõitlusele oma kurnajatega. Ainult sel teel wõib purustada fashismi pealetungi ja kodanluse wägiwalla, ainult see tee wilb töörahwahulgad linnas ja maal wabadusele.

H. P.

Märkmeid walge Eesti majandusest

Protestitud wekslid Eestis

Protestitud wekslite arw Eestis oli keskmiselt iga kuu (aastate järele):

1925.	1926.	1927.	1928.	1929.
2457	3400	3930	3763	6982

1930. aastal (esimestel kuudel) oli protestitud weksleid:

jaanuaris	weebruaris	märtsis
9131	7376	8515

Protestitud wekslite summa oli kroonides (iga kuus):

1925. a. (keskmiselt)	949.000
1926. a. "	855.000
1927. a. "	862.000
1928. a. "	861.000
1929. a. augustis	— 2.038.000
1930. a. märtsis	— 2.130.000

Kinniswara oksjonid Eestis

1927—29. a.

Kuidas üleilmiline kriis end Eestis tunda annab, selle kohta räägiwad, muu seas, järgmised kinniswara oksjonite andmed (ajakirja „Eesti Statistika“ nr. 102 — mai, 1930. a. — järele).

	1927.	1928.	1929.
Kinniswara oksjonite üldarw	299	362	346

Nendest:

Talusid ehk kruntisid ühes päraldistega	152	196	165
Ettewõtteid	3	9	30
Eraldi linnades	112	126	167

Kui möödunud aasta (1929) oksjonisi wõtta weerändaasta kaupa, siis saame järgmise pildi: 1929. a. 1. weerandil oli oksjonisi — 70, 2. weerandil — 70, 3. weerandil — 61 ja 4. weerandil (okt.—dets.) — 145.

Kinniswara oksjonitel müüdawa wara hinnatud koguwäärtus oli 1927. a. — 2.915.000 krooni, 1928. a. — 2.184.000 krooni, 1929. a. — 8.570.000 krooni. Kui sellest koguwäärtusest ainult ettewõtete wäärtus wõtta, siis annawad ettewõtete oksjonid järgmised arwud: 1927. a. — 984.000 krooni, 1928. a. — 154.000 krooni, 1929. a. — 6.181.000 krooni (sellest üksi Tallinnas — 5.408.000 krooni). Ettewõtteid läks Tallinnas oksjonile: 1927. a. — 1, 1928. a. — mitte ühtegi ja 1929. a. — 20.

* * *

— Aktsiaseltsi „Dwiigateli“ 1929. a. väljaminek oli — 214.096 krooni, sissetulek — 15.925 krooni, puudujääk — 198.171 krooni (93 prots. väljaminekust ehk 20 prots. a.-s. põhikapitalist).

— Tallinna lihakauplejate ühingu 1929. a. arwete läbikäik oli 8.647 kr., ühingu kahju aga — 2.715 krooni.

— Nahatööstuse aktsiaseltsi „E. M. Uswansky ja pojad“ 1929. a. puudujääk (kahju) on 8.355 krooni (selle seltsi aktsiakapital on 100.000 krooni).

— Aktsiaseltsi „Irene Tehased“ kahju 1929. a. — 355 krooni.

— Türi paberi- ja puupapibabriku aktsiaseltsi kahju 1929. a. on 1.524 krooni.

Tähelpanemiswäärt diagramm

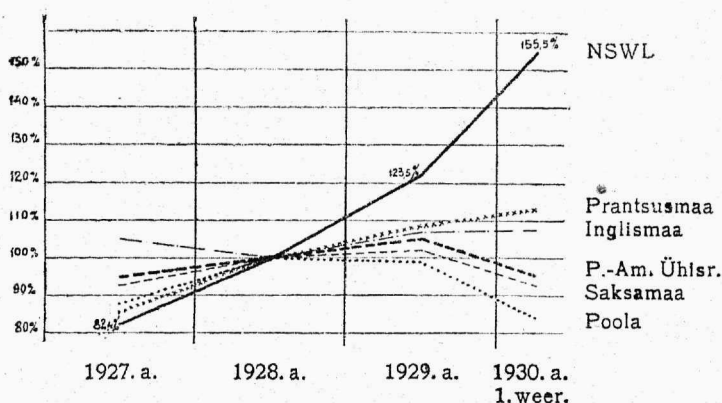

Diagramm on Saksamaa konjunktuuriliste uurimiste instituudi andmetel kokku seatud. Diagramm kujutab kaewandustööstuse ja ümbertöötawa tööstuse põhiharude arenemist kapitalistlikkudes riikides ja NSW Liidus. Kui 1928. a. walmistust nimetatud aladel igas riigis 100 prots. peale arwata, siis saamegi toodud diagrammi. Diagramm annab väga tähelpanemiswäärt pildi, mis ilma seletusteta selge on. Samu andmeid tarwitas sm. Stalin oma aruandes ÜK(e)P XVI kongressil.

Kommunistilise Internatsionaali Eesti sektsiooni väljaanne. Wastutaw toimetaja H. Pöögelmann

H. Pöögelmann

Klassiwõitluse ajalugu

Wenemaa ja Eesti töolisteliikumine 19. sajandist meieajani.

Hind 1 rbl. 25 kop.

Tellimiseaadress: „КЮЛЬВАЯ“, Ленинград 31, ул. 3-го Июля № 48.